

Avalik arvamus riigikaitsest 2024

Tellijä: Kaitseministeerium
Töö teostaja: Eesti Uuringukeskus OÜ

Mai 2024

SISUKORD

EESSÕNA	4
KOKKUVÕTE.....	5
UURINGU TAUST JA EESMÄRK.....	9
METOODIKA	10
SIHTRÜHM JA VALIM.....	10
KÜSITLUSE LÄBIVIIMINE.....	11
ANDMETÖÖTLUS.....	11
METOODIKA ERINEVUS VARASEMATEST AASTATEST	11
TULEMUSED.....	12
1. UHKUS EESTIS ELAMISE ÜLE.....	12
2. INSTITUTSIOONIDE USALDUSVÄÄRSUS	13
3. JULGEOLEK NING OHUD	17
3.1 <i>Julgeolek Eestis</i>	17
3.2 <i>Ohud Eestile</i>	18
3.3 <i>Ohud julgeolekule maailmas</i>	22
3.4 <i>Julgeolekuohtude meediakajastus</i>	25
3.5 <i>Julgeolekutagatised</i>	26
4. EESTI INIMESTE KAITSETAHE.....	28
4.1 <i>Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse</i>	28
4.2 <i>Valmisolek osaleda kaitsetegevuses</i>	30
4.3 <i>Käitumine Eestile sõjalise kallaletungi korral</i>	32
4.4 <i>Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral</i>	34
4.5 <i>Infovajadus</i>	36
5. EESTI KAITSEVÕIME	37
5.1 <i>Hinnang Eesti kaitsevõimele</i>	37
5.2 <i>Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas</i>	38
5.3 <i>Suhtumine kaitsevägega seotud tegevustesse</i>	40
5.4 <i>Hinnangud Eesti riigikaitse arendamisele</i>	42
6. EESTI RIIGIKAITSE KORRALDUS	44
6.1 <i>Suhtumine ajateenistusse</i>	44
6.1.1 <i>Ajateenistuse vajalikkus noormeeste jaoks</i>	44
6.1.2 <i>Ajateenistusest kõrvale hoidmine</i>	45
6.1.3 <i>Naiste ajateenistuse läbimine</i>	46
6.2 <i>Suhtumine elukutselistesse kaitseväelastesse</i>	48
6.3 <i>Suhtumine reservteenistusse</i>	49
7. RIIGIKAITSELISED ORGANISATSIOONID	52
7.1 <i>Suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse</i>	52
7.2 <i>Kaitseliidu ülesanded</i>	53
7.3 <i>Kokkupuuted riigikaitseliste struktuuridega</i>	56
7.4 <i>Kaitseliidu ja Naiskodukaitsega liitumise takistused</i>	57

8.	NATO	58
8.1	<i>Suhtumine NATO-sse kuulumisse</i>	58
8.2	<i>NATO abi Eestile võimaliku ohu korral</i>	60
8.3	<i>Hinnangud NATO poolt ette võetud sammudele Eesti julgeoleku tagamiseks</i>	61
8.4	<i>Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele</i>	64
9.	RAHVUSVAHELISED SÕJALISED OPERATSIOONID	66
9.1	<i>Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides</i>	66
9.2	<i>Rahvusvahelistes operatsioonides osalemise argumendid</i>	67
10.	RIIGIKAITSEÕPETUS KOOLIDES	69
11.	MEEDIATARBIMINE	70
11.1	<i>Infokanalite jälgimine</i>	70
11.2	<i>Infokanalite olulisus riigikaitse alase teabe saamisel</i>	74

EESSÕNA

Käesolev Kaitseministeeriumi tellitud avaliku arvamuse uuring hõlmas 1200 vastajat, keda küsitleti 2024. aasta märtsis ja aprillis. Tänavuste uuringutulemuste järgi on hoiakud riigikaitse teemadel võrreldes 2023. aastaga mõnevõrra langenud, sarnanedes suures osas 2022. aastale.

Uuringutulemuste järgi on kogu elanikkonnas jätkuvalt kõrge nii aktiivne kui passiivne kaitsetahe. Kaitsetegevuses on valmis osalema üle 60% elanikkonnast, sealjuures enam kui kümnendik otseses sõjalises kaitsetegevuses, iga viies sõjalises kaitsetegevuses abistavalt ning veidi rohkem kui veerand elanikest mittesõjalises kaitsetegevuses.

Kui Eestit ründaks mõni riik, siis peab neli viiendikku elanikest vajalikuks relvastatud vastupanu. See tulemus on samasugune kui 2022. aasta kevadel (viimase kolme aasta tulemused on 81%→83%→81%). Toetus relvastatud vastupanule on aasta jooksul kõige enam kasvanud 15–19-aastaste hulgas (68%→84%) ja Ida-Virumaal (73%→82%).

Ajateenistust peab vajalikuks 87% eestimaalastest (sealjuures on kasv viimase kolme aasta jooksul olnud 83%→86%→87%) ning üle poole elanikest suhtub ajateenistuse kohustusest kõrvalhoidjatesse taunivalt. Suhtumine reservväelastesse on väga hea (86%) ning soositakse ka reservväelaste õppekogunemistele kutsumist (79%).

Kaitsevägi ja Kaitseliit on traditsiooniliselt kõige suurema usaldusega riigiinstitutsioonide seas, neid usaldab 2024. aastal pea 80% eestimaalastest. Sealjuures usaldab mõlemat institutsiooni täielikult üle kolmandiku elanikkonnast.

Samuti suhtutakse üle Eesti positiivselt kaitseväega seotud tegevustesse. Näiteks harjutusalade laiendamise suhtes on positiivselt meelestatud enam kui pool elanikest (56%) ning Balti kaitsevööndi rajamisele vastu Venemaa ja Valgevene piiri suhtub hästi üle 2/3 eestimaalastest. Kõige positiivsemalt ollakse meelestatud reservväelaste õppekogunemistele kutsumise (79%) ning liitlaste Eesti õhuruumis toimuvate lennuharjutuste ja ülelendude osas (76%).

Toetus Eesti NATO-sse kuulumisele püsib samuti jätkuvalt kõrge (80%), sealjuures 63% on kindlalt poolt. 15–19-aastaste vastajate seas toetab NATO-sse kuulumist 94% ning esmakordselt alates avaliku arvamuse uuringute läbiviimisest pole selles vanusegrupi vastajate seas kedagi, kes ei toeta Eesti kuulumist NATO-sse.

Ligi kolmveerand eestimaalastest usub, et NATO-l on oluline roll Eesti julgeoleku tagamisel – rohkem kui veerand elanikest on seisukohal, et NATO liikmeks olemine hoiab ära sõjalise rünnaku võimaluse ning ligikaudu pooled (47%) usuvad, et konflikti puhkedes annab NATO meile otsest sõjalist abi. Samuti toetab NATO liitlasvägede kohalolekut pea neli inimest viiest.

2024. aastal on kasvanud elanike ohutunnetus. Võrreldes eelmise aastaga on märgatavalt kasvanud nende eestimaalaste hulk, kes peavad tõenäoliseks Eesti ulatuslikku sõjalist rünnakut mõne välisriigi poolt (29%→39%) või piiratud sõjalist rünnakut mõne Eesti strateegilise objekti vastu (36%→43%). 28% rahvastikust arvab, et Eesti elanikud elavad kümne aasta pärast võrreldes praeguse olukorraga riigis ebatavalisemas keskkonnas. Viimati oli sama hinnang nii kõrge 2014. aasta kevadel.

Eestlaste ja muust rahvusest elanikkonna seisukohad erinevad kohati, kuid vahe on väikseim toetavas suhtumises elukutselistesse kaitseväelastesse, ajateenistuse vajalikkusesse ja sõjalises kaitsetegevuses osalemisesse. Suurimad erinevused rahvusgruppide vahel on Eesti NATO-sse kuulumise ja NATO liitlasvägede kohaloleku osas. Samas on viimase aasta jooksul muust rahvusest elanike seas kasvanud toetus kaitseväe vormi kandmisele avalikes kohtades ja üritustel (49%→53%) ning toetav suhtumine ajateenistuse vajalikkusesse (74%→77%).

KOKKUVÕTE

OÜ Eesti Uuringukeskus viis koostöös Norstat Eestiga 2024. aasta kevadel Kaitseministeeriumi tellimusel läbi 15–74-aastaste Eesti elanike seas küsitluse, mille peamiseks eesmärgiks oli uurida elanike suhtumist ja hoiakuid riigikaitse teemalistes küsimustes. Valimi suuruseks oli 1200 vastajat ning uuringumeetodina kombineeriti veebipaneeli (70%) ja telefoniintervjuusid (30%).

Uhkus Eestis elamise üle

- ✓ Eestis elamise üle on 2024. aastal väga või pigem uhke 76% elanikkonnast, samas kui 17% ei tunne selle üle kas pigem või üldse mitte uhkust.
- ✓ Eestis elamise üle on enim uhked eestlased, 60–74-aastased ja kõrgharidusega elanikud. Võrreldes eelneva aastaga on 2024. aastal oluliselt langenud Eestis elamise üle väga uhke olevate noorte hulk – 2023. aastal oli neid 38%, nüüd 27%.

Institutsioonide usaldusväärsus

- ✓ Institutsioonidest usaldavad Eesti elanikud 2024. aastal kõige enam Päästeametit (täielikult või pigem usaldab 97%) ning Politsei- ja Piirivalveametit (86%), kuid ka Eesti Kaitseväge (80%), Kaitseliitu (76%) ja presidenti (74%). Kõige vähem usaldavad eestimaalased peaministrit (pigem või üldse ei usalda 66%), Riigikogu (59%) ja valitsust (54%).
- ✓ Eestlaste usaldus institutsioonide vastu on kõrgem kui muust rahvusest eestimaalastel. Nii eestlased kui ka muu rahvuse esindajad usaldavad kõige enam Päästeametit. Muust rahvusest eestimaalaste puhul järgneb sellele Politsei- ja Piirivalveamet, eestlaste puhul Kaitseliit, kaitseväge ning samuti Politsei- ja Piirivalveamet. Kõige vähem usaldavad mõlemad rahvusgrupid peaministrit.

Julgeolek ja ohud

- ✓ 2024. aastal arvab 25% elanikest, et Eesti elukeskkond muutub kümne aasta jooksul turvalisemaks, 28% hinnangul muutub elu ebaturvalisemaks ning 31% elanikkonnast hindab, et olukord jääb samaks.
- ✓ Julgeolekuriskidena maailma rahule ja turvalisusele nimetati 2024. aastal enim tuumarelvade kasutamist (76%), Venemaa sõda Ukrainas (70%) ning Venemaa katseid taastada oma võimu naaberriikides (67%).
- ✓ Eesti turvalisusele peetakse 2024. aastal kõige tõenäolisemateks ohtudeks vaeuudiste levikut (väga või küllaltki tõenäoline, 86%) ja küberrünnakuid riiklike süsteemide, asutuste, ettevõtete või elanike vastu (84%).
- ✓ Võrreldes 2023. aastaga nähakse 2024. aastal veelgi tõenäolisemate ohtudena ulatuslikku sõjalist rünnakut Eesti vastu, piiratud sõjalist rünnakut mõne strateegilise objekti vastu ning Eesti riigi majanduslikku kokkuvarisemist.
- ✓ Aastal 2024 arvab 49% elanikest, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse meedias parasjagu. 34% leiab, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse liiga palju ning 10% elanike hinnangul on vastava sisulisi kajastusi liiga vähe.
- ✓ Eesti riigi peamiseks julgeolekutagatiseks peavad eestimaalased 2024. aastal jätkuvalt kõige sagedamini kuulumist NATO-sse, millele järgnevad liitlaste relvajõudude üksuste alaline viibimine Eestis ning elanike kaitsetahe.

Kaitsetahe

- ✓ 2024. aastal pidas relvastatud vastupanu osutamist rünnaku puhul kindlasti või pigem vajalikuks 81% Eesti elanikkonnast. Ise oleks oma võimete ja oskuste kohaselt valmis kaitsetegevuses kindlasti või pigem osalema pea 61% elanikkonnast. Võrreldes eelneva aastaga siinkohal märkimisväärseid muutusi ei toimunud.
- ✓ Kui Eestile tungitaks kallale, siis 12% elanikest osaleks kõige tõenäolisemalt sõjalises kaitsetegevuses, 22% osaleks sõjalises kaitsetegevuses abistavalt, 26% osaleks mittedõjalises kaitsetegevuses, 12% ei osaleks kaitsetegevuses, kuid jääks Eestisse ning 20% püüaks Eestist lahkuda. 9% eestimaalastest ei oska oma käitumist sellises olukorras prognoosida.
- ✓ Kui Eestile tungitaks kallale, oleks 58% eestimaalastest valmis andma kaitseväge kasutusse isiklikku või firma autot, muud tehnikat, hooneid, põllumaid vms.
- ✓ Jätkuvalt peab vaid kolmandik eestimaalastest end täiesti või pigem piisavalt informeerituks, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda. 57% Eesti elanikel on endi hinnangul selles osas puudulikud teadmised.
- ✓ 2024. aastal vajavad eestimaalased enim täiendavat informatsiooni välisvaenlase kallaletungi korral käitumiseks olukorras, kus satutakse tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda (44%), samuti seoses varjumise juhiste ja varjumiskohtade (42%) ning evakuatsiooni korraldusega (40%).

Kaitsevõime

- ✓ 2024. aastal usub 52% eestimaalastest, et Eesti suudab ennast kuni liitlaste täiendava abi saabumiseni kindlasti või pigem kaitsta. Võrreldes 2023. aastaga on antud osakaal 4% võrra langenud.
- ✓ Kaitsekulutuste tõstmise pooldajate osakaal on 2024. aastal 40%. Aastaga vähenes veidi toetus kaitsekulutuste mõningal määral tõstmisele (4% võrra), samas kui nende vähendada soovijate osakaal kasvas aastaga 5% võrra.
- ✓ Riigikaitse arendamisega viimastel aastatel on väga või pigem rahul 67% eestimaalastest.
- ✓ Kaitsevägega seotud tegevustest suhtuvad Eesti elanikud kõige positiivsemalt reservväelaste õppekogunemistele kutsumisse (väga ja pigem hästi 79%), millele järgnevad liitlaste lennuharjutused ja ülelennud Eesti õhuruumis (76%) ning kaitseväge vormi kandmine avalikes kohtades või üritustel (74%). Ligi 70% Eesti elanikkonnast suhtub toetavalt ka kaitseväge tehnika liikumisse, Balti kaitsevööndi rajamisse vastu Venemaa ja Valgevene piiri ning kaitseväge õppustesse oma elukoha piirkonnas. Harjutusalade laiendamise suhtes on positiivselt meelestatud 56% Eesti elanikest.

Hinnangud aja- ja reservteenistusele

- ✓ 2023. aastal peab noormeeste ajateenistust täiesti või pigem vajalikuks 87% ning pigem või täiesti ebavajalikuks 9% elanikest. Eestlastest peab noormeeste ajateenistuse läbimist vajalikuks 92% ning muust rahvusest elanikest 77%.
- ✓ 55% Eesti elanikest suhtub ajateenistuse kohustusest kõrvalehoidjatesse taunivalt – 35% suhtub sellesse pigem negatiivselt ja 20% mõistab sellise käitumise täielikult hukka.

- ✓ Eesti elanikest 91% suhtuvad soosivalt kutselistesse kaitseväelastesse ja 86% reservväelastesse.
- ✓ Kokkupuuted reservteenistuse ja reservväelastega on eestimaalastel kõige sagedamini sõprade ja tuttavate kaudu – 36% on tutvusringkonnas mõni reservväelane.
- ✓ Toetus naiste kohustuslikus korras ajateenistuse läbimisele on väike (7%), samas arvab 81% Eesti elanikkonnast, et naistel võiks olla võimalus läbida ajateenistus vabatahtlikus korras. 41% eestimaalaste hinnangul võiks naised läbida ajateenistust samadel alustel meestaga, 40% arvates aga eraldi programmi järgi. 10% on seisukohal, et naised ei peaks üldse ajateenistust läbima.

Kokkupuude riigikaitseliste struktuuridega

- ✓ 2024. aastal on Eesti elanikest ajateenistusega kaitseväes pere või sõprade kaudu kokku puutunud 61%, õppekogunemiste, kordusõppuste ja vabatahtlike reservohvitseride kursustega kaitseväes 48%, tegevteenistuses osalemisega kaitseväes 38%, Kaitseliidu ja/või Naiskodukaitse tegevusega 33%, riigikaitseõpetusega 30% ning Noorte Kotkaste ja Kodutütardega 23%.
- ✓ Isiklikult ollakse kõige sagedamini kokku puutunud riigikaitseõpetusega koolis (16%) ning ajateenistusega kaitseväes (12%).

Hinnangud Kaitseliidule ja Naiskodukaitsele

- ✓ Vabatahtlikesse kaitseliitlastesse suhtub 2024. aastal soosivalt 84% Eesti elanikest.
- ✓ Kaitseliidu kõige olulisemateks ülesanneteks peetakse 2024. aastal valmistumist elanikkonna organiseeritud kaitseks ohuolukordade puhul, osalemist päästetegevuses õnnetuste ja katastroofide korral ning pidevat valmisolekut riigi sõjaliseks kaitseks.
- ✓ Naiskodukaitse ja Kaitseliidu töös seni mitte osalenud näevad organisatsioonidega liitumise peamiste takistustena panustamiseks piisava aja puudust töö- või perekondlike kohustuste tõttu ning muret enda tervise või füüsilise vastupidavuse pärast.

Hinnangud NATO-le

- ✓ 80% elanikest pooldab Eesti kuulumist NATO-sse, sealjuures 63% on kindlalt poolt, 13% aga vastu. Rahvuse lõikes pooldavad enim NATO-sse kuulumist eestlased (94%) ja oluliselt vähem teistest rahvustest elanikud (53%).
- ✓ 73% eestimaalaste hinnangul on NATO roll Eesti julgeoleku tagamisel püsivalt oluline – 26% Eesti elanike hinnangul aitab NATO-sse kuulumine ära hoida sõjalisi konflikte ja 47% usub, et konflikti puhkedes osutaks NATO Eestile otsesest sõjalist abi. 10% on seisukohal, et NATO piiruks poliitilise ja diplomaatilise toetusega ning 10% elanike hinnangul ei ole Eestil NATO-lt mingisugust abi loota.
- ✓ 2024. aastal peab 62% eestimaalastest NATO poolt ettevõetud samme Eesti julgeoleku tagamiseks täiesti või pigem piisavaks. Võrreldes eelneva aastaga on 5% võrra kahanenud usk sellesse, et NATO sammud Eesti julgeoleku tagamiseks on olnud täiesti piisavad ning 4% võrra kasvanud nende pigem ebapiisavaks pidamine.
- ✓ NATO liitlasvägede kohalolekut Eestis pooldab kindlasti 54% ning 25% on samuti pigem toetaval seisukohal.

- ✓ Eestis paikneva NATO lahingugrupi sõdureid peetakse eelkõige professionaalseteks, sõbralikeks ja pühendunuteks ning Eestist hästi informeerituteks. Negatiivseid omadusi seostatakse nendega harva ning seda peamiselt muust rahvusest elanike poolt.

Suhtumine rahvusvahelistesse sõjalistesse operatsioonidesse

- ✓ Elanike suhtumine Eesti rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemise vajalikkusesse on 2024. aastal jätkuvalt positiivne – pooldajaid on 57%, vastaseid 31% ning 11% puudub selles osas arvamusi. Võrreldes eelneva aastaga on 5% võrra vähenenud rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemist kindlasti toetajate osakaal.
- ✓ Kõige olulisemad põhjused rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemiseks on eestimaalaste jaoks meie sõdurite reaalse lahingukogemuse saamine ning Eestile võimalike ohtude korral NATO abi tagamine.

Suhtumine riigikaitseõpetusse

- ✓ Pooled eestimaalased toetavad riigikaitseõpetust gümnaasiumis kohustusliku õppeainena, 38% elanikkonnast näeb seda vabatahtliku õppeainena ning 6% ei pea selle õpetamist üldse vajalikuks.
- ✓ Viimase aastaga on kasvanud riigikaitseõpetuse kohustusliku õppeainena nägemine 4% võrra.

Meediatarbimine

- ✓ Eesti uudisteportaalidest on kõige enam jälgijaid Eesti Päevalehel/Delfil (73%), Postimehel (72%) ja Eesti Rahvusringhäälingu uudistel (69%). Venemaa uudisteportaalet ja ajalehtede võrguväljaandeid ning Uued Uudised portaali jälgitakse kõige vähem (17–18%).
- ✓ Sotsiaalmeediakanalitest jälgitakse enim Youtube-i (91%), Facebook-i (84%) ning kasutatakse laialdaselt ka otsesuhtlusrakendusi (84%).
- ✓ Tele- ja raadiokanalitest jälgivad Eesti elanikud kõige enam ETV eestikeelseid saateid (70%), Kanal 2 (56%) ja TV3 (56%). Ülejäänud kanaleid jälgivad ligi pooled või vähemad eestimaalased.
- ✓ Kõikide meediakanalite lõikes on näha selget trendi, kus eestlased jälgivad peamiselt ainult eestikeelseid kanaleid, teistest rahvustest elanikud lisaks ka muukeelseid, eelkõige venekeelseid.
- ✓ Kõige olulisemateks riigikaitse alase teabe allikateks peetakse televisiooni (väga või pigem oluline 82%), uudisteportaalet (81%) ning raadiot (78%). Ebaolulisteks kanaliteks peetakse jätkuvalt enim reklaamtrükiseid ning tänavareklaame.
- ✓ Riigikaitse teemalise informatsiooni jagamisel peavad eestlased kõiki kanaleid võrreldes teiste rahvustega olulisemaks. Märkatavalt sagedamini peavad teistest rahvustest elanikud riigikaitse teemalise informatsiooni jagamisel ebaolulisteks kanaliteks televisiooni, uudisteportaalet, raadiot ning ajalehti.

UURINGU TAUST JA EESMÄRK

Ühtset ühiskonda on raskem haavata ja väliselt mõjutada ning kriisiolukorras on oluline, et Eesti ühiskond ei oleks lõhestunud ning elanikud usaldaksid ja toetaksid riigi tegevusi olukorra lahendamisel.

Aastal 2020 lahvatanud COVID-19 pandeemia ja sellega seoses kehtestatud piirangud avaldasid negatiivset mõju paljudele ühiskonnagruppidele ning sellest tulenev ebakindlus ja ebastabiilne elukeskkond mõjutasid inimeste turvatunnet. 2022. aasta 24. veebruaril eskaleerunud ning 2024. aastal endiselt kestev Venemaa sõjategevus Ukraina vastu haavab jätkuvalt inimeste turvatunnet.

Selleks, et kaardistada elanike suhtumist ja hoiakuid riigikaitsealises küsimustes, viis OÜ Eesti Uuringukeskus 2024. aasta kevadel Kaitseministeeriumi tellimusel läbi uuringu 15–74-aastaste Eesti elanike seas. Samalaadseid uuringuid on läbi viidud alates 2001. aastast.

Uuringus käsitleti põhjalikumalt järgmisi teemasid:

- 1) hoiakud Eesti riigi suhtes;
- 2) institutsioonide (sealhulgas kaitsestruktuuride) usaldusväärsus elanike seas;
- 3) hinnangud võimalike ohtude ning julgeolekuriskide suhtes Eestis ning maailmas;
- 4) elanike kaitsetahe ning prognoositav käitumine võimalike Eestit ähvardavate ohtude korral;
- 5) hinnangud Eesti kaitsevõimele ja riigi tegevusele antud valdkonnas;
- 6) suhtumine ajateenistusse ja teistesse kaitsestruktuuridesse;
- 7) suhtumine NATO-sse ja sellega seonduvatesse arengutesse;
- 8) hoiakud seoses rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonidega;
- 9) meediatarbimine.

METOODIKA

Sihtrühm ja valim

Uuringu üldkogumi moodustasid 15–74-aastased Eesti Vabariigi alalised elanikud (1015410 inimest, Statistikaamet 2023. a) ning valimi suuruseks oli 1200 vastajat, kes leiti juhuvaliku teel Eesti elanike seast. Küsitluse läbiviimisel kasutati kvootvalimit soo (mees/naine), vanuserühmade (15–19/20–29/30–39/40–49/50–59/60–74), elukoha (maakond ja Tallinn), asulatüübi (linn/maa) ja rahvuse (eesti/muu) lõikes (tabel 1).

Tabel 1. Üldkogumi ning kaalumata ja kaalutud valimi kirjeldus.

KOKKU		ÜLDKOGUM		VALIM		KAALUTUD VALIM	
		N	%	N	%	N	%
		1015410	100%	1200	100%	1200	100%
SUGU	MEHED	495671	49%	584	49%	586	49%
	NAISED	519739	51%	616	51%	614	51%
VANUS	15–19	72125	7%	87	7%	86	7%
	20–29	135853	14%	154	13%	161	14%
	30–39	205829	20%	249	21%	243	20%
	40–49	189109	19%	223	19%	223	19%
	50–59	174783	17%	208	17%	207	17%
	60–74	237711	23%	279	23%	280	23%
RAHVUS	EESTLANE	690479	68%	819	68%	813	68%
	MUU RAHVUS	324931	32%	381	32%	387	32%
PIIR-KONNAD	TALLINN	343533	34%	417	35%	406	34%
	PÕHJA-EESTI	133916	13%	156	13%	158	13%
	LÄÄNE-EESTI	108850	11%	127	11%	128	11%
	KESK-EESTI	90989	9%	102	8%	108	9%
	LÕUNA-EESTI	236417	23%	276	23%	280	23%
	KIRDE-EESTI	101705	10%	122	10%	120	10%
ASULA TÜÜP	LINN	720126	71%	842	70%	851	71%
	MAA	295284	29%	358	30%	349	29%

Küsitluse käigus kujunenud valimi struktuuri võrreldi vastavate näitajatega üldkogumi suhtes ning esinduslikkuse tagamiseks teostati valimi kaalumise soo, vanuse, rahvuse, elukoha maakonna ning asulatüübi lõikes.

Valimi maksimaalne valimiviga ei ületa 95%-lisel usaldusnivool +/-2,83%, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem.

Küsitluse läbiviimine

Küsitlus viidi läbi kombineeritult Norstat Eesti veebipaneeli (70%) ja telefoni teel (30%).

Veebiküsitlus toimus perioodil 18.03–03.04 ja telefoniküsitlus 06.–15.03.2023.

Kuna tegemist oli kordusuuringuga, võeti ankeedi koostamisel aluseks 2023. aastal kasutusel olnud küsimustik, mida koostöös Tellijaga osaliselt muudeti.

Küsitlusele sai vastata nii eesti kui vene keeles. Telefoniküsitluse keskmine intervjuu pikkus oli 38,5 minutit ja mediaan 36 minutit, veebiküsitluse keskmine vastamisaeg 24 minutit ja mediaan 18 minutit.

Andmetöötlus

Küsitlustulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspakette *MS Excel* ja *SPSS*. Joonistel toodud andmed on ümardatud arvutiprogrammi poolt ja seetõttu võib ridade või veergude summa moodustada kohati alla või üle 100%.

Tulemuste võrdlemisel taustatunnuste (sugu, vanusegrupp, rahvus, piirkond (NUTSIII, pealinn Tallinn Harjumaast eraldi), haridustase, isiklik netosissetulek ühes kuus) lõikes on kasutatud osakaalude võrdlemisel Hi-ruut teste ning analüüsis on toodud välja vaid need erinevused, mis osutusid statistiliselt olulisteks ning mida saab seega laiendada ka üldkogumile.

Metoodika erinevus varasematest aastatest

Kuni 2020. aastani viidi uuringut läbi silmast-silma (F2F) küsitlusena. 2021. aasta kevadel viidi küsitlus läbi uue meetodiga: kombineeriti Norstat Eesti AS veebipaneeli (70%) ja telefoniküsitlust (30%).

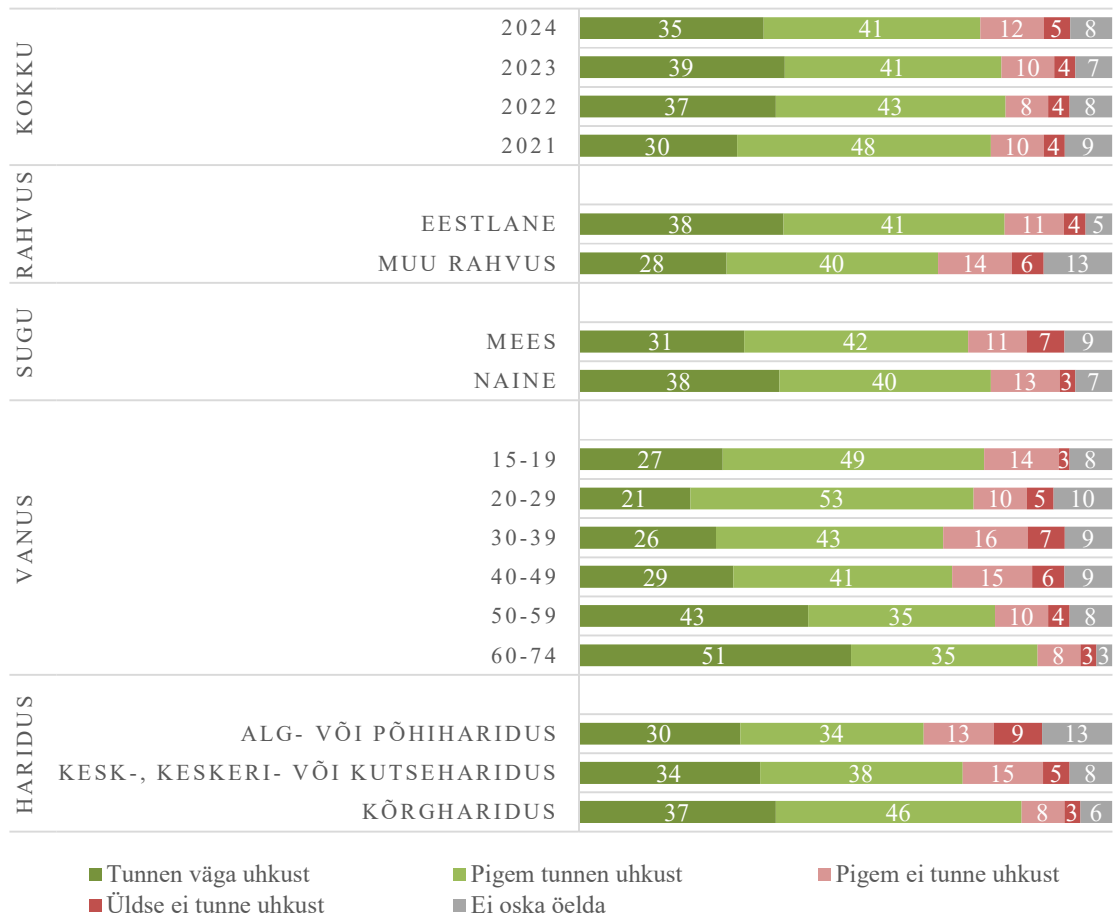
Kuni 2006. aastani viidi küsitlust läbi kolm korda aastas, alates 2007. aastast kaks korda aastas - kevadel ja sügisel. Alates 2021. aastast viiakse küsitlust läbi üks kord aastas kevadel. Sellest tulenevalt võrreldakse uuringus võimalusel tulemusi varasemate kevadiste uuringutulemustega. Juhul kui kevadises uuringus ei olnud mõnda küsimust esitatud, võrreldakse võimalusel tulemusi sügisese uuringu andmetega.

Kuni 2020. aastani olid uuringu sihtrühmaks 15-aastased ja vanemad elanikud, alates 2021. aastast piiritleti sihtrühma ülemine vanusepiir 74 aastaga.

TULEMUSED

1. Uhkus Eestis elamise üle

Eestis elamise üle on 2024. aastal väga või pigem uhke 76% elanikkonnast, samas kui 17% ei tunne selle üle kas pigem või üldse mitte uhkust (joonis 1).

Joonis 1. Kuivõrd tuntakse uhkust Eestis elamise üle (%), N= kõik vastajad).

Keskmisest enam on Eesti suhtes positiivselt meelestatud eestlased (väga või pigem uhked 79%) ja vanemaealised elanikud vanuses 60–74 eluaastat (86%). Kui 2023. aastal kasvas oluliselt Eestis elamise üle väga uhke olevate noorte hulk (38%), siis 2024. aastal on see taas langenud (27%).

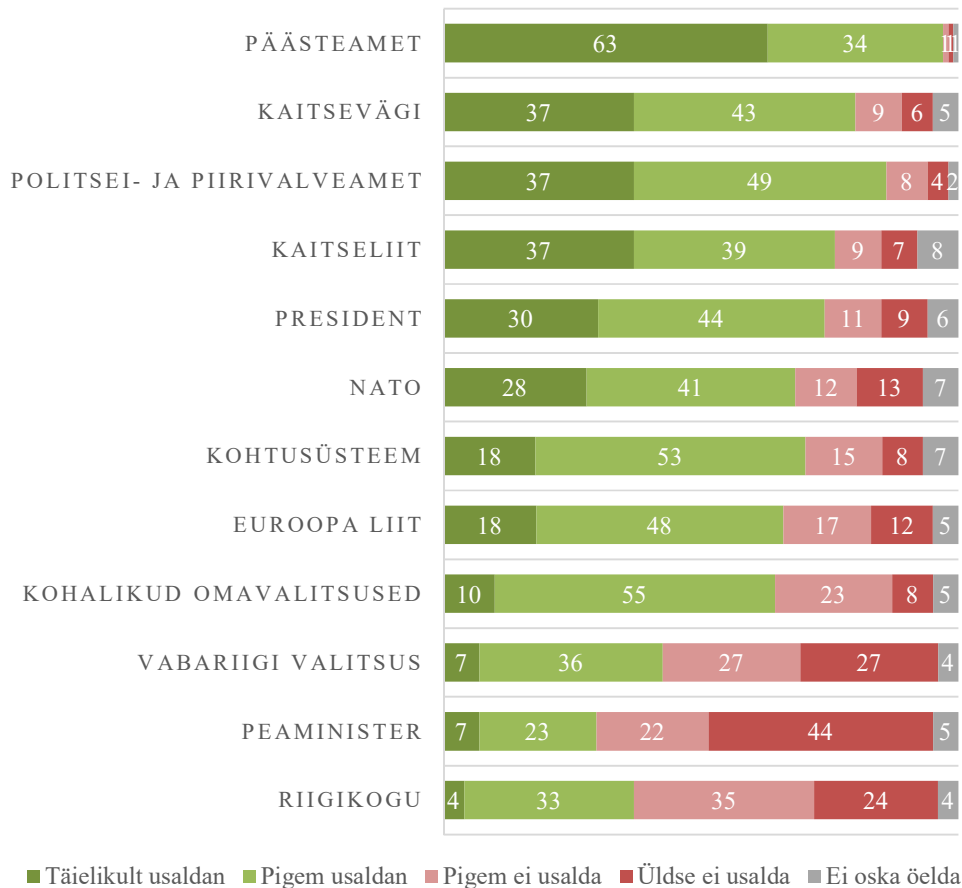
Mida kõrgem on eestimaalaste haridustase, seda sagedamini tuntakse Eestis elamise üle uhkust. Samuti on Eesti üle uhked mõnevõrra enam naised kui mehed.

Kui aastatel 2021–2023 oli Eesti üle väga uhke olevate eestimaalaste osakaal kasvutrendis, siis viimase aastaga on toimunud mõningane langus.

2. Institutsioonide usaldusväärsus

Uuringus oli vaatluse all ka elanike usaldus kaheteistkümne riikliku või rahvusvahelise institutsiooni vastu. Institutsioonide valikul on arvestatud nende rolli Eesti julgeolekupoliitika kujundaja, elluviija või toetajana.

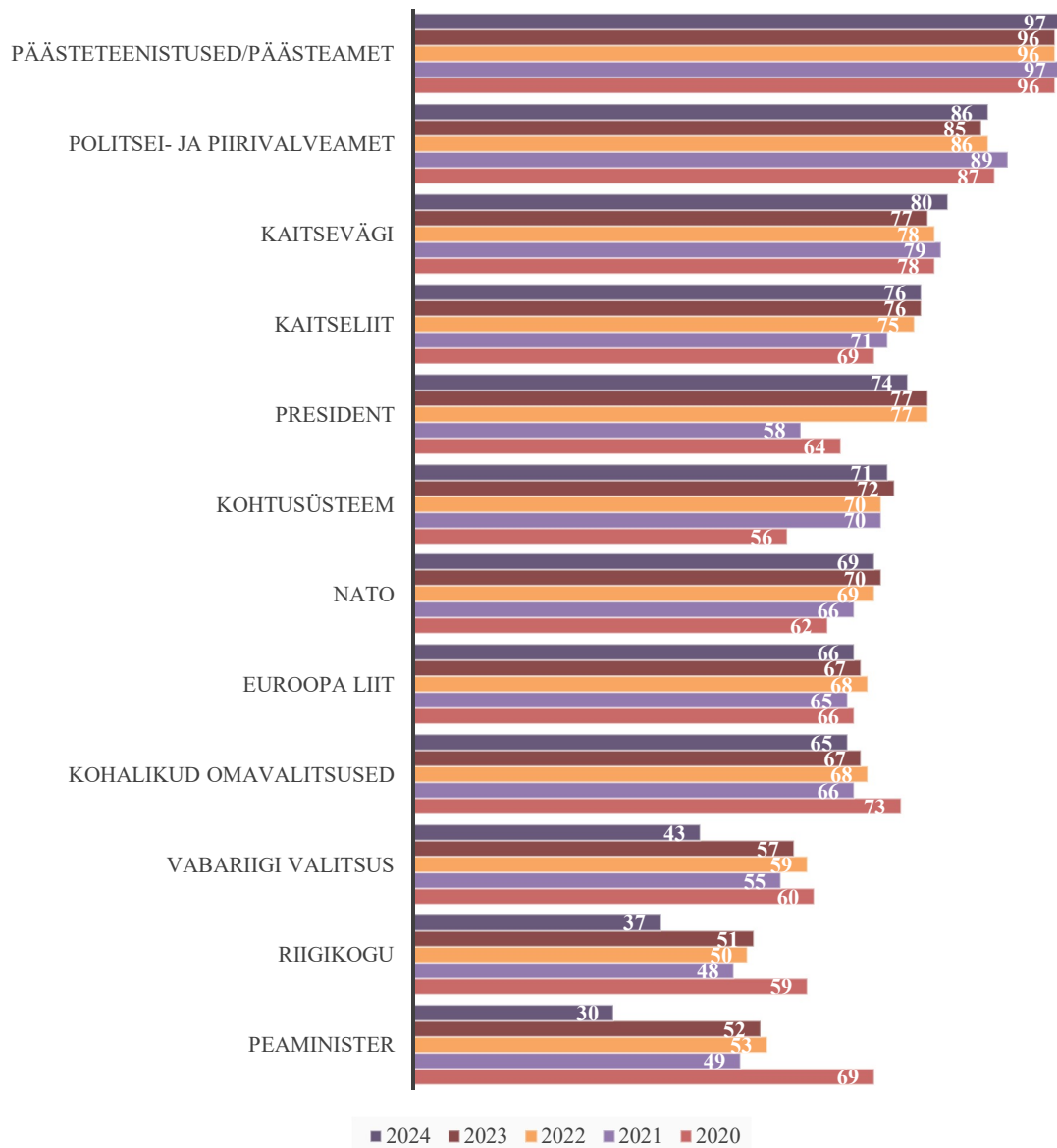
Kõige enam usaldatakse Päästeametit (täielikult või pigem usaldab 97%) ning Politsei- ja Piirivalveametit (86%), kuid ka Eesti Kaitseväge (80%), Kaitseliitu (76%) ja presidenti (74%) (joonis 2). Uuritavatest institutsioonidest usaldavad elanikud kõige vähem peaministrit (pigem või üldse ei usalda 66%) Riigikogu (59%) ja ning valitsust (54%).

Joonis 2. Institutsioonide usaldusväärsus 2024 (% , N=kõik vastajad).

Vaadates viimast viite aastat, on Eesti elanike hinnangul kõige usaldusväärsemad institutsioonid Päästeametit (kuni 2023 päästeteenistused), Politsei- ja Piirivalveamet ning Eesti Kaitseväge (joonis 3). Aastatel 2022–2024 peab ligi kolmveerand Eesti elanikkonnast usaldusväärseks ka Kaitseliitu ja presidenti.

Võrreldes eelneva aastaga on 2024. aastal oluliselt langenud peaministri (22% võrra), Vabariigi Valitsuse (14% võrra) ja Riigikogu (14% võrra) usaldusväärsus. Teiste institutsioonide usaldusväärsus ei ole märkimisväärselt muutunud – kõik erinevused jäävad 3% piiresse.

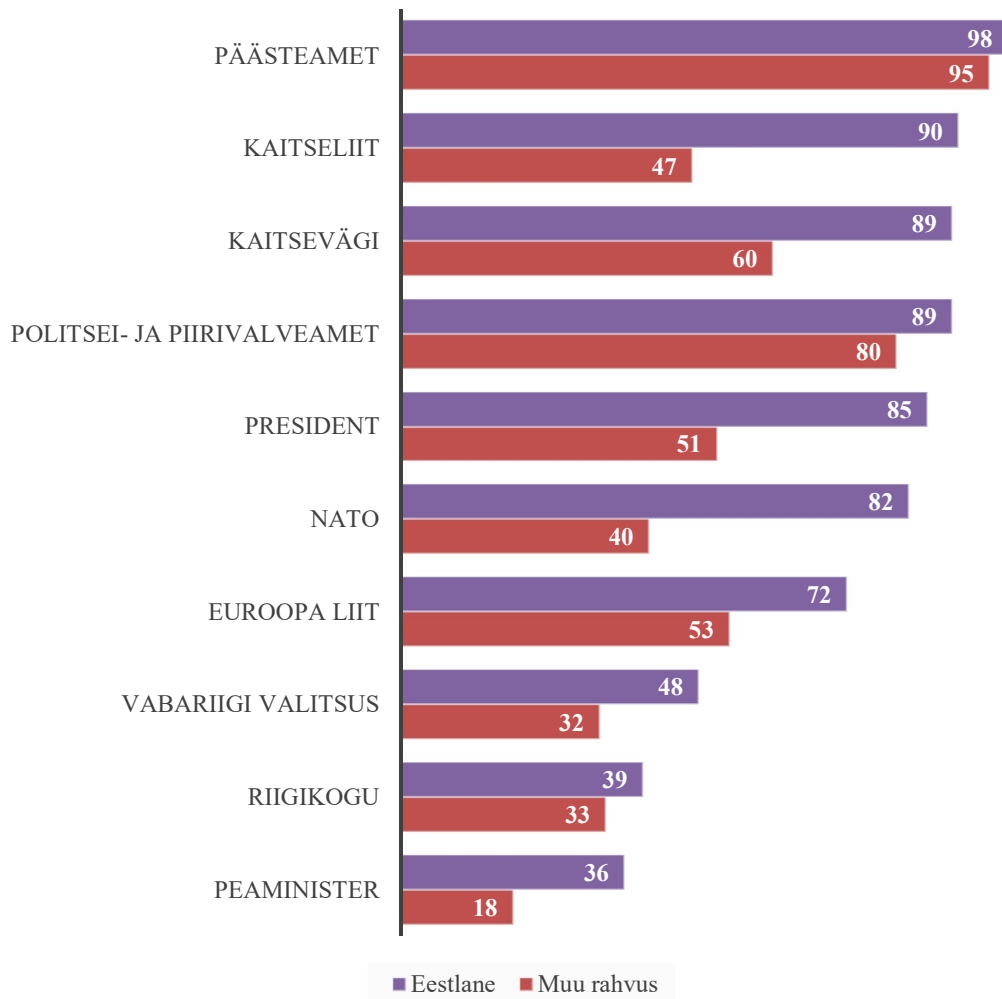

Joonis 3. Instituutsioonide usaldusväärsus aastatel 2020-2024 (täielikult/pigem usaldajate %, N=kõik vastajad).

Eestlaste usaldus instituutsioonide vastu on kõrgem kui muust rahvusest eestimaalastel (joonis 4). Nii eestlased kui ka muu rahvuse esindajad usaldavad kõige enam Päästeametit. Muust rahvusest eestimaalaste puhul järgneb sellele Politsei- ja Piirivalveamet, eestlaste puhul aga Kaitseliit, kaitsevägi ning samuti Politsei- ja Piirivalveamet. Kõige vähem usaldavad mõlema rahvusgruppi esindajad 2024. aastal peaministrit.

Suurimad erinevused rahvusgruppide vahel on suhtumises Kaitseliitu ja NATO-sse. Kaitseliitu peab usaldusväärseks 90% eestlastest ja 47% muust rahvusest elanikest ning usaldus NATO vastu ulatub eestlaste seas 82% ja muust rahvusest eestimaalaste seas 40%-ni.

Kohalike omavalitsuste ja kohtusüsteemi usaldamises rahvusgruppide vahel statistiliselt olulisi erinevusi ei esinenud.

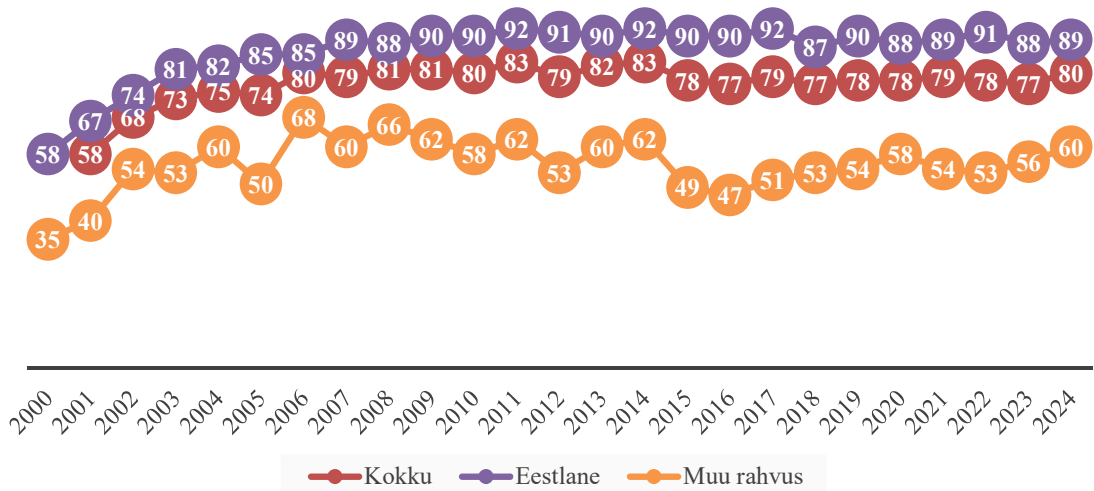

Joonis 4. Instituutsioonide usaldusväärsus rahvuse lõikes 2024 (täielikult/pigem usaldajate %, N= kõik vastajad).

Võrreldes 2023. aastaga on nii eestlaste kui muust rahvusest elanike puhul suurimaks muutuseks olnud peaministri, Riigikogu ja valitsuse usaldusväärse langus, eestlaste puhul on sealjuures erinevused oluliselt suuremad (16–26% võrra) kui muust rahvusest esindajate seas (9–14% võrra). Muust rahvusest eestimaalased usaldavad lisaks 2024. aastal oluliselt vähem ka presidenti (langus 8% võrra).

Kaitseväge, mis on olnud järjepidevalt eestimaalaste kõige usaldusväärsemate instituutsioonide seas, usaldab 2024. aastal 80% Eesti elanikest (joonis 5). Eestlastest usaldab kaitseväge 89% ja muust rahvusest eestimaalastest 60%.

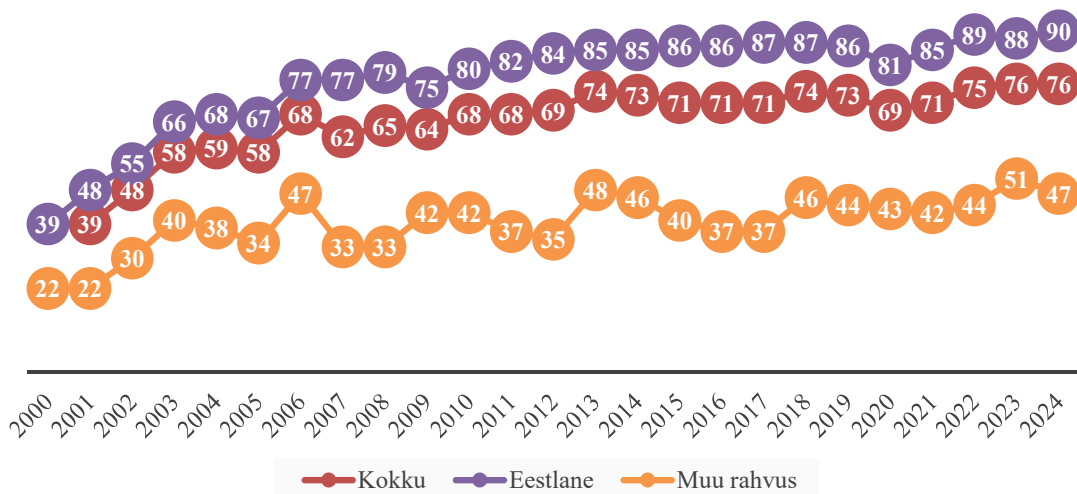
Kaitseväge usaldavad enim vanemaealised (50–59 a 85%, 60–74 a 88%) ning kuus 1701–2500 eurot teenivad (88%) eestimaalased. Piirkondlikult eristuvad kaitseväge madalama usalduse poolest Kirde-Eesti (63%) ja Tallinn (72%). Soo ega hariduse puhul olulisi erisusi kaitseväge usaldamises ei esine.

Joonis 5. Kaitseväge usaldusväärsus rahvuse lõikes aastatel 2000–2024 (täielikult/pigem usaldajate %, N=kõik vastajad).

Kaitseliidu usaldusväärsus on kaitseväega sarnasel tasemel – Kaitseliitu peab usaldusväärseks 76% elanikest, sealjuures 90% eestlastest ja 47% muu rahvuse esindajatest (joonis 6).

Aastaga on mõnevõrra langenud Kaitseliidu usaldusväärsus muust rahvusest elanike seas (4% võrra).

Joonis 6. Kaitseliidu usaldusväärsus rahvuse lõikes aastatel 2000–2024 (täielikult/pigem usaldajate %, N=kõik vastajad).

Kaitseliidu usaldusväärsus on kõrgeim noorimas (15–19 a 86%) ja vanimas (60–74 a 84%) vanusegrupis, Lääne- (90%) ja Lõuna-Eestis (88%) ning üle 2500 euro kuus teenivate elanike seas (82%). Soo ja hariduse puhul olulised erisused puuduvad.

3. Julgeolek ning ohud

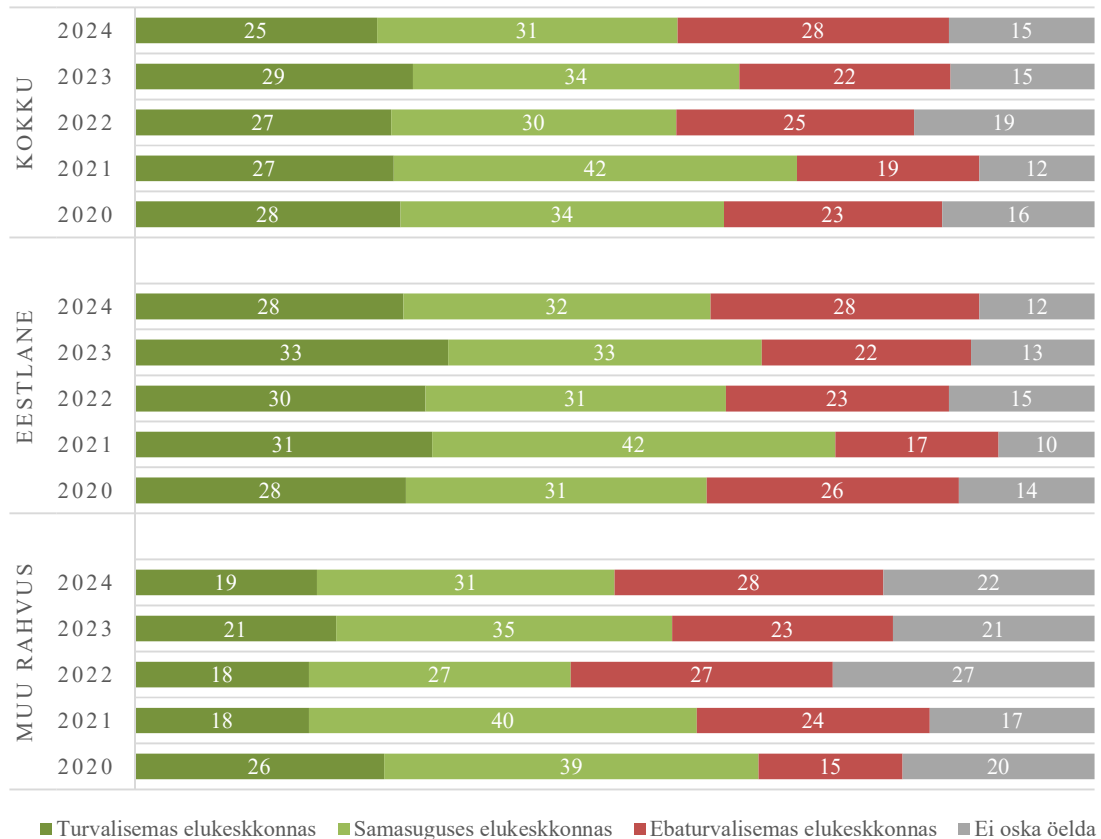
Uuringus kaardistati, milliseks hindavad elanikud julgeolekualast olukorda Eestis ja maailmas ning mida peetakse potentsiaalseteks julgeolekuohtudeks ning -tagatisteks.

3.1 Julgeolek Eestis

2024. aasta uuringu tulemuste põhjal muutub Eesti veerandi elanike arvates kümne aasta jooksul turvalisemaks. Samas 28% eestimaalaste arvates elame tulevikus ebaturvalisemas keskkonnas ning 31% prognoosib, et olukord jääb samaks (joonis 7).

Võrreldes eelneva aastaga on suurimaks muutuseks kümne aasta pärast Eestit ebaturvalisema elukeskkonnana nägijate osakaalu kasv (6% võrra), samas kui turvalisuse kasvu prognoosijate osakaal on vähenenud (4% võrra).

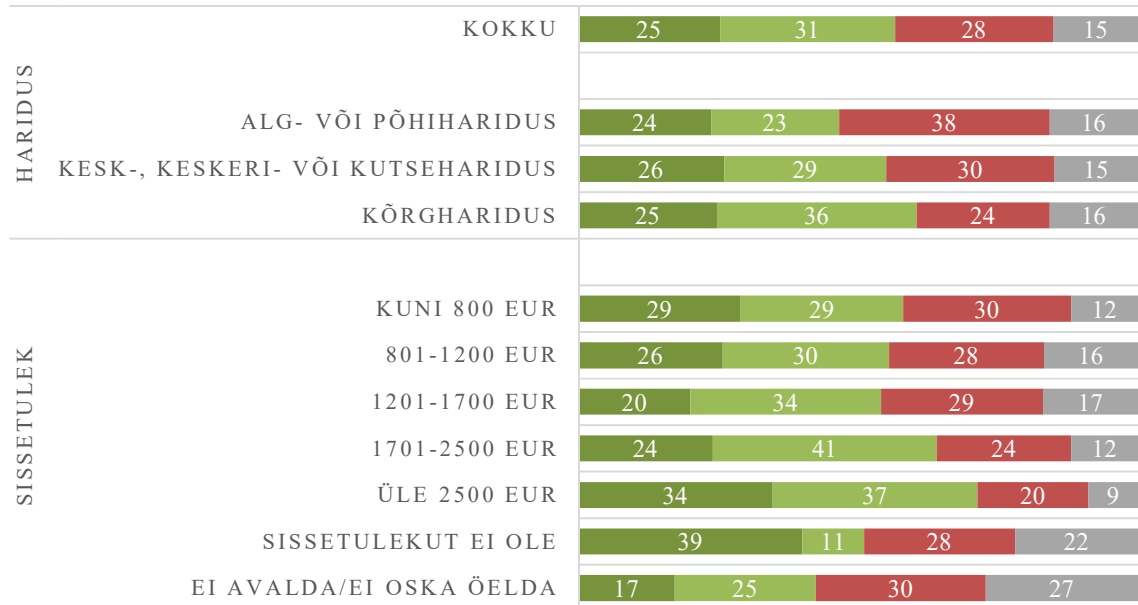
Eestlaste seas on muust rahvusest elanikega võrreldes enam neid, kelle hinnangul muutub järgneva kümne aastaga elukeskkond Eestis turvalisemaks.

Joonis 7. Elanike prognoos järgmise kümne aasta elukeskkonna turvalisusele Eestis 2020-2024 (% , N=kõik vastajad).

Mida madalam on eestimaalaste haridustase, seda enam arvatakse, et kümne aasta pärast on elukeskkond Eestis praegusega võrreldes ebaturvalisem (joonis 8). Eesti elukeskkonna

turvalisemaks muutumist usuvad rohkem kõrgeima, üle 2500-eurose, kuusissetulekuga eestimaalased (35%) ning need, kelle hetkel sissetulek puudub (40%).

■ Turvalisemas elukeskkonnas ■ Samasuguses elukeskkonnas ■ Ebaturvalisemas elukeskkonnas ■ Ei oska öelda

Joonis 8. Elanike prognoos järgmise kümne aasta Eesti elukeskkonna turvalisusele hariduse ja sissetuleku lõikes 2024 (% , N=kõik vastajad).

3.2 Ohud Eestile

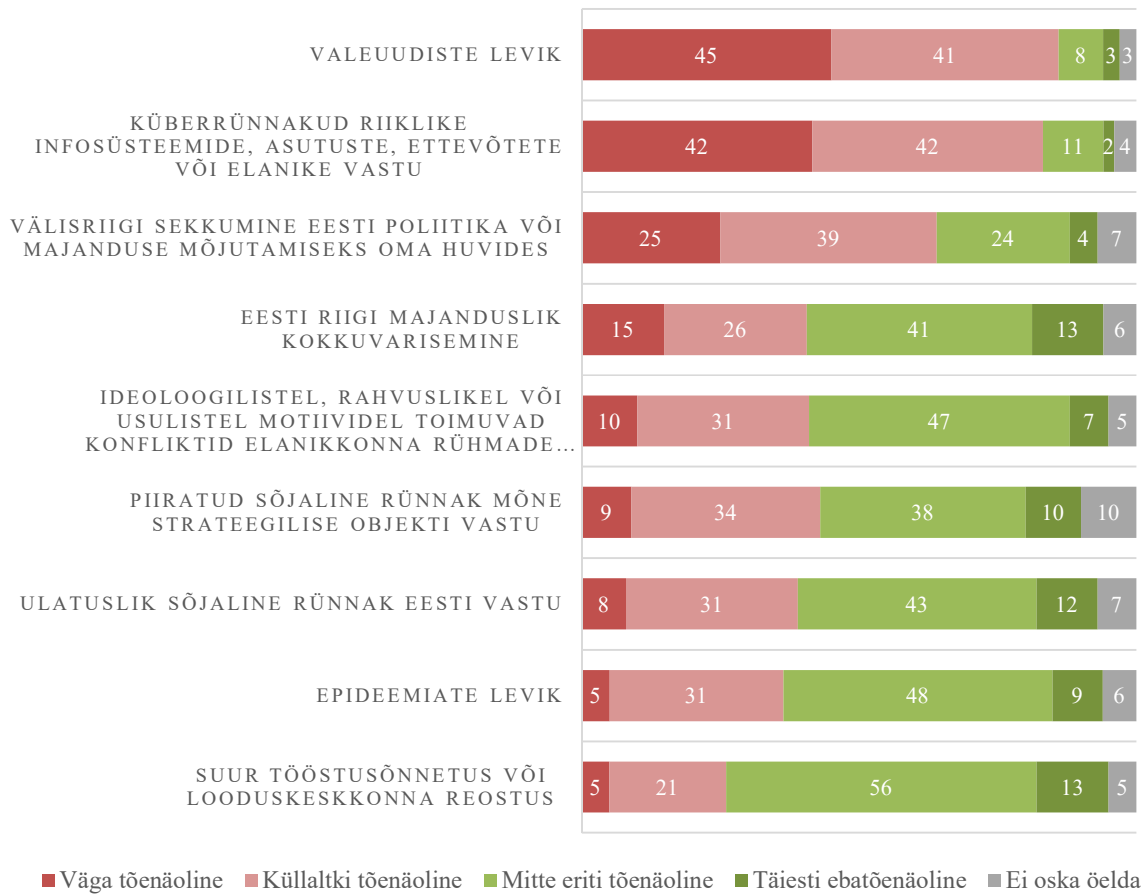
Selgitamaks, millisena tajutakse ohte Eestile, esitati vastajaile üheksa erinevat võimalikku ohtu ning paluti hinnata nende esinemise tõenäosust (joonis 9).

Eesti turvalisusele peetakse 2024. aastal kõige tõenäolisemateks ohtudeks vaeuudiste levikut (väga või küllaltki tõenäoline 86%) ja küberrünnakuid riiklike süsteemide, asutuste, ettevõtete või elanike vastu (84%).

Olukorras, kus jätkuvalt kestab Venemaa sõda Ukrainas, peab eestimaalastest 64% tõenäoliselt välisriigi sekkumist Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks oma huvides, 43% piiratud sõjalist rünnakut mõne strateegilise objekti vastu ning 39% Eesti vastast ulatuslikku sõjalist rünnakut.

41% elanikkonnast peab tõenäoliselt Eesti riigi majanduslikku kokkuvarisemist, sama suur osakaal näeb ohullikana ka ideoloogilistel, rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvaid kokkupõrkeid elanikkonna rühmade vahel. Epideemiate leviku ohtu peab tõenäoliselt veidi üle kolmandiku eestimaalastest.

Kõige ebatõenäolisemateks ohullikateks peetakse 2024. aastal suurt tööstusõnnetust või looduskeskkonna reostust (täiesti ebatõenäoline või mitte eriti tõenäoline 69%).

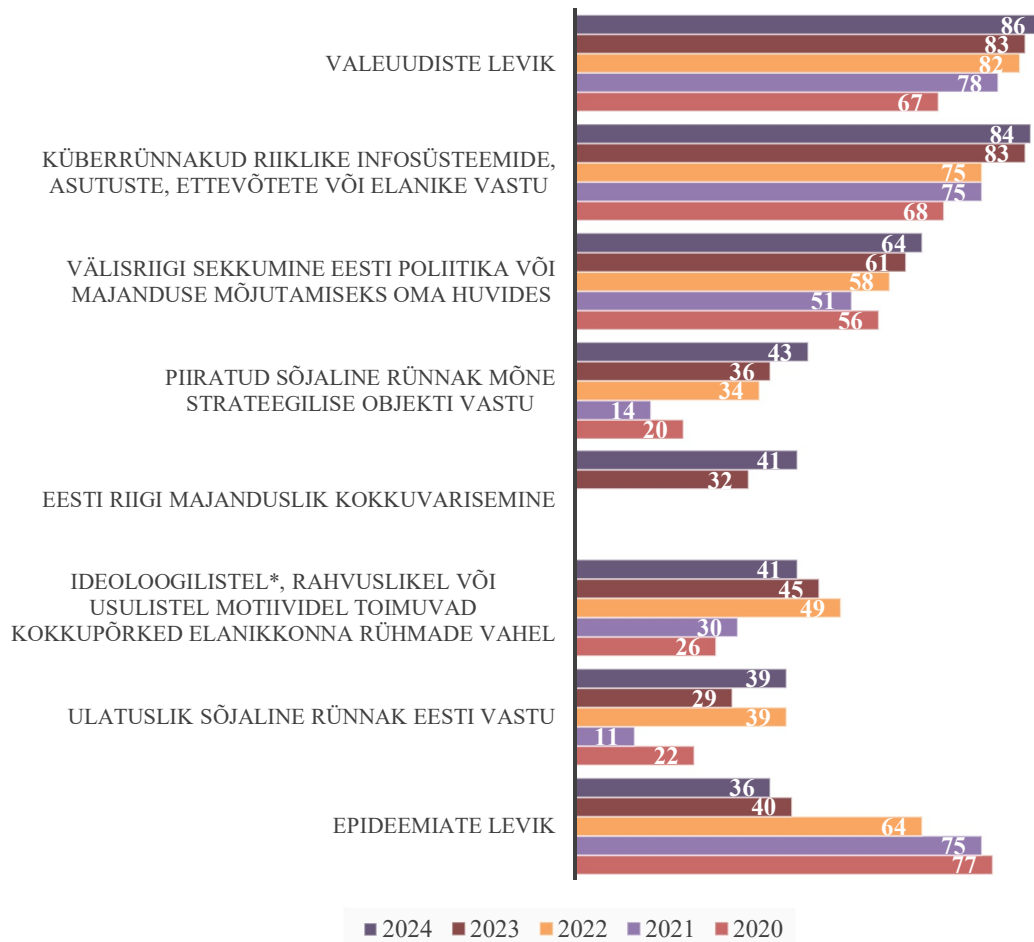

Joonis 9. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele 2024 (% , N= kõik vastajad).

Võrreldes 2023. aastaga on julgeolekuohtude tajumises toimunud ka mõningaid olulisi muutusi (joonis 10).

Kui 2023. aastal, mil Venemaa sõja eskaleerimisest Ukrainas oli möödunud enam kui aasta, peeti ulatuslikku sõjalist rünnakut Eesti vastu sõja algusaastaga võrreldes vähem tõenäoliseks (väga või küllaltki tõenäoline langus 10% võrra), siis 2024. aastal nähakse seda taas oluliselt suurema ohuna (kasv 10% võrra). Samuti peetakse eelnevast aastast suuremateks ohtudeks piiratud sõjalist rünnakut mõne strateegilise objekti vastu (7% võrra) ning Eesti riigi majanduslikku kokkuvarisemist (9% võrra).

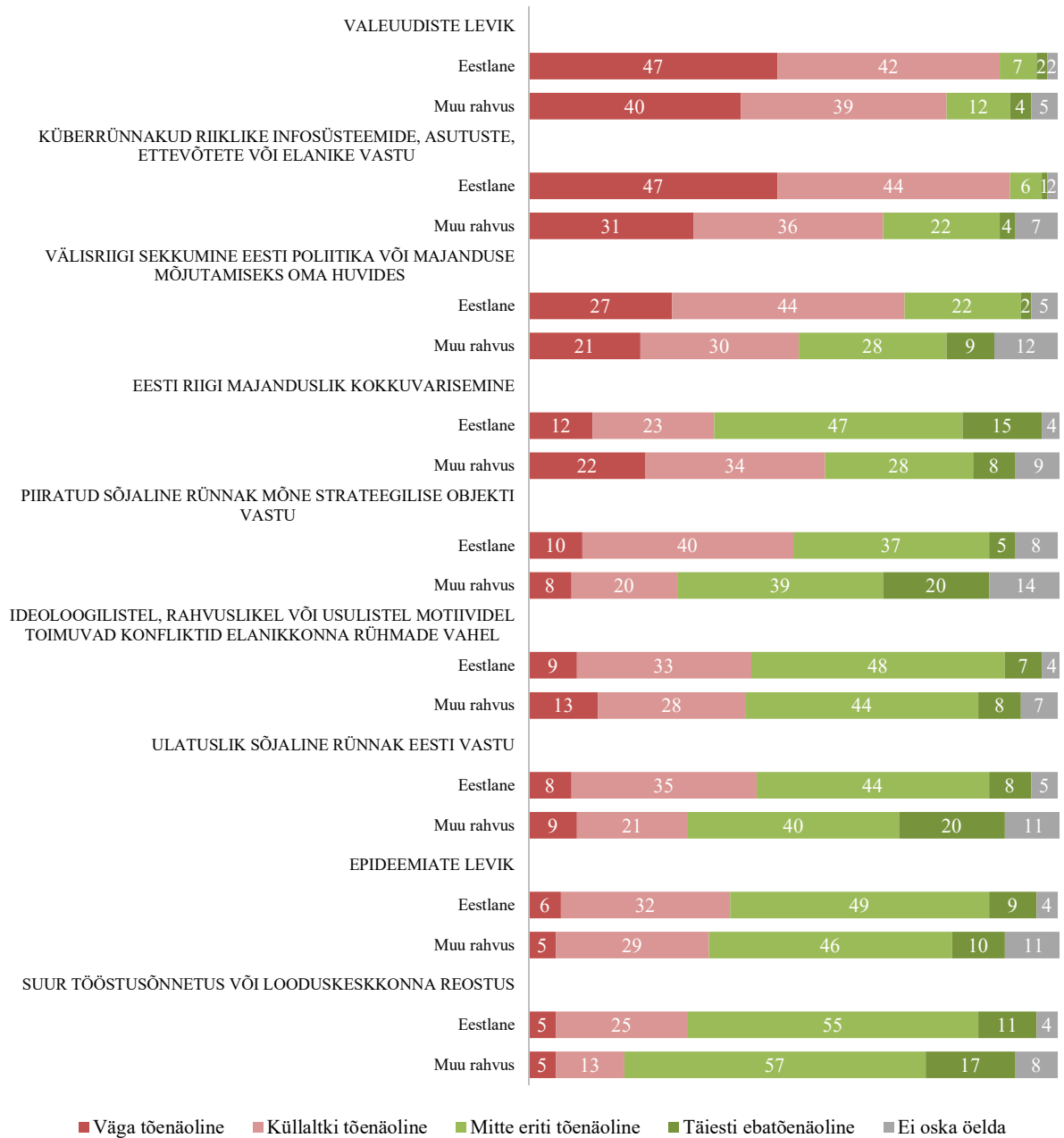
Võrreldes 2023. aastaga tajutakse aga oluliselt vähemal määral ohuna epideemiade levikut ja elanikkonna rühmade vahelisi kokkupõrkeid ideoloogilistel, rahvuslikel või usulistel motiividel (mõlemad 4% võrra).

Joonis 10. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele aastatel 2020-2024 (%; N=kõik vastajad; *"ideoloogilistel" lisati 2023. a)

Eestlased peavad pea kõiki käsitletud Eestit ähvardavaid ohte ohte muust rahvusest elanikega võrreldes tõenäolisemaks (joonis 11). Nii eestlaste kui ka muust rahvusest elanike jaoks on 2024. aastal jätkuvalt kõige tõenäolisemateks julgeolekuohtudeks lähemate aastate jooksul vaeuudiste levik ning küberrünnakud riiklike infosüsteemide, asutuste, ettevõtete või elanike vastu.

Eestlased peavad muust rahvusest elanikega võrreldes palju tõenäolisemateks ohtudeks küberrünnakuid (erinevus 24% võrra), strateegiliste objektide vastu suunatud piiratud sõjalisi rünnakuid (erinevus 22% võrra) ning välisriigi sekkumist Eesti poliitika või majanduse oma huvides mõjutamiseks (erinevus 20% võrra). Muust rahvusest elanikud tunnevad aga eestlastest oluliselt enam muret Eesti riigi majandusliku kokkuvarisemise pärast (erinevus 20% võrra).

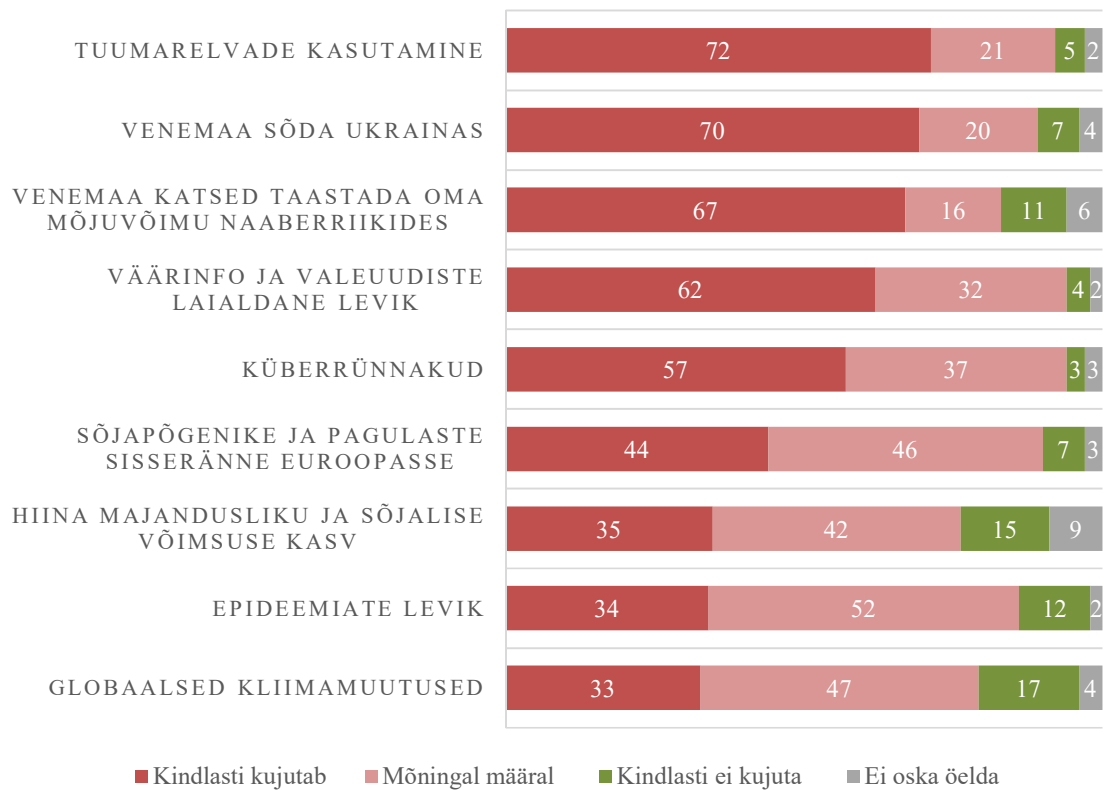

Joonis 11. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele rahvuse lõikes 2024 (% , N=kõik vastajad).

3.3 Ohud julgeolekule maailmas

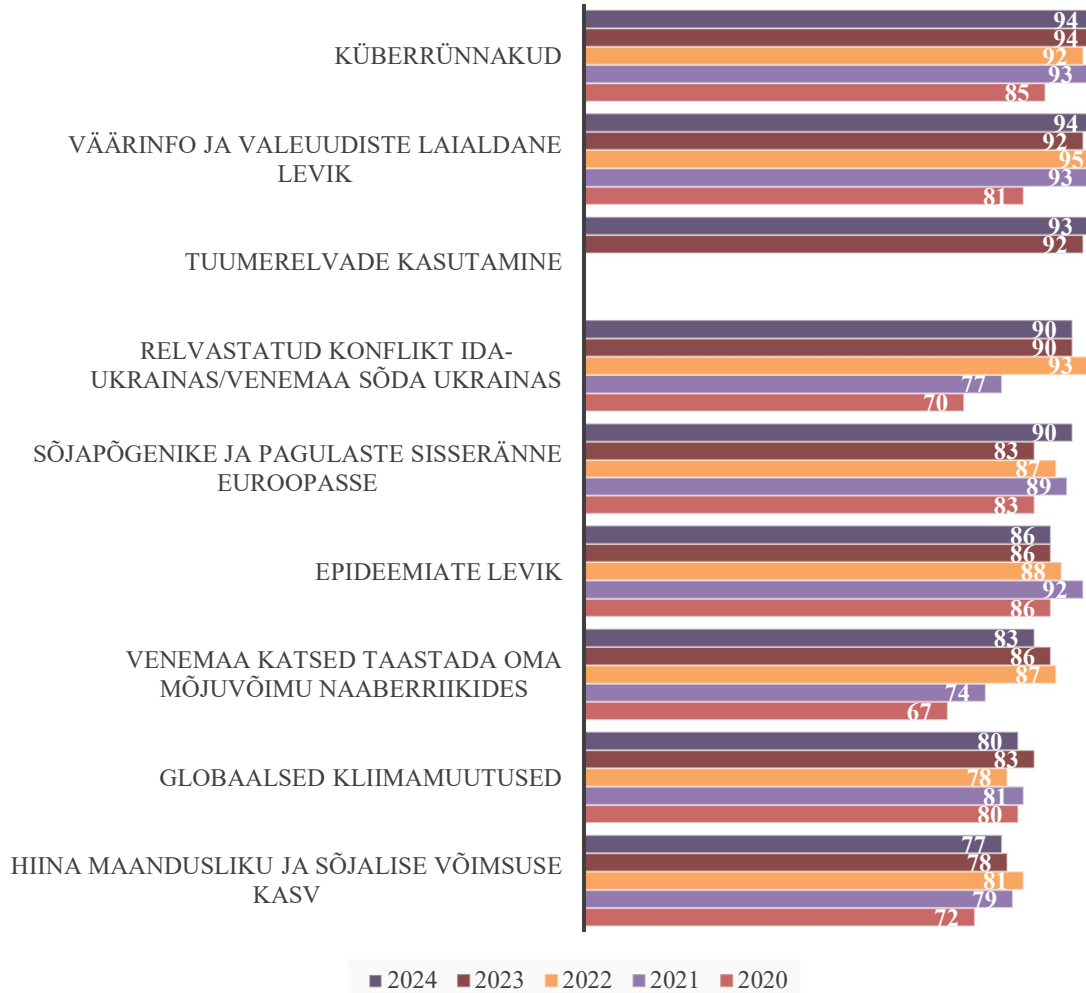
Maailma rahu ja turvalisust ähvardavad Eesti elanike hinnangul 2024. aastal enim tuumarelvade kasutamine (kindel oht 76%), Venemaa sõda Ukrainas (70%) ning Venemaa katsed taastada oma võimu naaberriikides (67%) (joonis 12).

Enam kui pooled eestimaalased näevad kindlat ohtu ka väärinfo ja valeuudiste laialdases levikus (62%) ning küberrünnakutes (57%). Globaalseid kliimamuutusi, epideemiate levikut, Hiina majandusliku ja sõjalise võimsuse kasvu ning sõjapõgenike ja pagulaste sisserännet Euroopasse tajutakse sagedamini mõningal määral maailma turvalisust ohustavana kui kindla ohuna.

Joonis 12. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas 2024 (%), N=kõik vastajad).

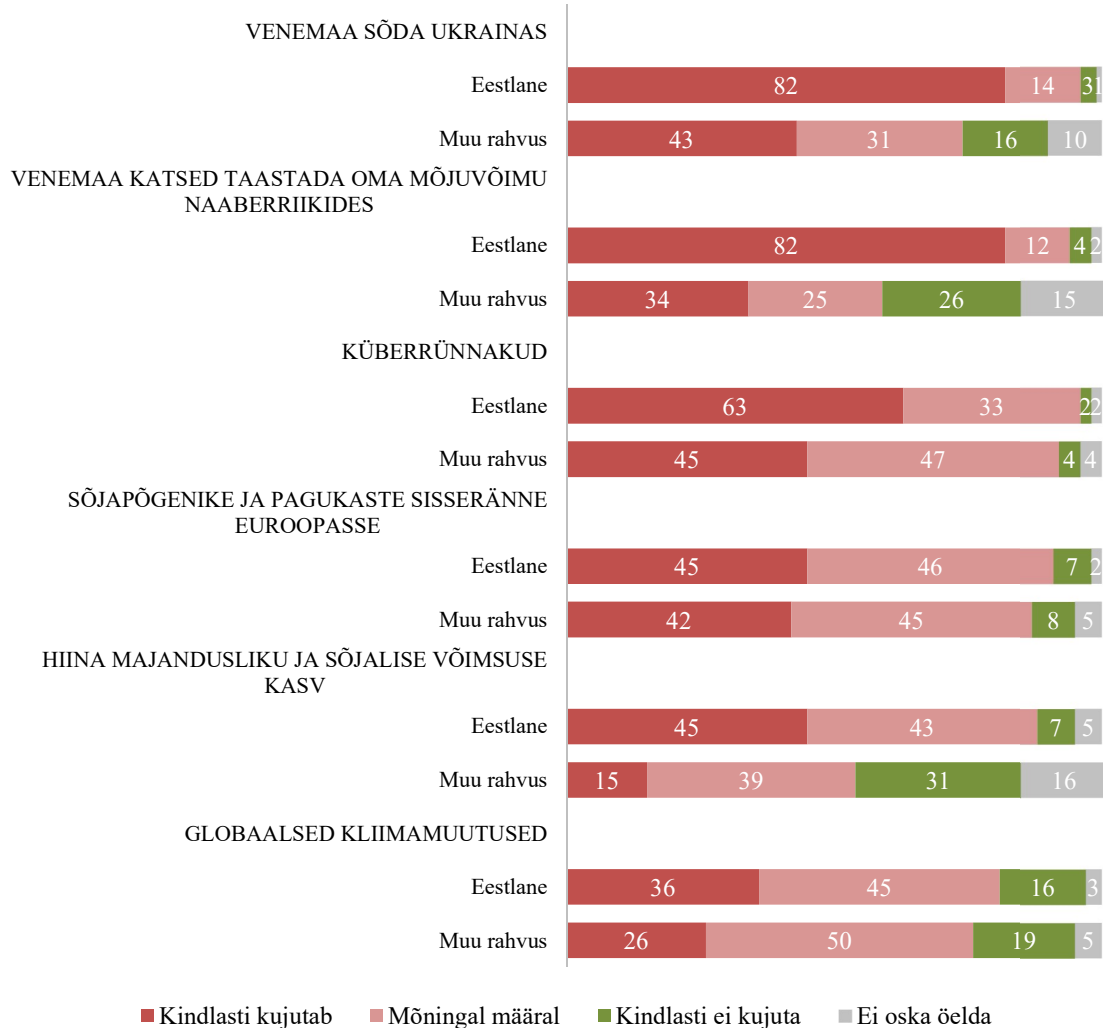
Võrreldes eelneva aastaga peetakse 2024. aastal oluliselt sagedamini maailma rahu ja turvalisust ohustavaks teguriks sõjapõgenike ja pagulaste sissetõugu Euroopasse (kujutab kindlasti või mõningal määral ohtu 7% võrra) (joonis 13).

Joonis 13. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas aastatel 2020-2024 (% , N=kõik vastajad).

Eestlased peavad 2024. aastal muust rahvusest elanikega võrreldes maailma julgeolekuohtudeks oluliselt sagedamini Venemaa katseid taastada oma mõjuvõimu naaberriikides (kindel või mõningane oht 35% võrra rohkem), Hiina majandusliku ja sõjalise võimsuse kasvu (34% võrra rohkem) ning Venemaa sõda Ukrainas (22% võrra rohkem) (joonis 14).

Epideemiate leviku, tuumarelvade kasutamise ning väärinfo ja valeuudiste laialdase leviku julgeolekuohtudena tajumises rahvusgruppide vahel statistiliselt olulisi erinevusi ei esinenud.

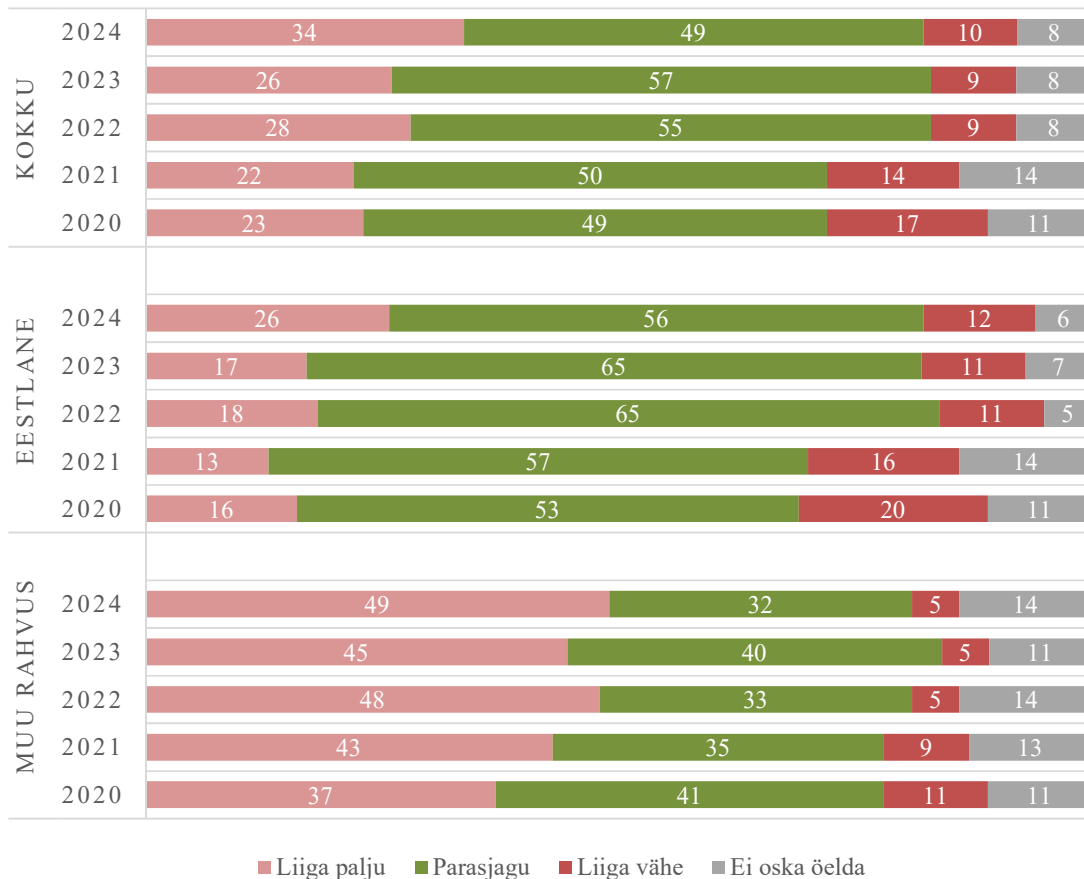

Joonis 14. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas rahvuse lõikes 2024 (%; N=kõik vastajad).

3.4 Julgeolekuohtude meediakajastus

Aastal 2024 peavad ligi pooled Eesti elanikud sõjaliste ohtude kajastamist meedias parajaks, kümnendik ebapiisavaks ning kolmandiku hinnangul kirjutatakse ja räägitakse sõjalistest ohtudest meedias liiga palju (joonis 15).

Võrreldes eelneva aastaga on 2024. aastal vähenenud nende eestimaalaste osakaal (8% võrra), kelle arvates on julgeolekuohtude meediakajastus paras ning enam on neid (8% võrra), kelle arvates sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse rohkem kui vaja.

Joonis 15. Hinnang Eesti meedia julgeolekuohtude kajastusele aastatel 2020-2024 (% , N=kõik vastajad).

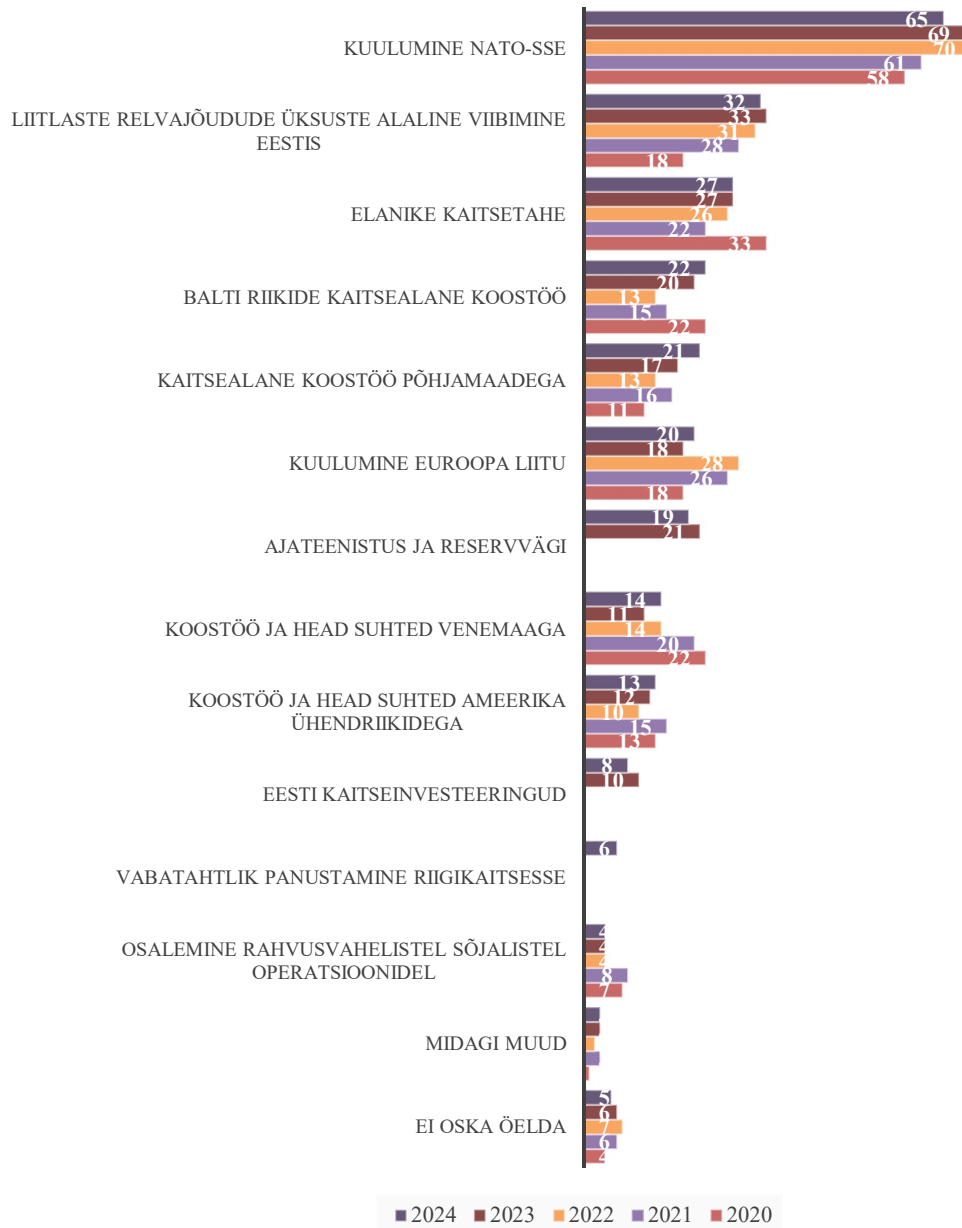
Eesti meedia sõjaliste ohtude kajastamist peab 2024. aastal parajaks 57% eestlastest ja 32% muust rahvusest elanikest.

Muust rahvusest Eesti elanikud on olnud eestlastega võrreldes läbi aastate oluliselt sagedamini seisukohal, et sõjalistest ohtudest räägitakse ja kirjutatakse meedias liiga palju.

Võrreldes eelneva aastaga on 2024. aastal suurenenud eestlaste seas muust rahvusest elanikega võrreldes enam nende osakaal, kelle hinnangul kajastatakse meedias julgeolekuohte liialt palju.

3.5 Julgeolekutagatised

Eesti riigi peamiseks julgeolekutagatiseks peavad eestimaalased 2024. aastal jätkuvalt sagedaimini kuulumist NATO-sse (kolme olulisema tagatise seas märgitud 65%) (joonis 16).

Joonis 16. Eesti julgeolekutagatised aastatel 2020–2024 (kuni 3 olulisemat; %, N=kõik vastajad).

NATO liikmelisust hinnati kõige olulisemaks julgeolekutagatiseks ka aastatel 2020–2021, kuid seoses Venemaa sõja eskaleerimisega Ukrainas, kasvas 2022. aastal selle osatähtsus veelgi.

Teiseks olulisemaks julgeolekutagatiseks peetakse liitlaste relvajõudude üksuste alalist viibimist Eestis (32%) ning kolmanda olulisema julgeolekutagatiseks näetakse Eesti elanike

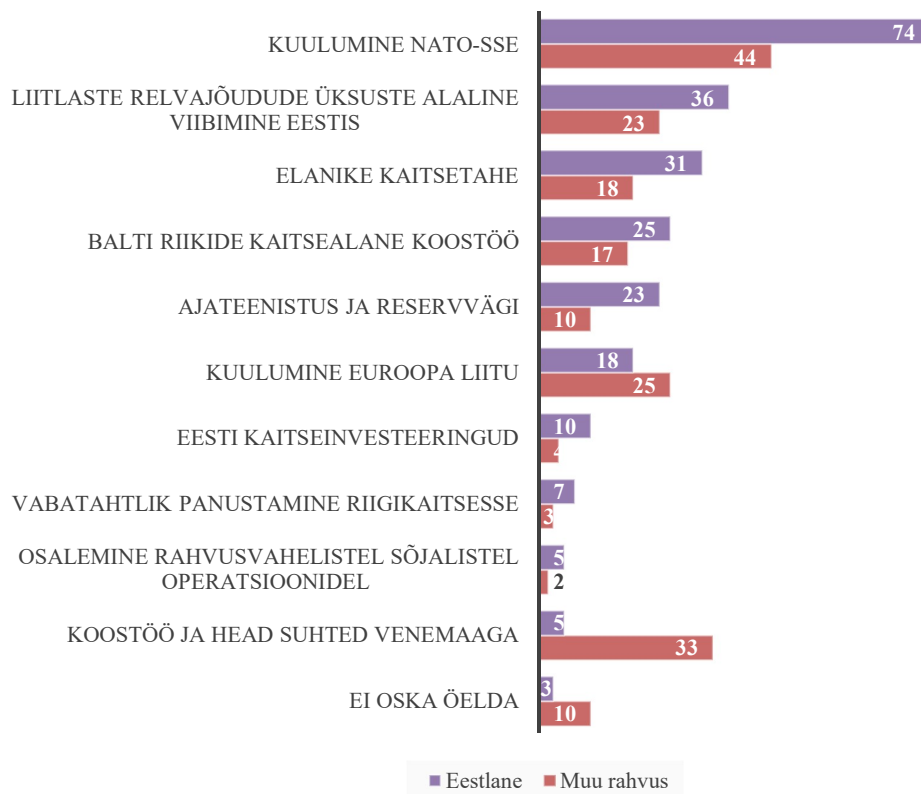
kaitsetahet (27%). Ligi viiendik eestimaalastest peavad olulisemateks julgeolekugarantiideks ka kaitsealast koostööd Balti riikide vahel ja Põhjamaadega, kuulumist Euroopa Liitu ning ajateenistust ja reservväge.

Võrreldes 2023. aastaga nähakse 2024. aastal peamise julgeolekugarantiina sagedamini kaitsealast koostööd Põhjamaadega (4% võrra rohkem), mida on ilmselt mõjutanud Soome ja Rootsi liitumine NATO-ga. Samas on NATO-sse kuulumise Eesti peamiseks julgeoleku tagajaks pidamine aastaga mõnevõrra vähenenud (4% võrra vähem).

Eestlaste ja muust rahvusest eestimaalaste arusaam Eesti olulisimatest julgeolekutagatistest on olnud läbi aastate üsna erinev. Eestlaste silmis on kõige olulisemaks tagatiseks jätkuvalt NATO liikmelisus (74%), mille osatähtsus on aasta jooksul veidi vähenenud (5% võrra) (joonis 17).

Kui 2021. aastal oli muust rahvusest eestimaalaste jaoks peamine julgeolekutagatis hea koostöö ning suhted Venemaaga, siis peale Venemaa sõja eskaleerumist Ukrainas kahanes selle osatähtsus aastatel 2022-2023 40%-lt 27%-le. 2024. aasta peavad muust rahvusest elanikud häid suhteid Venemaaga julgeoleku tagamisel taas mõnevõrra olulisemaks (33%), kuid Eesti peamise julgeolekutagatisena nähakse siiski NATO liikmelisust (44%).

Eestlased peavad 2024. aastal NATO liikmelisuse kõrval jätkuvalt kõige olulisemateks julgeolekutagatisteks liitlaste relvajõudude üksuste alalist viibimist Eestis (36%) ning Eesti elanike kaitsetahet (31%). Muust rahvusest elanike jaoks on aga julgeoleku tagamisel NATO-sse kuulumise järel olulisuselt teisel kohal koostöö ja head suhted Venemaaga (33%). Eestlastest näeb seda samas julgeolekugarantiina vaid 5%.

Joonis 17. Eesti julgeolekutagatiseid rahvuse lõikes 2024 (kuni 3 olulisemat) (%; N=kõik vastajad).

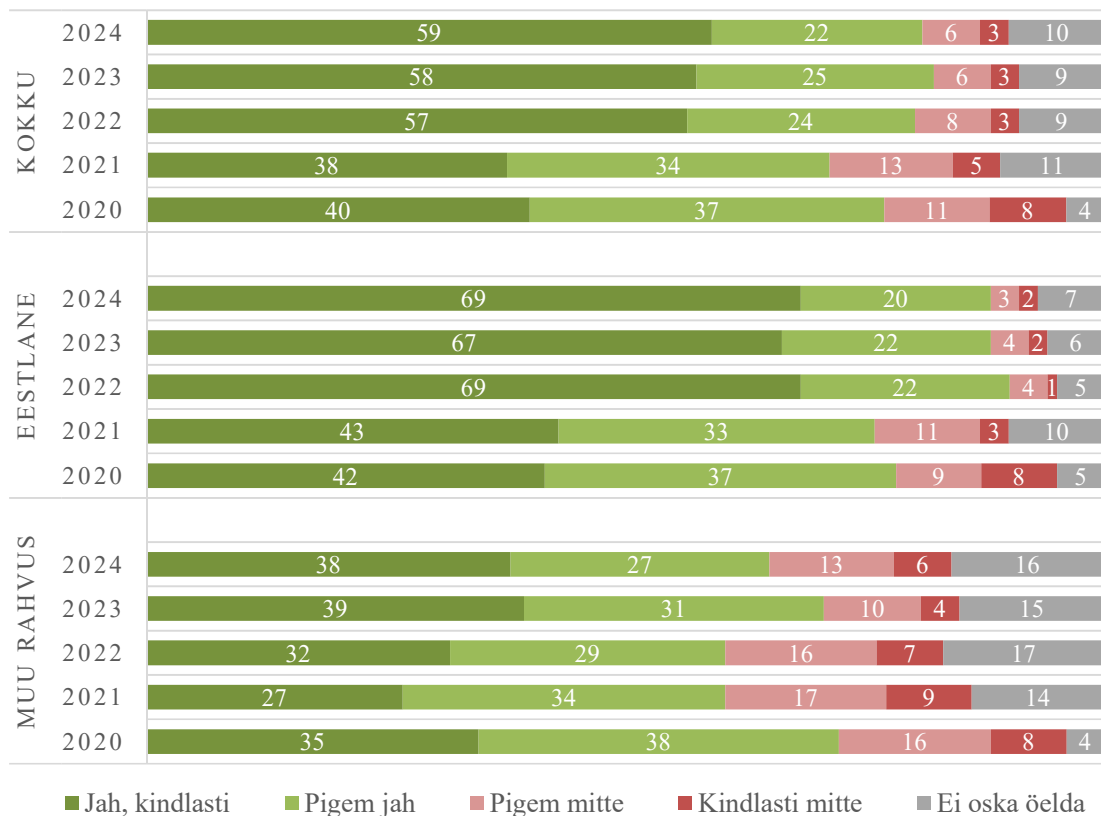
4. Eesti inimeste kaitsetahe

4.1 Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse

2024. aastal pidas relvastatud vastupanu osutamist rünnaku puhul kindlasti või pigem vajalikuks 81% Eesti elanikkonnast (joonis 18).

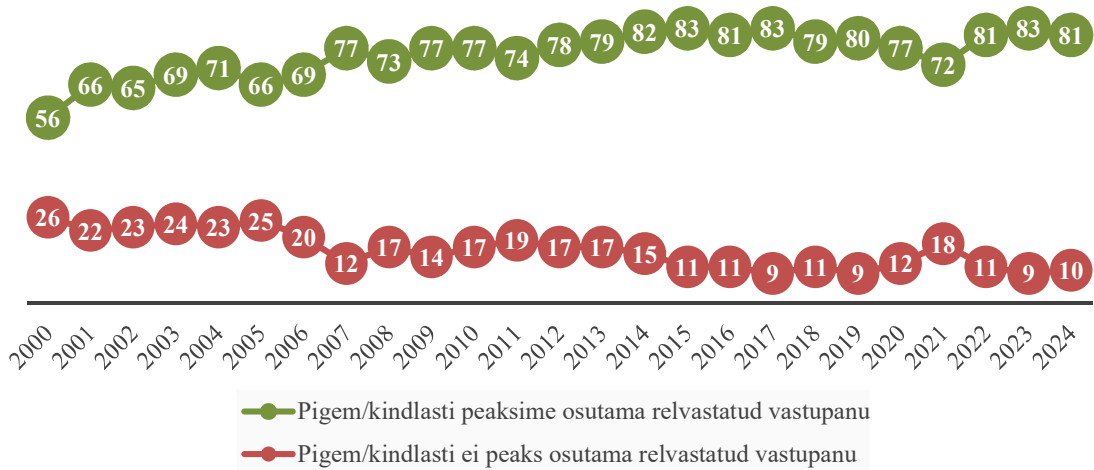
Kui aastatel 2020–2021 relvastatud vastupanu vajalikuks pidavate elanike hulk kahanes, siis 2022. aastal kasvas seda kindlasti vajalikuks nägevate elanike osakaal Venemaa sõja eskaleerimise järel Ukrainas hüppeliselt.

2024. aastal ei ole võrreldes eelneva aastaga toimunud olulisi muutusi hinnangutes relvastatud vastupanu osutamise vajadusele Eesti elanike seas tervikuna ega eestlaste hulgas. Küll aga on mõnevõrra vähenenud relvastatud vastupanu osutamist vajalikuks pidavate muust rahvusest eestimaalaste osakaal.

Joonis 18. Hinnangud relvastatud vastupanu osutamise vajadusele olukorras, kus Eestit ründaks mõni riik, aastatel 2020-2024 (% , N=kõik vastajad).

Kui 2019–2021 aastate trend näitas, et Eesti ühiskonnas langes järjepidevalt võõrriigi rünnaku korral relvastatud vastupanu pooldajate osakaal ning kasvas mittepooldajate osakaal, siis 2022. aastal toimus peale Venemaa sõja eskaleerimist Ukrainas hinnangutes oluline pööre relvastatud vastupanu toetamise suunas (joonis 19). 2024. aastal on toetus relvastatud vastupanu osutamise vajalikkusele jätkuvalt kõrge.

Joonis 19. Hinnangud relvastatud vastupanu osutamise vajadusele aastate lõikes (%¹, N=kõik vastajad).

Eestlaste ja muudest rahvustest elanike toetus relvastatud vastupanu osutamisele oli aastatel 2013–2014 pea võrdne, seejärel toimus Krimmi annekteerimise ja Venemaa sõjalise sissetungi järel Ida-Ukrainasse hinnangute lahknemine, sealjuures eestlaste seas toetus relvastatud vastupanu osutamisele tõusis, teistest rahvustest elanike seas aga vähenes (joonis 20).

2022. aastal, kus Venemaa sõda Ukrainas veelgi eskaleerus, kasvas toetus relvastatud vastupanu osutamisele võõrriigi rünnaku korral eestlaste seas hüppeliselt (14% võrra), samas kui muust rahvusest elanike hinnangutes muutust ei toimunud. Seevastu aastatel 2023–2024 on eestlaste toetus relvastatud vastupanu osutamisele jäänud üldjoontes samale tasemele¹, ent teisest rahvusest elanike seas on toimunud olulised muutused. 2023. aastal kasvas nende toetus relvastatud vastupanu osutamisele 10% võrra, langes seejärel 2024. aastal taas 6% võrra.

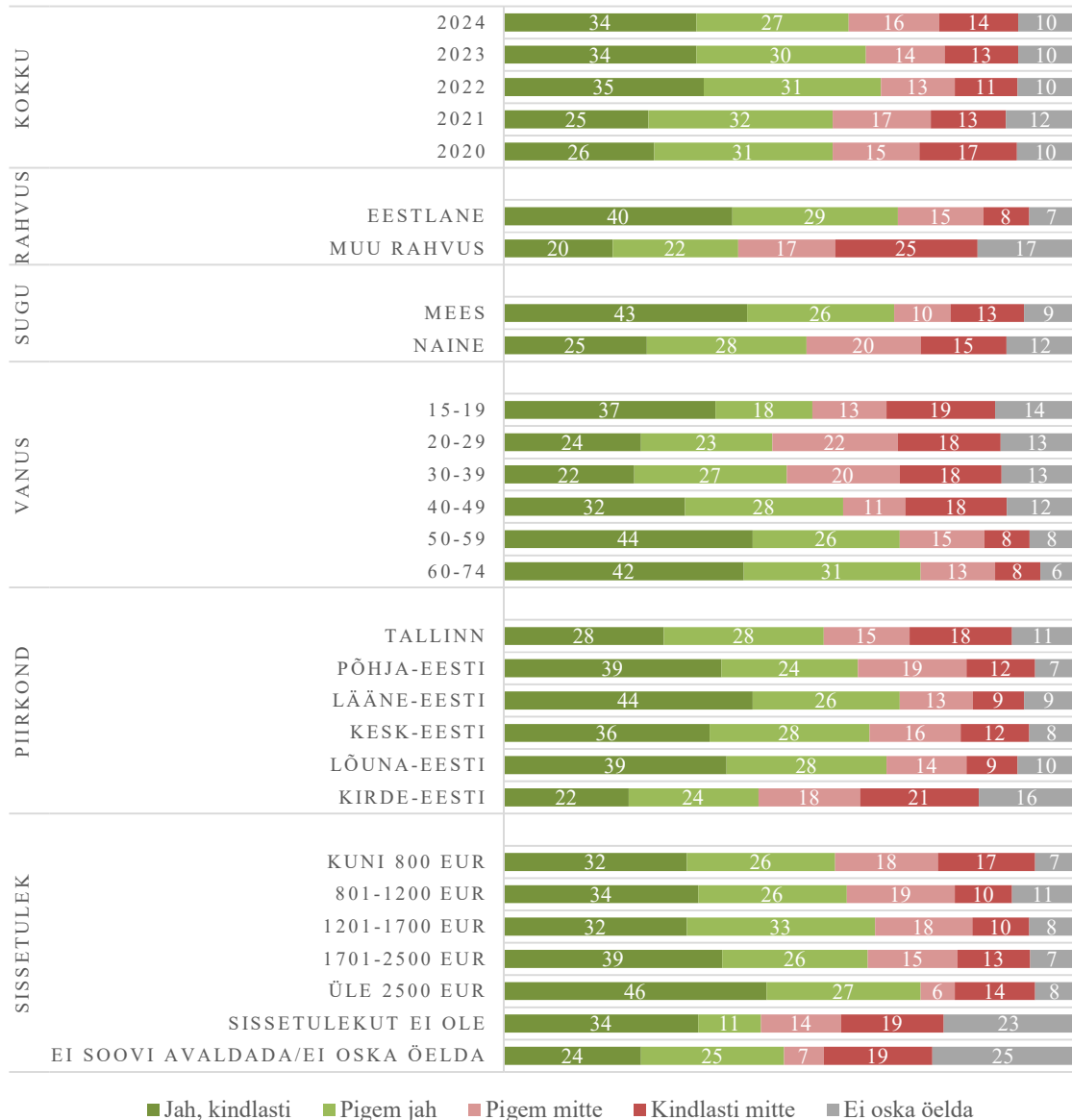

Joonis 20. Relvastatud vastupanu osutamise pooldajate osakaal rahvuse lõikes (%¹, N=kõik vastajad).

¹ Erinevus on valimivea (+/-2,83) piires.

4.2 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses

Oma võimete ja oskuste kohaselt oleks 2024. aastal valmis kaitsetegevuses osalema kokku 61% elanikkonnast (joonis 21). Kindlasti oleks selleks valmis 34% ja pigem valmis 27% Eesti elanikest, samas kui valmisolek pigem puudub 16% ning täielikult puudub 14% elanikkonnast.

Joonis 21. Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitaks kallale (% , N=kõik vastajad).

Eestile kallaletungi korral kindlasti kaitsetegevuses osalemiseks valmisolijate osakaal kasvas hüppeliselt peale Venemaa sõja eskaleerumist Ukrainas 2022. aastal. 2024. aastal võrreldes eelneva aastaga kaitsetegevuses osalemise valmiduses olulisi muutusi ei toimunud.

Eestlastest oleks 2024. aastal kindlasti või pigem valmis ise kaitsetegevuses osalema 69% ning muust rahvusest elanikest 41%.

Kuna riigikaitstes osalemist seostatakse eelkõige relvastatud vastupanuga, milleks on väljaõppe saanud peamiselt mehed, jääb valmisolek panustamiseks naiste puhul madalamaks. Erinevus meeste ja naiste vahel ilmneb sealjuures eelkõige just kindlas valmisolekus, mida on väljendanud 25% naistest ja 43% meestest.

Kindel valmisolek sõjalise kallaletungi korral Eesti kaitsetegevuses osaleda on suurim 50-aastaste ja vanemate elanike seas (42–44%). 15–19-aastaste noorte seas on aga kaitsetahe võrreldes 2023. aastaga oluliselt kasvanud – kui aasta eest oli neist valmis kindlasti kaitsetegevuses osalema 28%, siis nüüd 37%. Samuti on peale vahepealselt langust aastal 2023 taas kasvanud kaitsetahe 20–29-aastaste seas (12%-lt 24%).

Sissetulekugruppide võrdlus näitab, et valmidus riigikaitstes osalemiseks on suurim üle 2500 euro kuus teenivate eestimaalastes seas. Piirkondlikus vaates on kaitsetahe kõrgeim Lääne- ja madalaim Kirde-Eestis.

Meessoost Eesti kodanike aktiivne kaitsetahe on kõrgem kui elanikkonnas keskmiselt – 2024. aastal on neist kindlasti või pigem valmis kaitsetegevuses osalema 71%, sealjuures 79% Eesti rahvusest meessoost kodanikest ning 46% muust rahvusest meessoost Eesti kodanikest (tabel 2).

Tabel 2. Kallaletungi korral kaitsetegevuses osalemiseks valmis olevate Eesti kodakondsusega meeste osakaal vanuse ja rahvuse lõikes (% kindlasti/pigem jah, N=520).

	KOKKU	15–34 a.	35–49 a.	50–64 a.	65+ a.
Eesti rahvusest Eesti kodakondsusega mehed	79	65	80	90	92
Muudest rahvustest Eesti kodakondsusega mehed ²	46	22	46	59	47
Kõik Eesti kodakondsusega mehed	71	60	68	83	82

Vanuserühmade lõikes on Eesti kodakondsusega meeste puhul valmidus riigikaitstes osalemiseks eestlastel endiselt suurim 50–64-aastaste (90%) seas. Aastaga pole Eesti kodakondsusega meeste kaitsetahtes vanuserühmade lõikes olulisi muutusi toimunud. Muust rahvusest Eesti kodakondsusega isikuid on uuringus vanuserühmade lõikes järeluste ja võrdluste tegemiseks liiga vähe.

Vaadates kaitsetahte ajalist muutumist rahvuse ja kodakondsuse lõikes, ilmneb, et kui aastal 2000 oli erinevus eestlaste ja muust rahvusest eestimaalaste vahel ulatuslik, siis aastatel 2001–2007 olid erinevused oluliselt väiksemad (joonis 22). Alates 2008. aastast on aga valmisolek riigikaitstes osalemiseks rahvuse lõikes taas suuresti erinev. Antud hinnangute muutusele võisid mõju avaldada nii pronksiöö sündmused, Gruusia sõda kui majanduslangus.

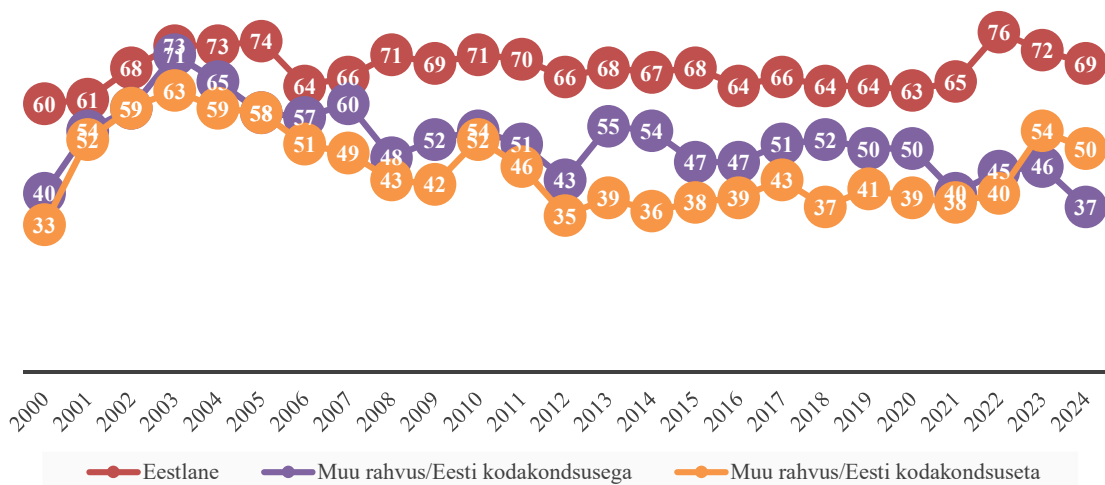
Aastatel 2013–2014 hakkas muust rahvusest Eesti kodanike kaitsevalmidus taas kasvama, kuid langes siis Krimmi annekteerimise järgsetel aastatel 2015–2016 taas alla 50%. Aastatel 2017–

² Muust rahvusest Eesti kodakondsusega meeste valimi suurus oli 127 inimest, vanuserühmade siseselt jäid valimite suurused liiga väikseks (15–34 n=18; 50–64 a n=29; 65+ a n=15), mis ei võimalda vanuserühmade lõikes muudest rahvustest Eesti kodakondsusega meeste kaitsetahte kohta järeldusi teha.

2020 näitasid vähemalt pooled muust rahvusest kodanikud valmidust riigikaitstes osaleda, kuid aastal 2021. langes nende valmisolek taas mittekodanikega samale tasemele (ligi 40%).

Eestlaste aktiivne kaitsetahe püsis aastatel 2016–2021 63–65% juures ning kasvas Venemaa sõja eskaleerumise järel Ukrainas 2022. aastal hüppeliselt 76%-ni. Muust rahvusest kodanike valmidus kallaletungi korral kaitsetegevuses osaleda kasvas 5% võrra, mitte-kodanike valmidus aga märkimisväärselt ei muutunud.

2024. aastal on kõigis vaadeldud gruppides valmidus kallaletungi korral kaitsetegevuses osaleda mõnevõrra langenud, sealjuures enim muust rahvusest Eesti kodanike seas (7% võrra). Siinkohal on oluline silmas pidada, et muudest rahvustest Eesti kodakondsuseta isikute seas on pea võrdsel määral Venemaa kodanikke, teiste riikide kodanikke ja määratlemata kodakondsusega isikuid.

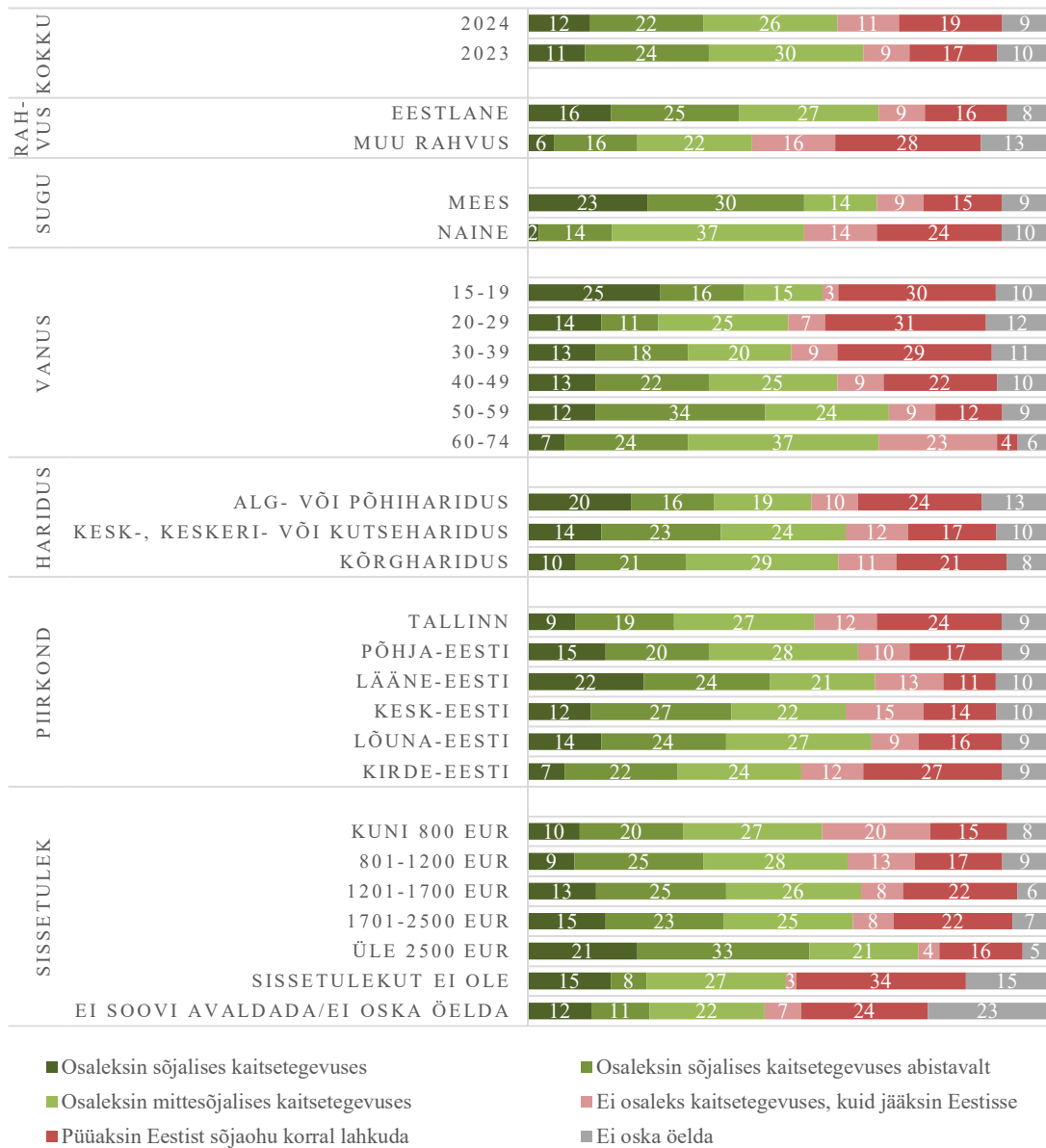
Joonis 22. Kallaletungi korral kaitsetegevuses osalemiseks valmis olevate elanike osakaal; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2000–2024 (%; kindlasti/pigem jah, N=kõik vastajad).

4.3 Käitumine Eestile sõjalise kallaletungi korral

Kui Eestile tungitaks kallale, siis 12% elanikest osaleks kõige tõenäolisemalt sõjalises kaitsetegevuses, 22% osaleks sõjalises kaitsetegevuses abistavalt, 26% osaleks mittesõjalises kaitsetegevuses, 12% ei osaleks kaitsetegevuses, kuid jääks Eestisse ning 20% püüaks Eestist lahkuda (joonis 23). Pea kümnendik eestimaalastest ei oska oma käitumist sellises olukorras prognoosida.

Kallaletungi korral on sõjalises kaitsetegevuses valmis osalema peamiselt mehed, sagedamini ka eestlased ning 15–19-aastased, alg- või põhiharidusega, üle 2500–eurose netosissetulekuga eestimaalased ja Lääne-Eesti elanikud. Abistavas rollis (näiteks tagalatoetus, logistika jms) osaleks sõjalises kaitsetegevuses ülekaalukalt enim mehed, eestlased, 50–59-aastased ja igakuiselt üle 2500 euro teenivad eestimaalased, lisaks keskmisest enam ka Kesk-Eesti elanikud.

Mittesõjalises kaitsetegevuses, näiteks meditsiinivaldkonnas või evakuaatsioonikorralduses, näevad end sõjalise kallaletungi korral enim tegutsemas naised, 60–74-aastased ja kõrgharidusega Eesti elanikud. Samuti mõnevõrra sagedamini eestlased kui muust rahvusest eestimaalased.

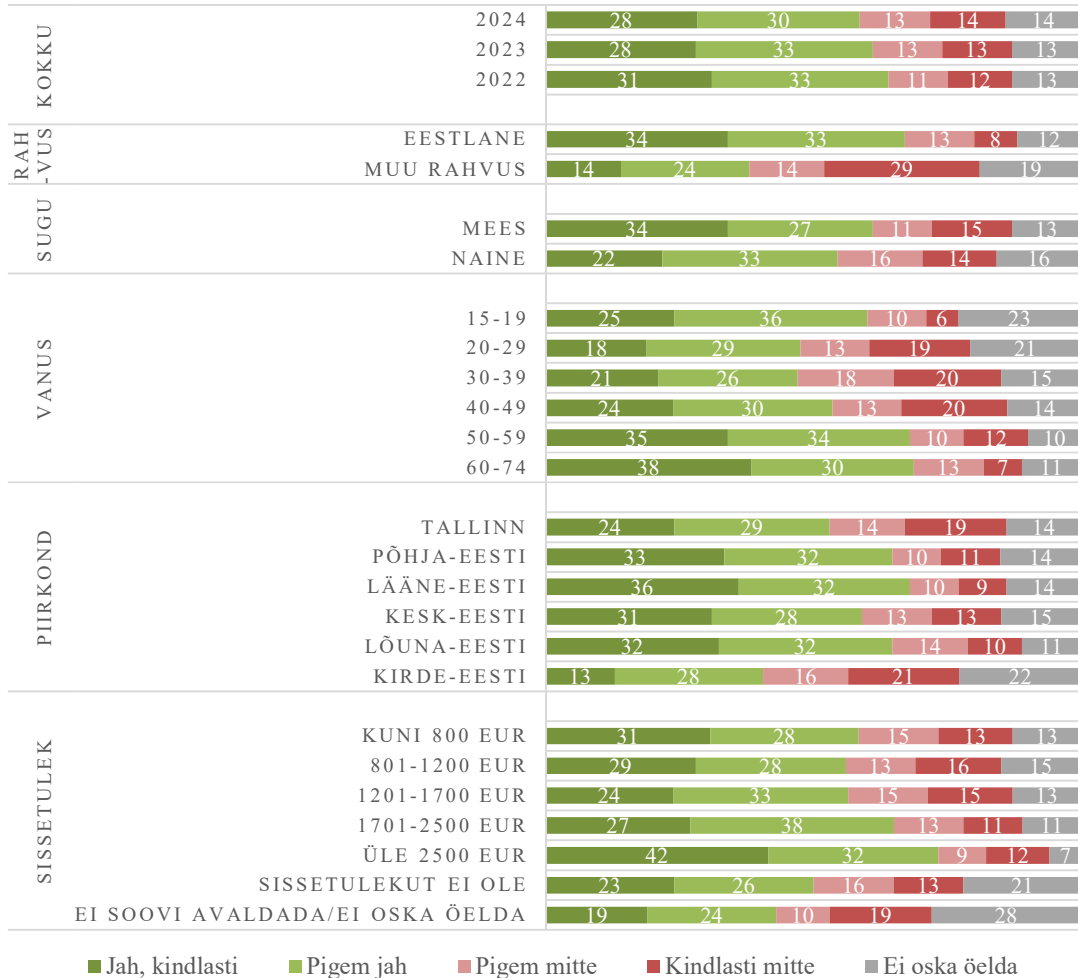

Joonis 23. Kõige tõenäolisem käitumine, kui Eestile tungitaks kallale (%), N=kõik vastajad).

Kaitsetegevuses ei osaleks, kuid jääksid samas kallaletungi korral Eestisse, sagedamini naised kui mehed ning muu rahvuse esindajad kui eestlased. Samuti keskmisest oluliselt enam 60–74-aastased ja kuni 800–eurose netosissetulekuga eestimaalased. Sõjaolukorras Eestist lahkuda püüaksid enim muude rahvuste esindajad, naised, Tallinna ja Kirde-Eesti elanikud ning hetkel ilma sissetulekuta eestimaalased. Samuti lahkuksid oluliselt sagedamini 15–39-aastased (ca 30%) kui vanemad elanikud.

Kui Eestile tungitaks kallale, oleks kindlasti või pigem valmis andma kaitseväge kasutusse isiklikku või firma autot, muud tehnikat, hooneid, põllumaid vms 58% eestimaalastest (joonis 24). Viimase aasta jooksul ei ole siinkohal märkimisväärseid muutusi toimunud.

Suurem valmidus on Eestile kallaletungi korral isikliku või firma vara kaitsevæ kasutusse andmiseks eestlastel, meestel, 50-aastastel ja vanematel ning üle 2500-eurose kuu sissetulekuga eestimaalastel. Piirkondlikul tasandil on teistega võrreldes väiksem valmisolek Tallinna ja Kirde-Eesti elanikel.

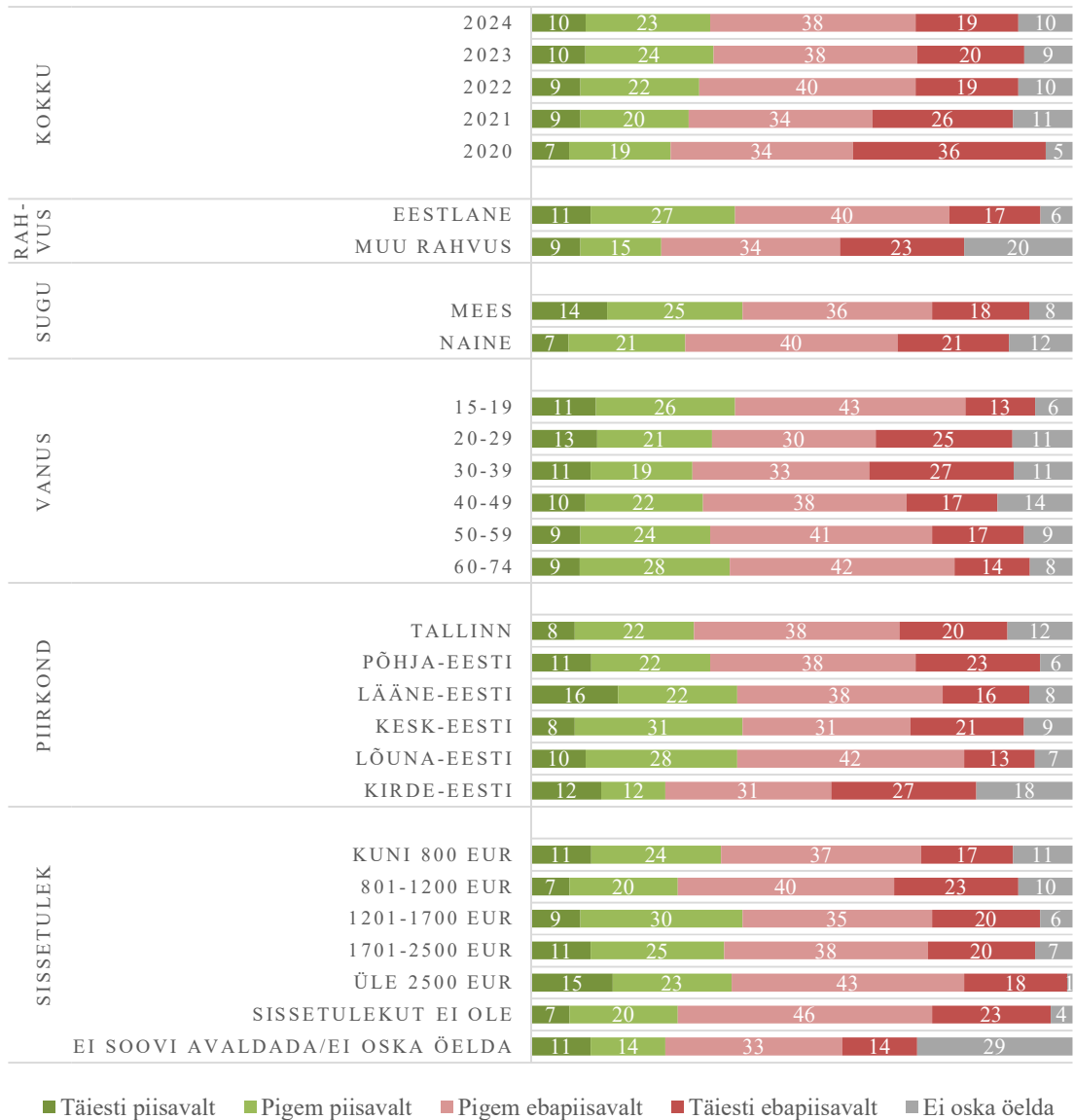
■ Jah, kindlasti ■ Pigem jah ■ Pigem mitte ■ Kindlasti mitte ■ Ei oska öelda

Joonis 24. Valmidus anda kaitsevæ kasutusse isikliku või firma autot, muud tehnikat, hooneid, põllumaid vms, kui Eestile tungitaks kallale (%), N=kõik vastajad).

4.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral

Eesti elanikud hindavad oma teadlikkust sellest, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda, 2024. aastal jätkuvalt küllaltki madalaks – vaid kolmandik peab end täiesti või pigem piisavalt informeerituks, mida taolises olukorras oleks võimalik riigi kaitsmiseks teha (joonis 25). 57% eestimaalastel on endi hinnangul välisriigi kallaletungi korral vajalikust käitumisest puudulikud teadmised.

Aastaks 2022 vähenes oluliselt eestimaalaste osakaal, kes ei tea üldse, mida võõrriigi kallaletungi korral teha. Viimasel kolmel aastal Eesti elanike informeerituses sellest, kuidas kallaletungi korral riiki kaitsta, olulisi muutusi toimunud ei ole.

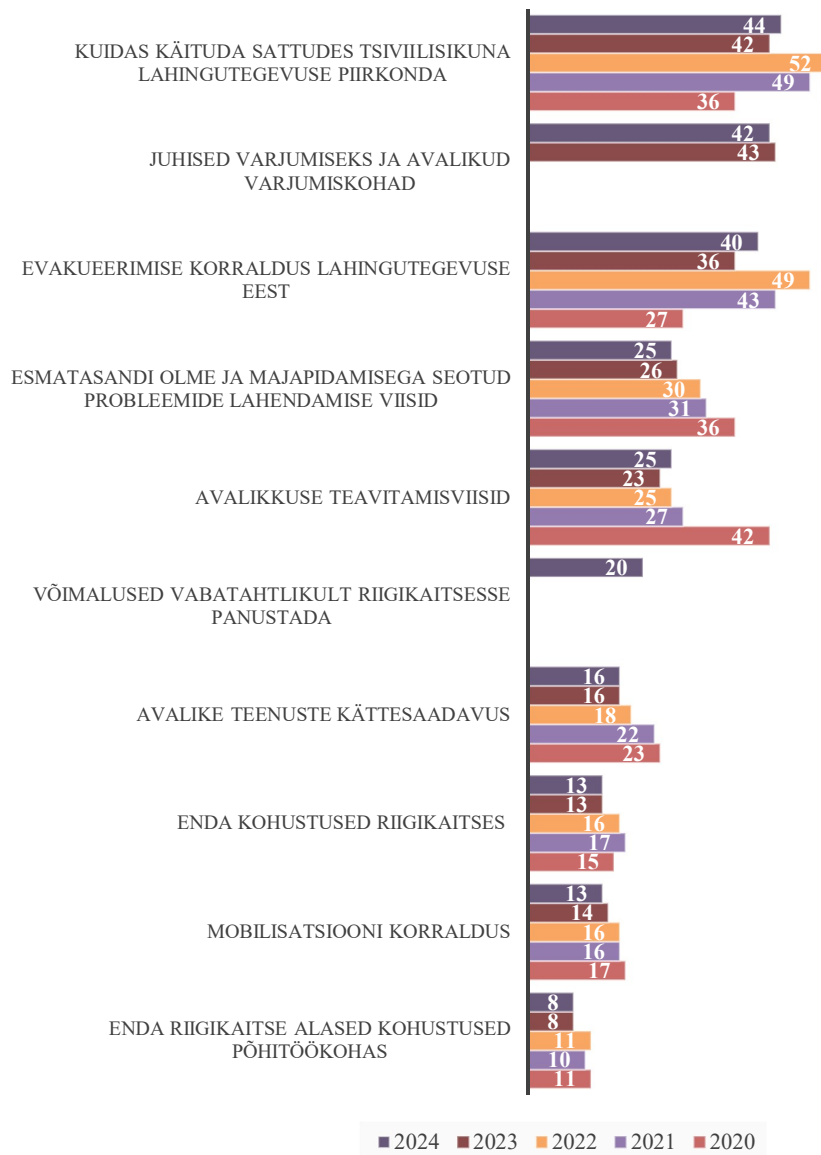
Joonis 25. Informeeritus sellest, mida saaks teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung (%; N=kõik vastajad)

Enda teadlikkust sellest, kuidas käituda võimaliku välisriigi kallaletungi korral, hindavad 2024. aastal sagedamini täiesti või pigem piisavaks eestlased (38%), mehed (39%), 15–19- (38%) ja 60–74-aastased (39–41%) ning kuus netosissetulekuna 1201–1700 eurot teenivad (39%) eestimaalased. Piirkondadest paistavad parema teadlikkuse poolest silma Kesk-, Lääne- ja Lõuna-Eesti ning kõige vähem teadlikud ollakse antud teemast Kirde-Eestis (25%).

Võrreldes 2023. aastaga on oluliselt kasvanud noorte informeeritus – võimaliku välisriigi kallaletungi korral käitumisest täiesti või piisavalt teadlike 15–19-aastaste osakaal on kasvanud 28%-lt 38%-le. Täiesti piisavaks hindavad oma teadmisi antud valdkonnas varasemast oluliselt sagedamini lääne-eestlased (muutus 8%-lt 16%le) ja kuus üle 2500 euro teenivad elanikud (10%lt 15%-e).

4.5 Infovajadus

Eesmärgiga välja selgitada, millistel teemadel vajaksid inimesed kõige enam informatsiooni, et osata käituda välisvaenlase kallaletungi korral, paluti küsitletutel ette antud kümne teema seast valida nende jaoks kolm olulisemat.

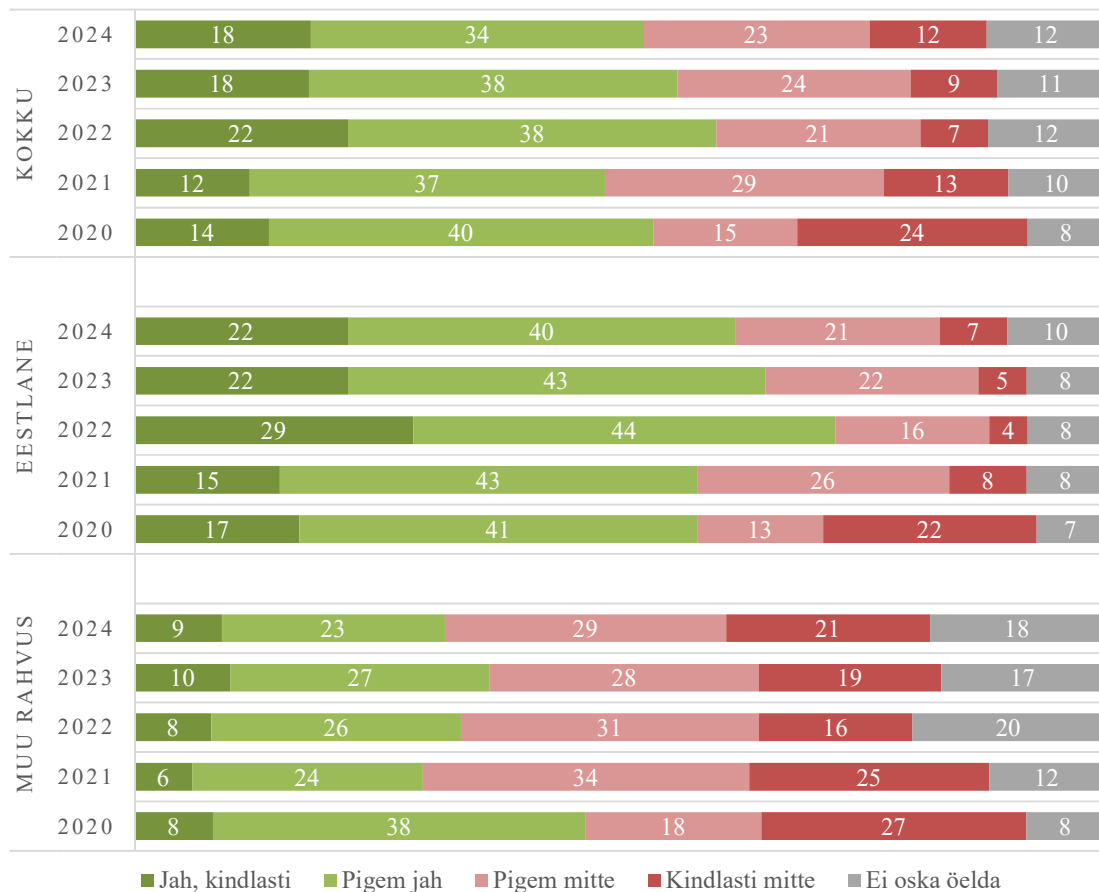
Joonis 26. Infovajadus riigi tegevuse ja isikliku elukorralduse kohta välisvaenlase kallaletungi ohu võimaluse korral aastatel 2020–2024 (%; N=kõik vastajad).

2024. aastal vajavad eestimaalased enim täiendavat informatsiooni välisvaenlase kallaletungi korral käitumiseks olukorras, kus satutakse tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda (44%), samuti seoses varjumise juhiste ja varjumiskohtade (42%) ning evakuatsiooni korraldusega (40%) (joonis 26).

5. Eesti kaitsevõime

5.1 Hinnang Eesti kaitsevõimele

2022. aasta drastiliste sündmuste järel Ukrainas tõusis usk sellesse, et Eesti suudab võõrriigi relvastatud kallaletungi korral ennast kuni liitlaste täiendava abi saabumiseni kindlasti või pigem kaitsta viimase viie aasta kõrgeimale tasemele – 60%-ni. Järgneval kahel aastal on riigi esmasesse kaitsevõimakusse uskuvate eestimaalaste osakaal mõnevõrra vähenenud, jõudes 2024. aastaks 52%-ni.

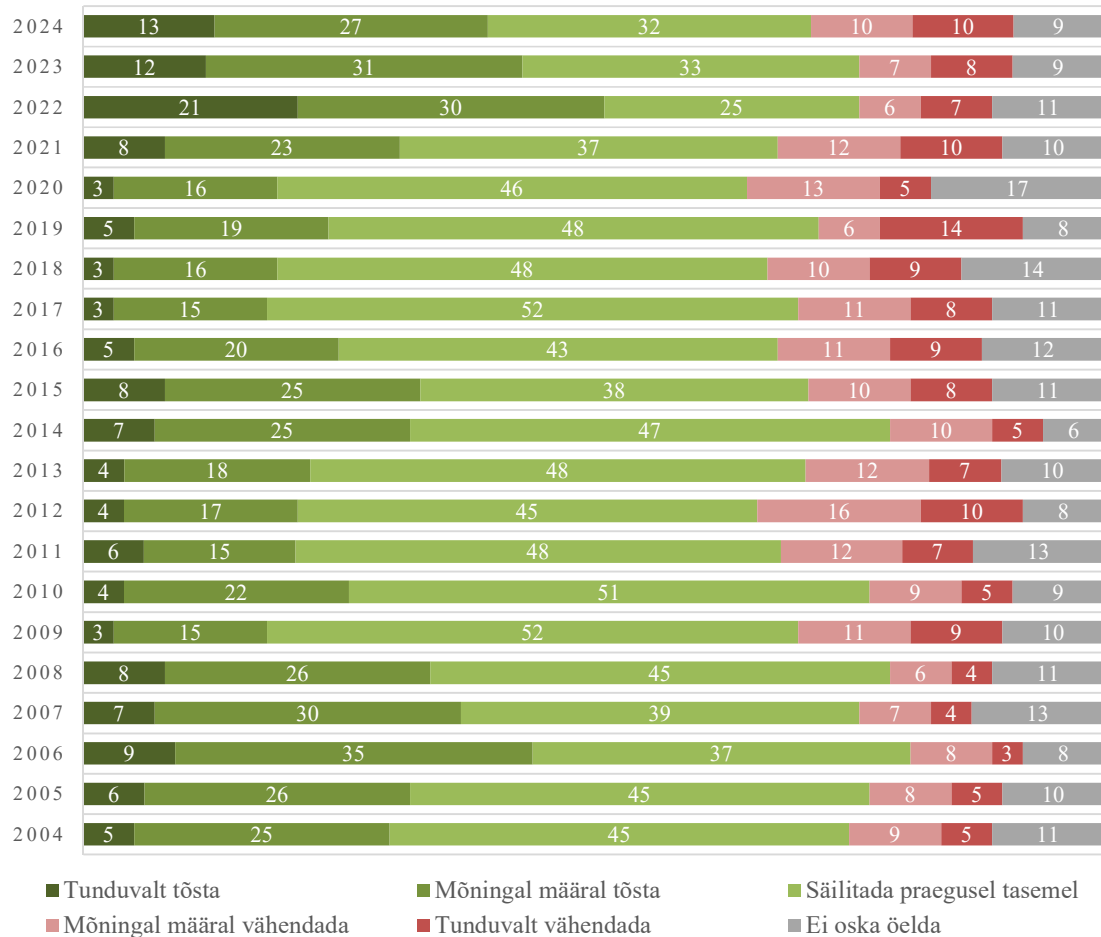

Joonis 27. Hinnangud Eesti kaitsevõimele võõrriigi relvastatud kallaletungi korral aastatel 2020–2024 (%; N=kõik vastajad).

Usk Eesti iseseisvasse kaitsevõimesse on suurem eestlaste ning väiksem muust rahvusest eestimaalaste seas: Eesti kaitsmist võõrriigi relvastatud kallaletungi korral peab 2024. aastal täiesti või pigem võimalikuks 62% eestlastest ja 32% muude rahvuste esindajatest. Võrreldes eelneva aastaga on 2024. aastal eestlaste usk Eesti kaitsevõimesse püsinud üldiselt stabiilsena, kuid muust rahvusest elanike puhul 5% võrra kahanenud.

5.2 Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas

Eesti inimeste suhtumine riigikaitse rahastamisse on olnud toetav arvamusuuringute algusaastatest peale (joonis 28).

Joonis 28. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste osas aastate lõikes (%), N=kõik vastajad).

NATO-ga liitumise järel oli mõneaastane periood (eelkõige aastatel 2006–2008), mil kaitsekulude tõstmist pidas vajalikuks kolmandik või veelgi suurem osa elanikkonnast. Toetus kaitsekulutuste suurendamisele kahanes aastatel 2009–2013 majanduslanguse mõjul.

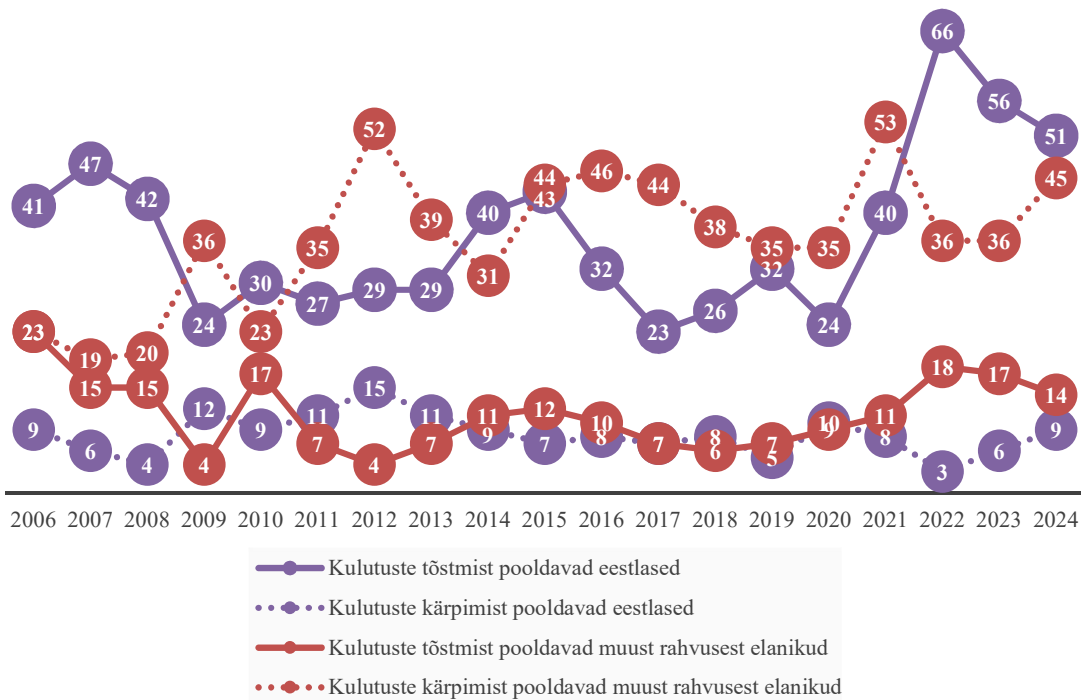
Perioodil 2015–2020, kui kaitsekulutused tõusid vähemalt 2 protsendini SKT-st, kogus kaitsekulutuste tõstmine varasemast vähem toetust ning suurem osa elanikest pooldas olemasoleva taseme säilitamist.

2022. aastal tõusis kaitsekulutuste tõstmise pooldajate osakaal peale Venemaa sõja eskaleerimist Ukrainas alates 2004. aastast kõige kõrgemale tasemele – 51%-ni. Peale kaitsekulutuste tõusu 2022. aastal, kasvas 2023. aastal poolehoid kaitsekulutuste säilitamisele olemasoleval tasemel (8% võrra) ning vähenes toetus nende olulisele tõstmisele (9% võrra).

2024. aastal vähenes veidi toetus kaitsekulutuste mõningal määral tõstmisele (4% võrra), samas kui nende vähendada soovijate osakaal kasvas aastaga 15%-lt 20%-le.

Eestlaste ja muust rahvusest elanike arusaamad kaitsekulutusest Eesti riigis on olnud aastate jooksul täiesti erinevad. Eestlased on läbivalt toetanud pigem kaitsekulutuste tõstmist, teistest rahvustest elanikud aga kärpimist (joonis 29).

2022. aastal kasvas aga nii eestlaste kui muust rahvusest elanike toetus kaitsekulutuste tõstmisele, eestlastel küll märkimisväärselt suuremal määral kui teistest rahvustest elanikel (26% võrra vs 7% võrra). Kui 2023. aastal püüsid muust rahvusest elanike hinnangud kaitsekulutustele eelneva aastaga samal tasemel, siis 2024. aastal kasvas nende toetus kulutuste kärpimisele 9% võrra. Eestlaste puhul langes kaitsekulutuste tõstmise pooldajate osakaal 2023. aastal 11% võrra ning 2024. aastal 5% võrra.

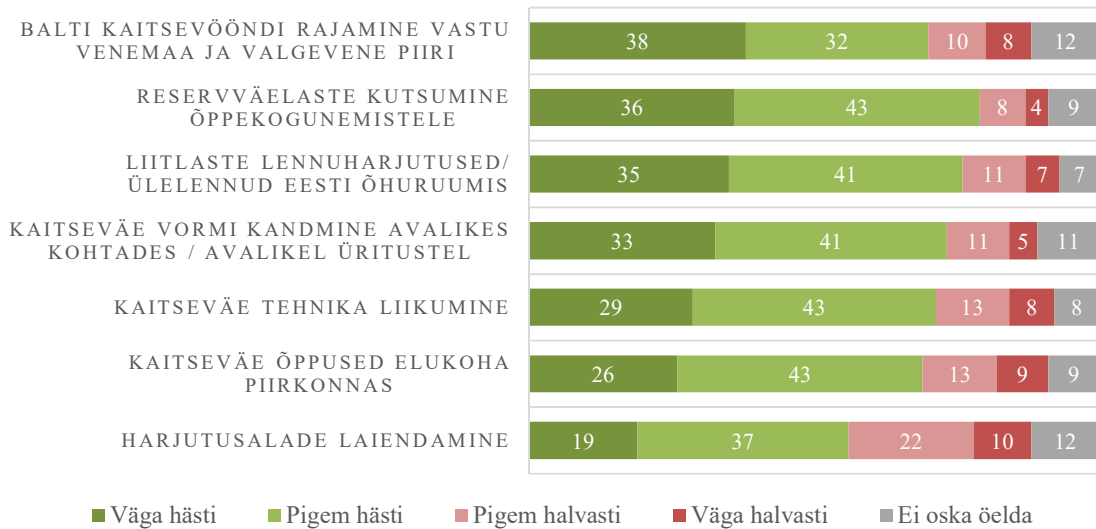

Joonis 29. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste osas aastate ja rahvuse lõikes (% , N=kõik vastajad).

5.3 Suhtumine kaitseväega seotud tegevustesse

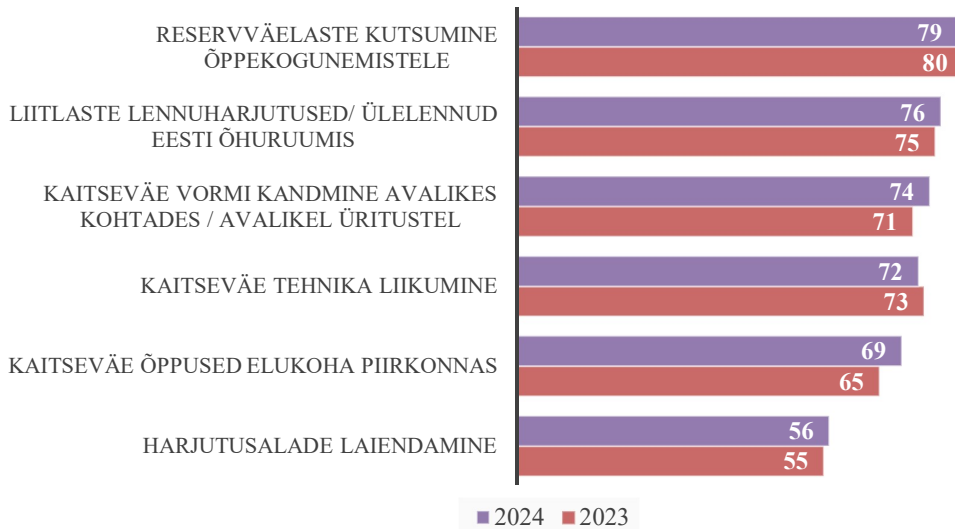
Kaitseväega seotud tegevustesse suhtuvad Eesti elanikud üldiselt positiivselt (joonis 30).

Kõige positiivsemalt ollakse meelestatud reservväelaste õppekogunemistele kutsumise suhtes (väga ja pigem hästi 79%), millele järgnevad liitlaste lennuharjutused ja ülelennud Eesti õhuruumis (76%) ning kaitseväe vormi kandmine avalikes kohtades või üritustel (74%). Ligi 70% Eesti elanikkonnast suhtub toetavalt ka kaitseväe tehnika liikumisse, Balti kaitsevööndi rajamisse vastu Venemaa ja Valgevene piiri ning kaitseväe õppustesse oma elukoha piirkonnas. Harjutusalade laiendamise suhtes on positiivselt meelestatud üle poole Eesti elanikest (56%).

Joonis 30. Suhtumine kaitseväega seotud tegevustesse 2024 (% , N=kõik vastajad).

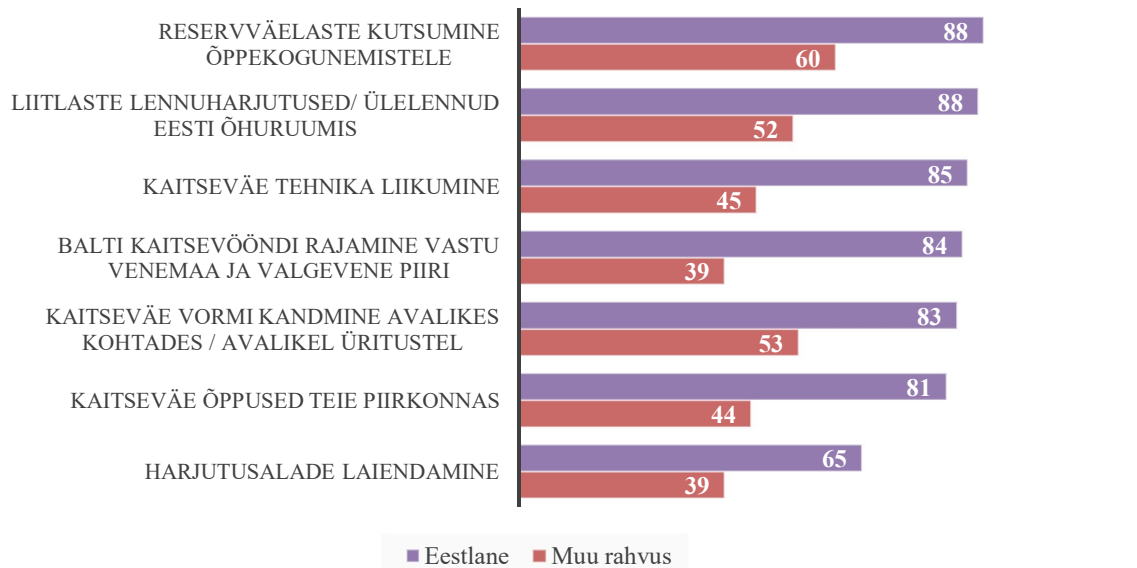
Võrreldes 2023. aastaga elanike meelestatustes kaitseväega seotud tegevuste suhtes 2024. aastal suuremaid muutusi toimunud ei ole (joonis 31).

Joonis 31. Suhtumine kaitseväega seotud tegevustesse 2023–2024 (% , N=kõik vastajad).

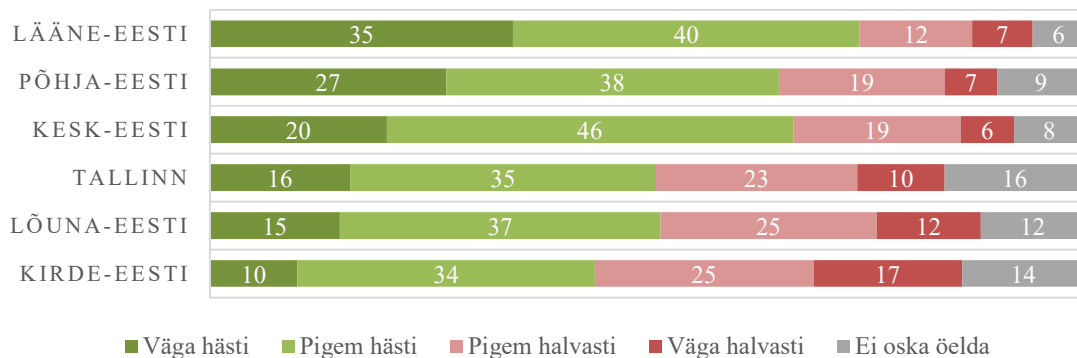
Aastaga on enim kasvanud toetus kaitseväe õppustesse elukoha piirkonnas (4% võrra). Hinnaguid Balti kaitsevööndi rajamise vastu Venemaa ja Valgevene piiri 2023. aastal ei uuritud.

Eestlased suhtuvad kõigisse uuringus käsitletud kaitseväega seotud tegevustesse positiivsemalt kui muust rahvusest elanikud (joonis 32). Kõige suuremad erinevused on sealjuures suhtumises Balti kaitsevööndi rajamise vastu Venemaa ja Valgevene piiri (erinevus hinnangutes 45%) ning kaitseväe tehnika liikumisse (40%).

Joonis 32. Suhtumine kaitseväega seotud tegevustesse rahvuse lõikes 2024 (% , N=kõik vastajad).

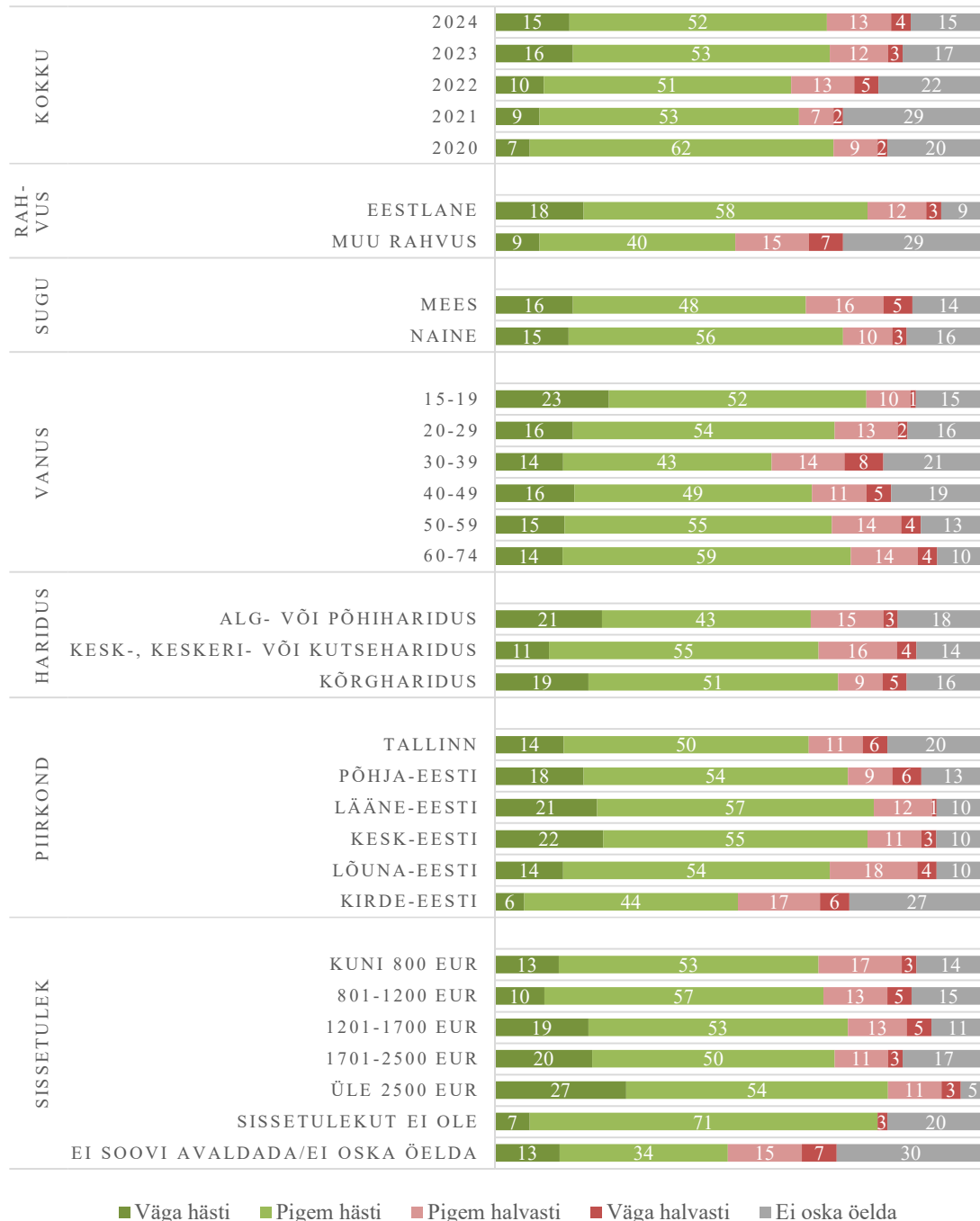
Harjutusalade laiendamisse suhtuvad piirkondlikus vaates kõige positiivsemalt lääne-, põhja- ja kesk-eestlased (joonis 33). Enim vastaseid on harjutusalade laiendamisele Kirde-Eestis, kuid samas on seal toetus harjutusalade laiendamisele aastaga 9% võrra kasvanud. Veelgi suurem toetuse kasv on toimunud Lääne-Eestis (12% võrra). Vaatamata vastakaid arvamusi tekitanud Nursipalu harjutusväljaku rajamise plaanile Võrumaal on Lõuna-Eestis harjutusalade laiendamise toetajaid jätkuvalt rohkem kui vastaseid (52% vs 37%).

Joonis 33. Suhtumine harjutusalade laiendamisse piirkonniti 2024 (% , N=kõik vastajad).

5.4 Hinnangud Eesti riigikaitse arendamisele

Eestimaalaste hinnangud Eesti riigikaitse arendamisele viimastel aastatel paranesid 2023. aastal ning on jäänud samale tasemele ka aastal 2024 – 15% on vastavate arendustega väga rahul, enam kui pooled pigem rahulolevad, 17% hinnangul on sellega toime tulnud halvasti ning 15% puudub seisukoht (joonis 34).

Joonis 34. Hinnangud Eesti riigikaitse arendamisele viimastel aastatel (% , N=kõik vastajad).

Riigikaitse arendamisega on oluliselt enam rahule jäänud eestlased kui muust rahvusest eestimaalased. Vanusegruppidest väljendasid suurimat rahulolu kõige nooremad (15–19 a) ja kõige vanemad (60–74 a). Piirkondlikus vaates eristus teistest enim Kirde-Eesti, kus riigikaitse arendamisega on rahul vaid pooled elanikud ning enam kui veerandil puudub selles osas seisukoht. Teiste piirkondadega võrreldes rohkem rahulolematust riigikaitse arendamisega on ka Lõuna-Eestis.

Riigikaitse arendamisega viimastel aastatel on enam rahul ka üle 2500 euro kuus teenivad eestimaalased. Mehed väljendasid aga naistega võrreldes sel teemal sagedamini rahulolematust.

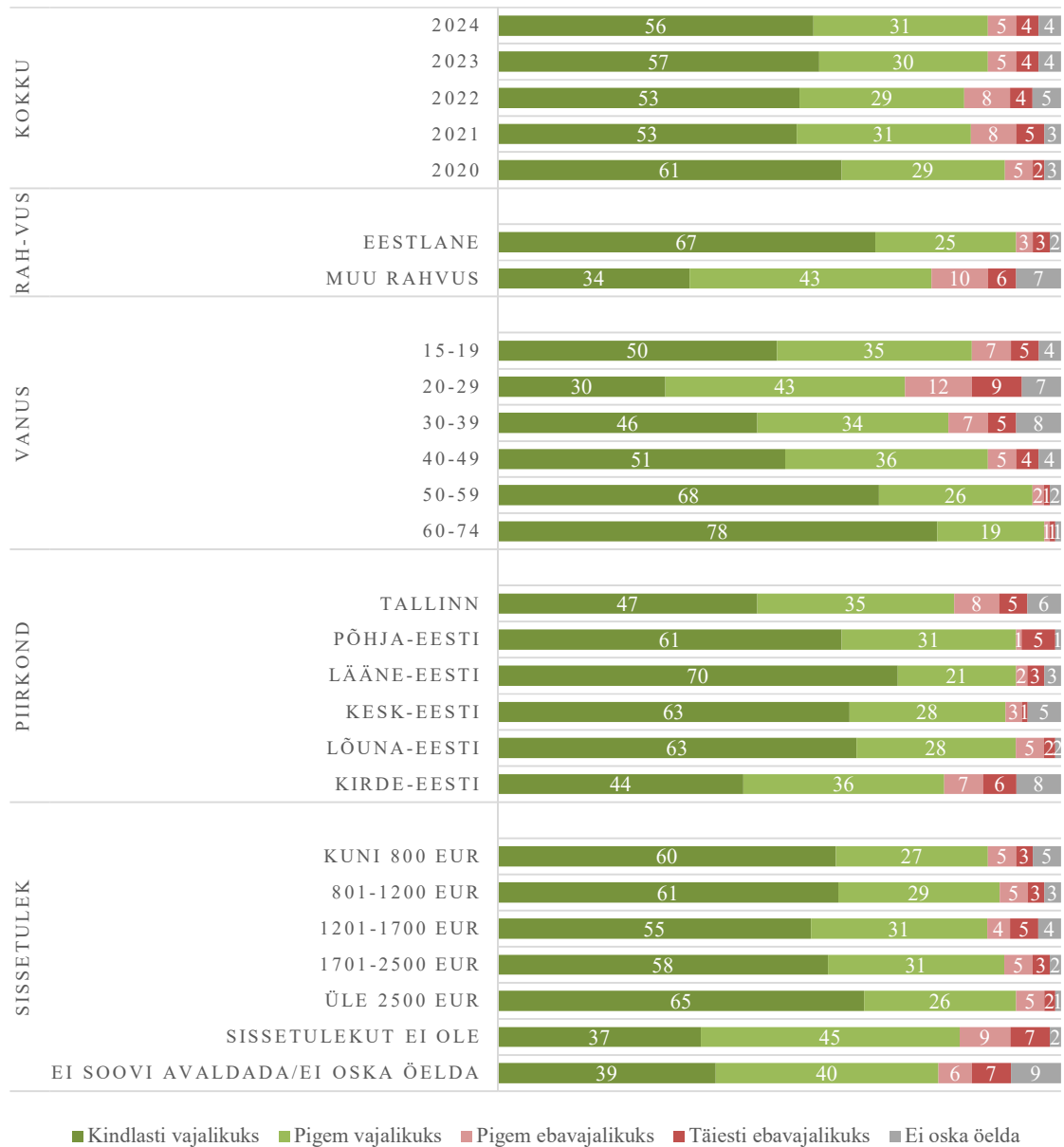
6. Eesti riigikaitse korraldus

Järgmine peatükk käsitleb erinevaid Eesti riigikaitse korraldusega seotud teemasid: suhtumist ajateenistusse, sellest kõrvalehoidmisest ning hinnangut kaitsekontseptsioonile.

6.1 Suhtumine ajateenistusse

6.1.1 Ajateenistuse vajalikkus noormeeste jaoks

2024. aastal peab noormeeste ajateenistust kindlasti vajalikuks 56%, pigem vajalikuks 31% ning pigem või täiesti ebavajalikuks vähem kui kümnendik Eesti elanikest (joonis 35).

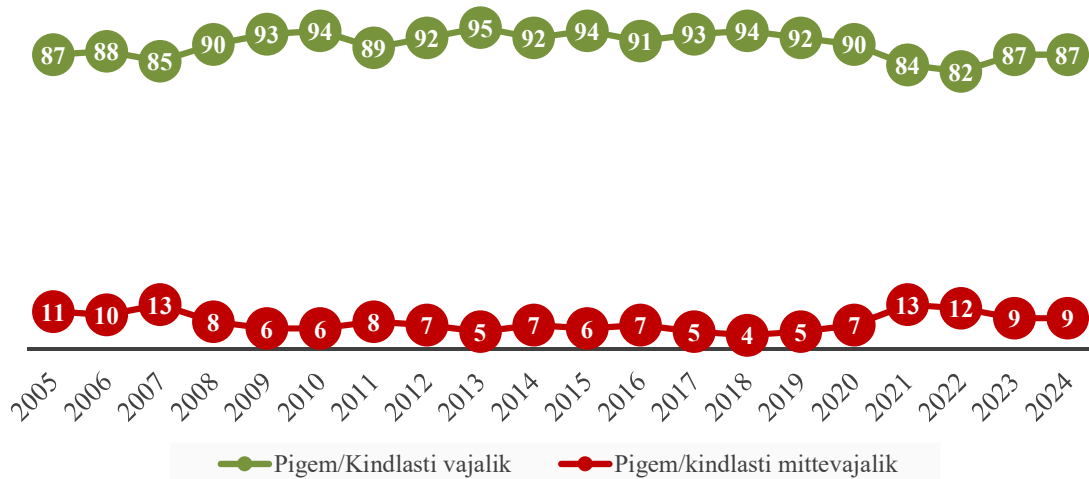

Joonis 35. Suhtumine noormeeste ajateenistuse vajalikkusesse (%), N=kõik vastajad.

Noormeeste ajateenistuse läbimist peab vajalikuks 92% eestlastest ning 77% muust rahvusest eestimaalastest.

Kindlasti vajalikuks peavad noormeeste ajateenistuse läbimist enim 60–74-aastased (78%), üle 2500 euro kuus teenivad (65%) ning Lääne-Eestis (71%) elavad eestimaalased.

Kui aastatel 2021–2022 Eesti elanike toetus noormeeste ajateenistusele mõnevõrra langes, siis 2023. aastal oli taas näha positiivset muutust, mis jäi püsima ka järgneval aastal. 2024. aastal peab noormeeste ajateenistust täiesti või pigem vajalikuks 87% ja ebavajalikuks 9% eestimaalastest (joonis 36).

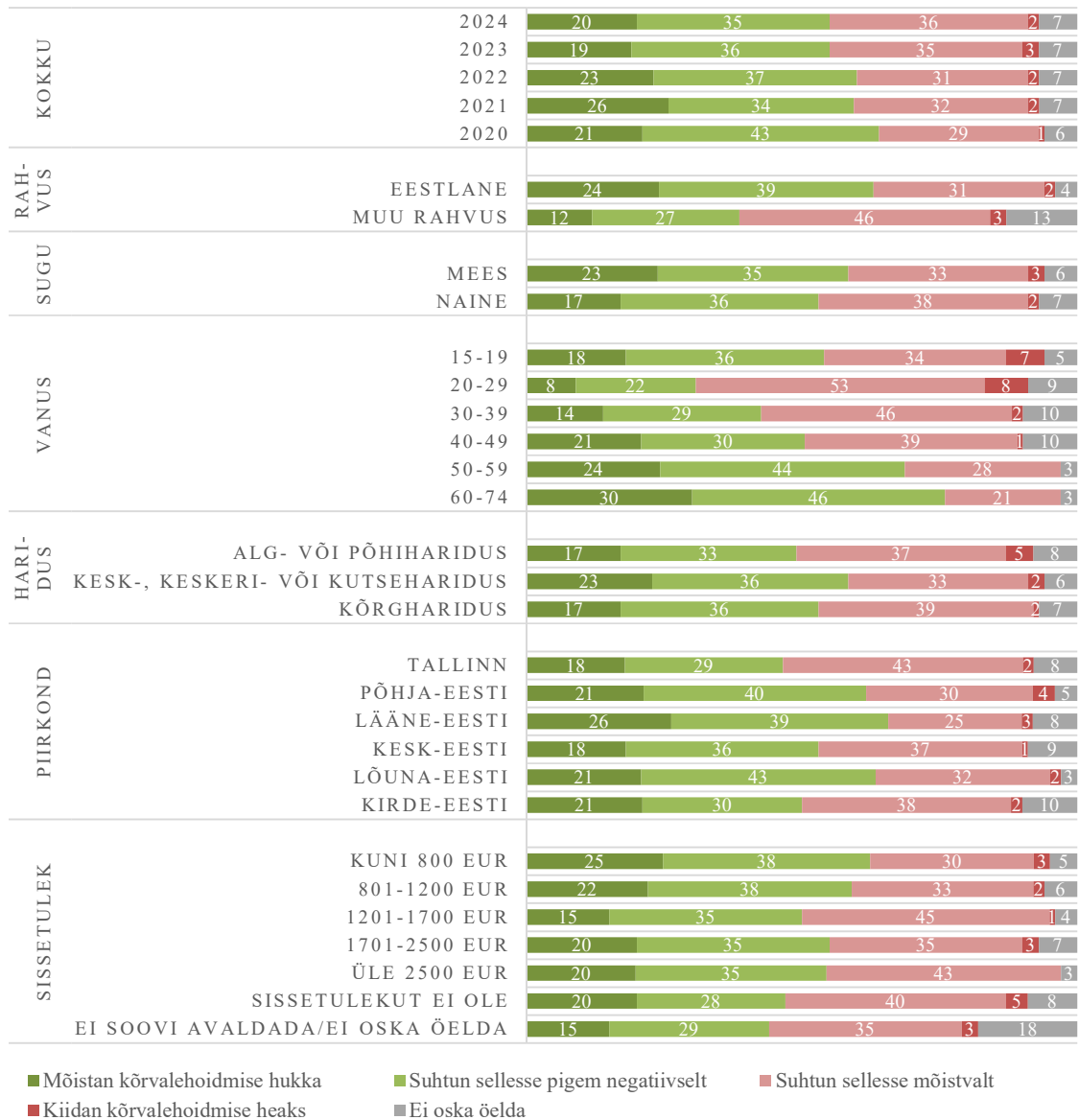
Joonis 36. Suhtumine noormeeste ajateenistuse vajalikkusesse aastate lõikes (%; N=kõik vastajad).

6.1.2 Ajateenistusest kõrvale hoidmine

2024. aastal suhtub 55% Eesti elanikest ajateenistuse kohustusest kõrvalehoidjatesse taunivalt – 35% suhtub sellesse pigem negatiivselt ja 20% mõistab sellise käitumise täielikult hukka (joonis 37).

Kui aastatel 2020–2022 suhtus ajateenistusest kõrvalehoidmisesse mõistvalt või toetavalt ligi kolmandik eestimaalastest, siis peale Venemaa sõja eskaleerumist Ukrainas on nende osakaal mõnevõrra kasvanud, olles aastatel 2023–2024 38%.

Ajateenistusest kõrvalehoidmisesse suhtuvad taunivamalt eestlased (63%), mehed (59%), 60–74- (76%) ja 50–59-aastased (68%), kesk-, keskeri- või kutseharidusega (59%) ning kuni 800 eurot kuus teenivad (63%) eestimaalased, samuti Lääne-Eesti elanikud (65%).

Joonis 37. Suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmisse (% , N=kõik vastajad).

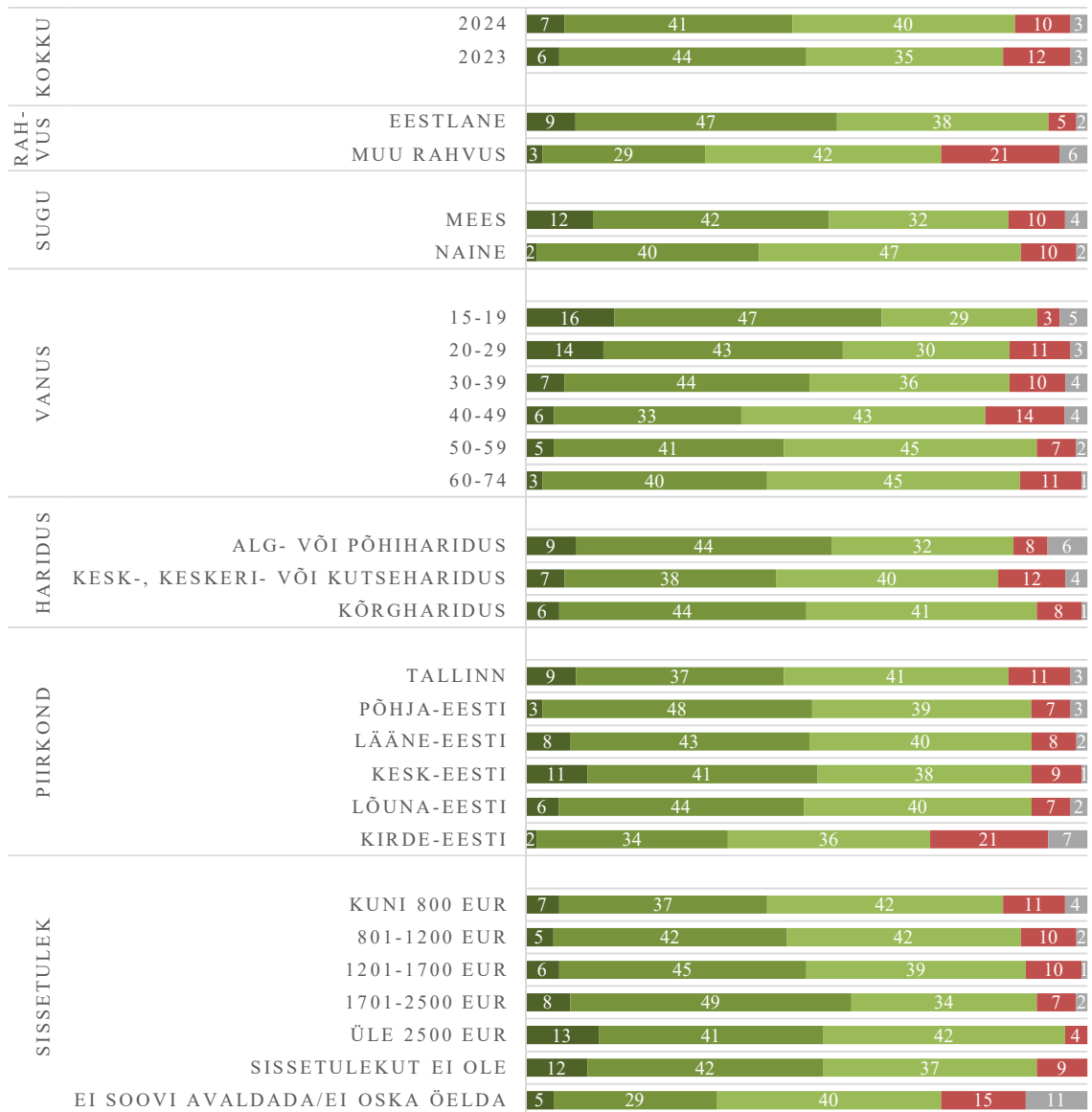
6.1.3 Naiste ajateenistuse läbimine

Toetus naiste kohustuslikus korras ajateenistuse läbimisele on väike (7%), küll aga leiab 81% Eesti elanikkonnast, et naistel võiks olla võimalus läbida ajateenistus vabatahtlikus korras (joonis 38). Selles osas, kas naised võiks läbida vabatahtlikus korras ajateenistust samadel alustel meestaga või eraldi programmi järgi, jagunevad seisukohad pea võrdselt. Kümnendiku eestimaalaste hinnagud ei peaks aga naised üldse ajateenistust läbima.

Naiste kohustuslikus korras ajateenistuse läbimist toetavad enam eestlased kui muust rahvusest elanikud ning sagedamini mehed kui naised. Vanusegruppidest on sellele suurim toetus 15–29-aastaste seas (14–16%) ning sissetuleku kategooriatest üle 2500 euro kuus teenivate (13%) Eesti elanike hulgas.

Naiste vabatahtlikku ajateenistuse läbimist samadel alustel meestega toetavad enim eestlased (47%), 15–19-aastased (48%), põhja-eestlased (48%) ning 1701–2500 eurot kuus teenivad eestimaalased (50%). Naiste ja meeste seisukohad siinkohal ei erine.

Arvamusel, et naised ei peaks ajateenistust läbima, on keskmisest oluliselt sagedamini muust rahvusest eestimaalased (21%) ja Kirde-Eesti elanikud (21%), mis on suuresti kattuvad grupid.

- Ajateenistus peaks olema naistele kohustuslik nagu meestelegi
- Naistel peaks olema võimalus läbida ajateenistust soovi korral vabatahtlikult samadel alustel meestega
- Naistel peaks olema võimalus läbida ajateenistust soovi korral vabatahtlikult eraldi programmi järgi
- Naised ei peaks ajateenistust läbima
- Ei oska öelda

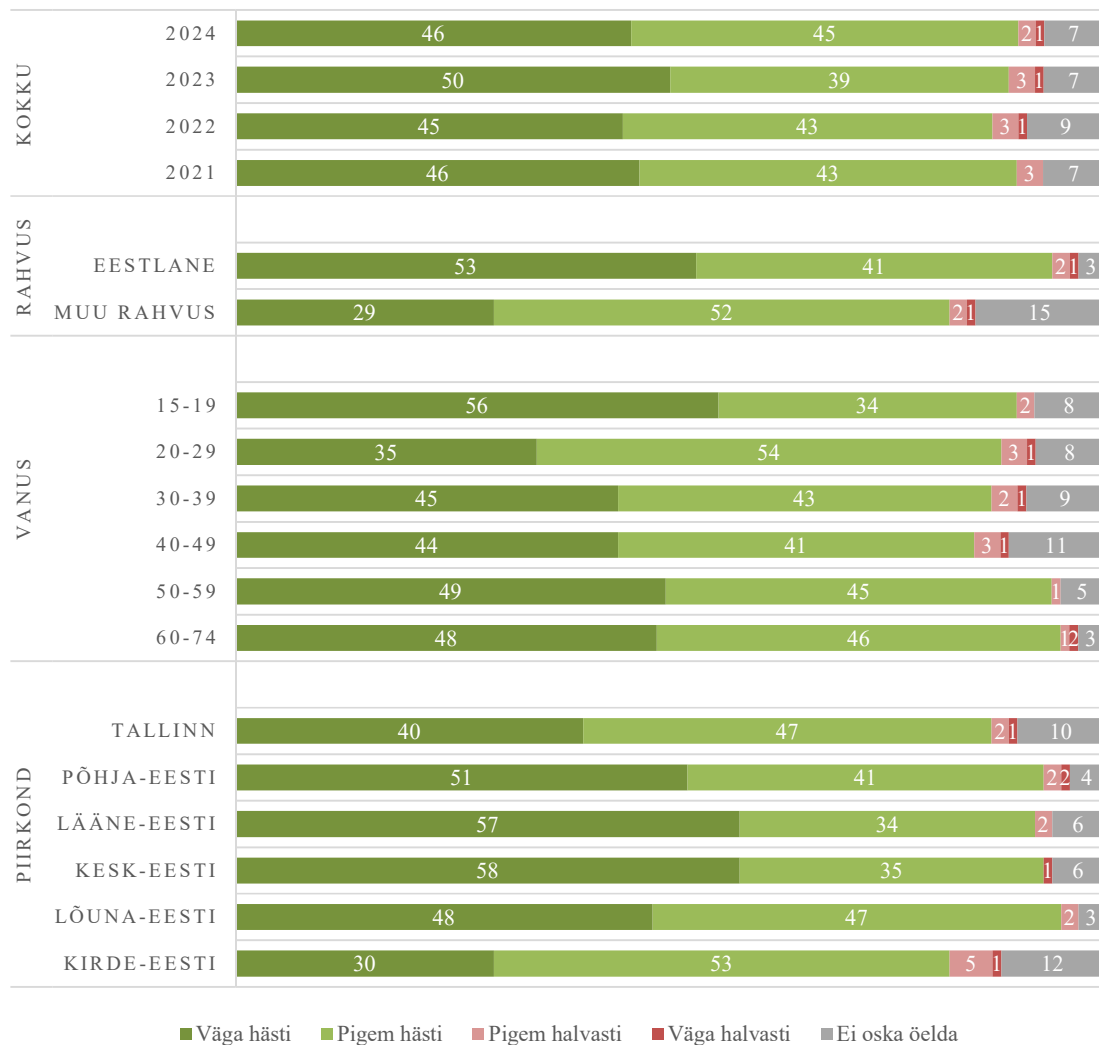
Joonis 38. Suhtumine naiste osalemisse ajateenistuses (%), N= kõik vastajad).

6.2 Suhtumine elukutselistesse kaitseväelastesse

2024. aastal suhtub elukutselistesse kaitseväelastesse positiivselt kokku 91% Eesti elanikest, sealjuures 46% väga hästi ja 45% pigem hästi (joonis 39). Negatiivselt suhtub kutselistesse kaitseväelastesse vaid 3% elanikest ning 7% puudub selles osas seisukoht.

Võrreldes eelneva aastaga on 5% võrra kahanenud elukutselistesse kaitseväelastesse väga hästi suhtujate osakaal ning samavõrra kasvanud neid pigem positiivsena nägijate osatähtsus.

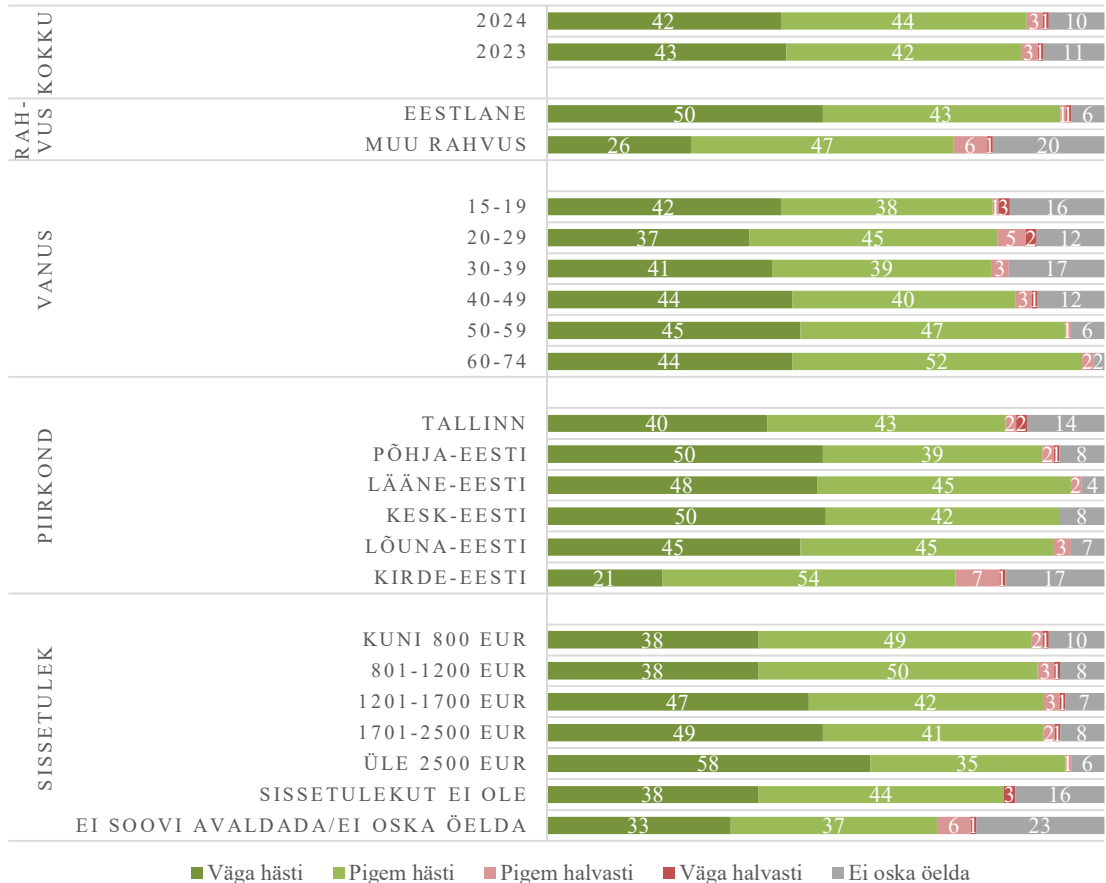
Väga positiivselt suhtuvad elukutselistesse kaitseväelastesse enim eestlased, 15–19-aastased, ning Lääne- ja Kesk-Eesti elanikud.

Joonis 39. Suhtumine elukutselistesse kaitseväelastesse (%), N=kõik vastajad.

6.3 Suhtumine reservteenistusse

Reservväelastesse suhtub 2024. aastal positiivselt kokku 86% eestimaalastest, sealjuures jagunevad väga ja pigem positiivsed hinnangud pea võrdselt. Negatiivset suhtumist väljendab vaid 4% Eesti elanikest ning kümnendikul puudub seisukoht (joonis 40).

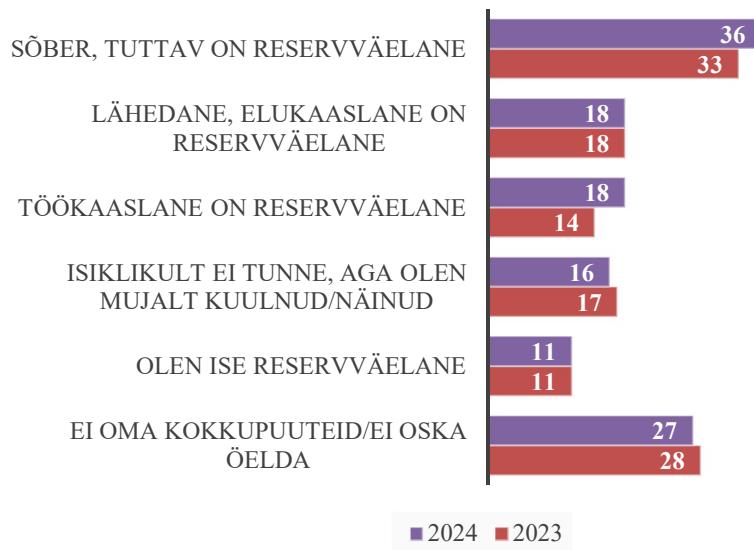
■ Väga hästi ■ Pigem hästi ■ Pigem halvasti ■ Väga halvasti ■ Ei oska öelda

Joonis 40. Suhtumine reservväelastesse (%), N=kõik vastajad).

Väga positiivselt suhtuvad reservväelastesse enim eestlased (50%) ja üle 2500 euro kuus teenivad Eesti elanikud (58%). Enim negatiivset suhtumist väljendavad aga muu rahvuse esindajad (7%), kirde-eestlased (9%) ning 20–29-aastased eestimaalased (7%).

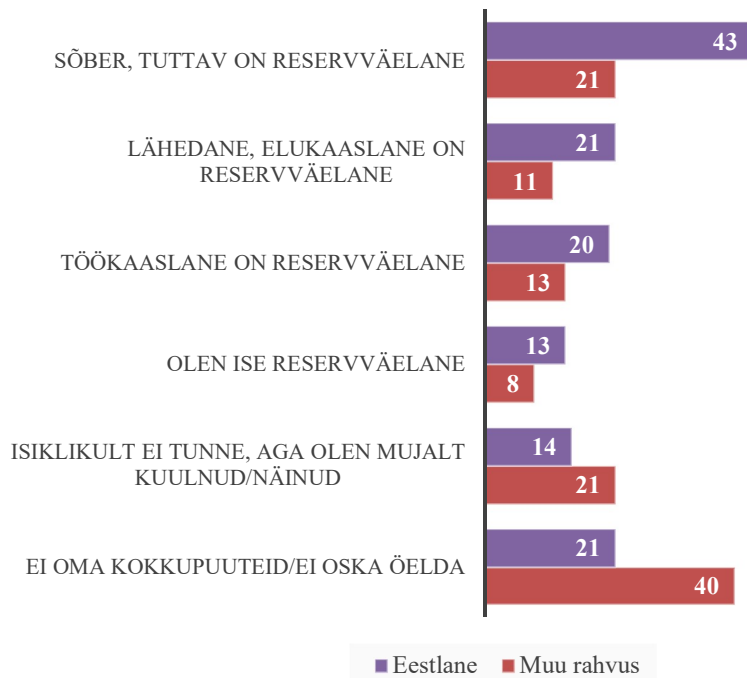
Kokkupuuted reservteenistuse ja reservväelastega on eestimaalastel jätkuvalt kõige sagedamini sõprade ja tuttavate kaudu – enam kui kolmandik tõi välja, et keegi nende tutvusringkonnast on reservväelane (joonis 41). Veidi vähem kui viiendikul on reservväelasest elukaaslane või muu lähedane isik, 18% töökaaslane ning 11% on ise reservväelased. Reservväelastega üldse kokkupuuteid ei ole olnud 27% elanikest.

Võrreldes 2023. aastaga eestimaalaste kokkupuutes reservväelastega olulisi muutusi toimunud ei ole.

Joonis 41. Kokkupuuted reservteenistuse ja reservvääelastega 2023–2024 (% , mitu vastust; N=kõik vastajad).

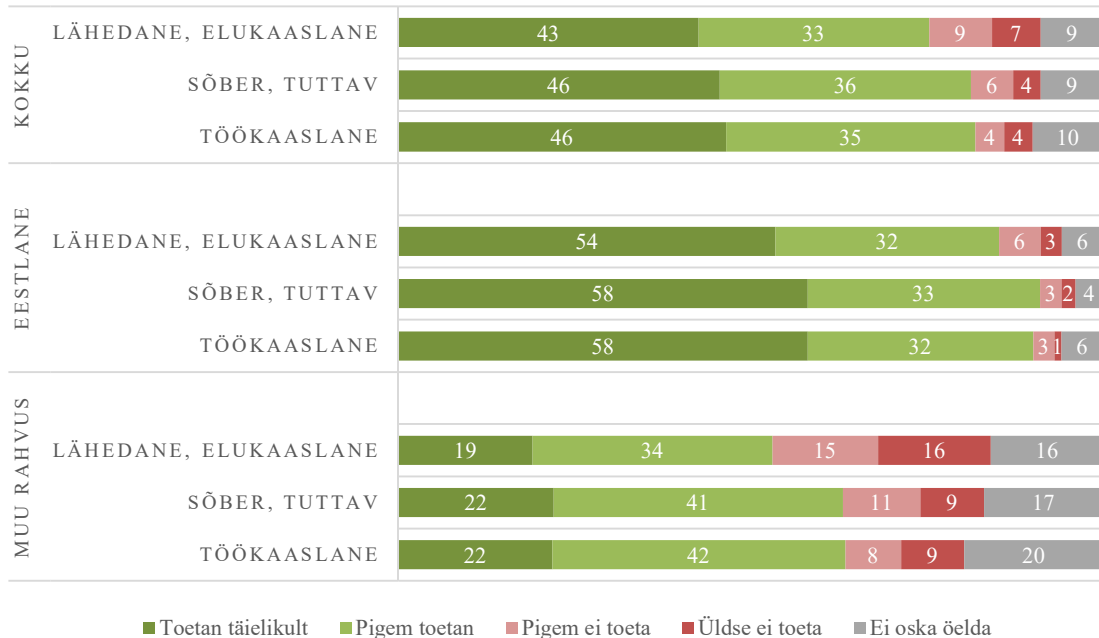
Eestlastel on reservvääelastest sõpru või tuttavaid kaks korda sagedamini kui muust rahvusest eestimaalastel, samuti on eestlased ise sagedamini reservvääes või on seda mõni nende lähedane või töökaaslane (joonis 42).

Joonis 42. Kokkupuuted reservteenistuse ja reservvääelastega rahvuse lõikes 2024 (% , mitu vastust; N=kõik vastajad).

Reservväelaste õppekogunemistel osalemise suhtuvad Eesti elanikud valdavalt hästi – lähedase või elukaaslase puhul on toetaval seisukohal 77%, sõbra või tuttava osalemisel positiivselt meelestatud 82% ning töökaaslaste osalemist toetab 81% eestimaalastest (joonis 43).

Nii lähedaste, sõprade-tuttavate kui töökaaslaste reservväe õppekogunemistel osalemise suhtuvad oluliselt positiivsemalt eestlased kui muust rahvusest elanikud. Mõlema rahvusgrupi puhul on aga enim negatiivset suhtumist näha sel juhul, kui õppusel osalejaks on lähedane või elukaaslane (16% ja 31%).

Joonis 43. Reservväelaste õppekogunemistel osalemise toetamine rahvuse lõikes 2024 (N=kõik vastajad).

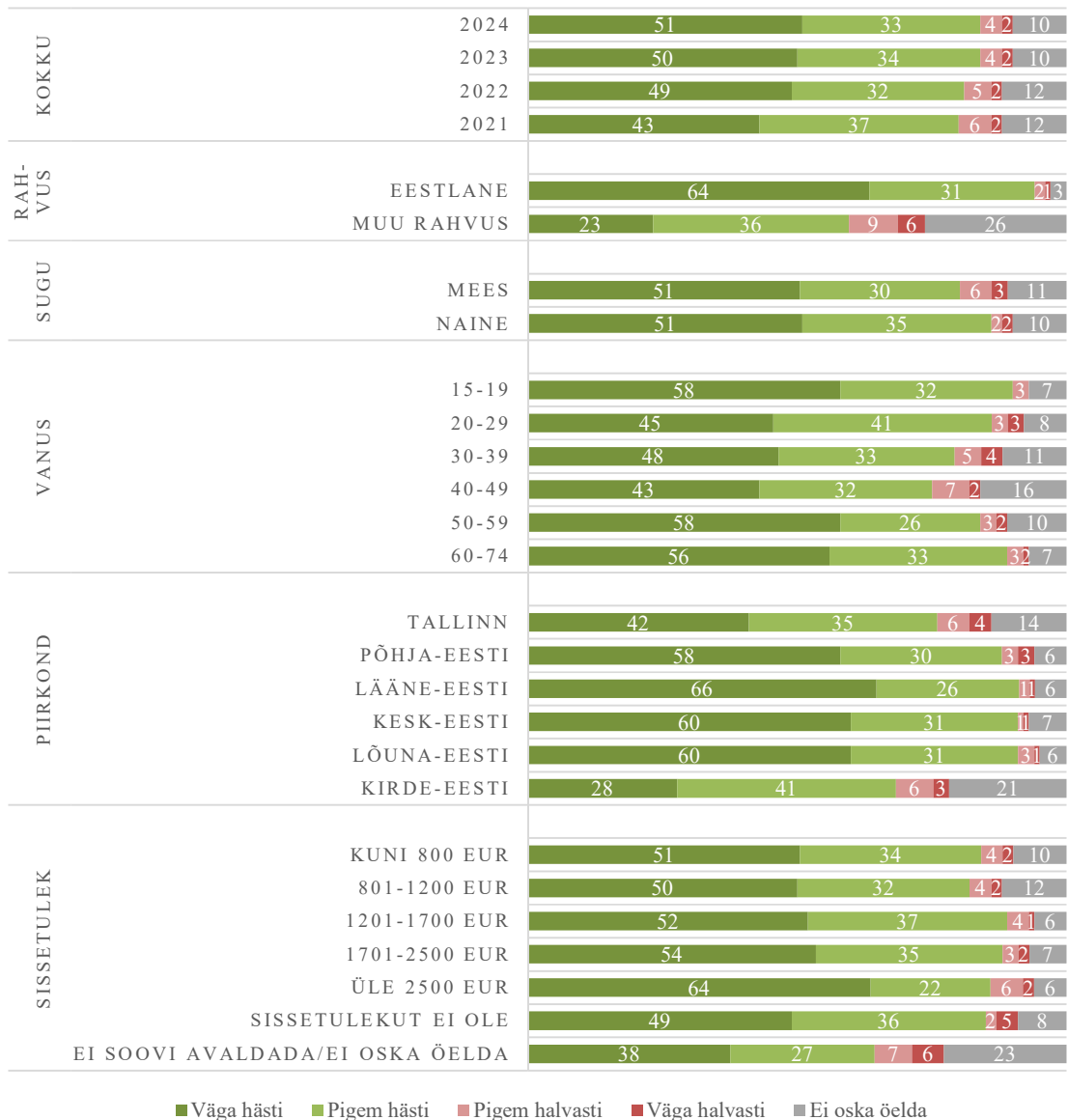
7. Riigikaitseorganisatsioonid

7.1 Suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse

2024. aastal suhtub 84% Eesti elanikest vabatahtlikesse kaitseliitlastesse väga hästi või pigem hästi, negatiivset suhtumist väljendab 6% ning kümnendikul puudub arvamus (joonis 44).

Võrreldes eelneva aastaga 2024. aastal olulisi muutusi suhtumises vabatahtlikesse kaitseliitlastesse toimunud ei ole.

2024. aastal suhtuvad vabatahtlikesse kaitseliitlastesse kõige positiivsemalt eestlased, 15–19- ja 60–74-aastased, üle 2500 euro kuus teenivad ning Lääne-Eestis elavad eestimaalased.

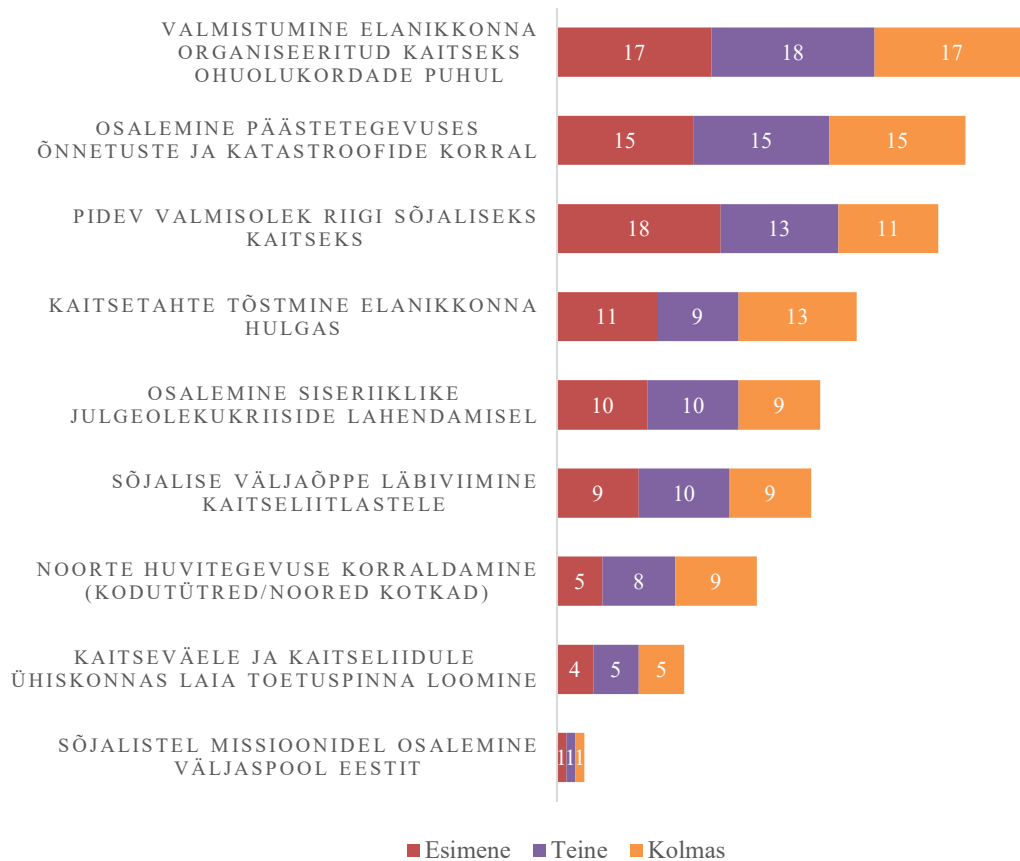
■ Väga hästi
 ■ Pigem hästi
 ■ Pigem halvasti
 ■ Väga halvasti
 ■ Ei oska öelda

Joonis 44. Suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse (% , N= kõik vastajad).

7.2 Kaitseliidu ülesanded

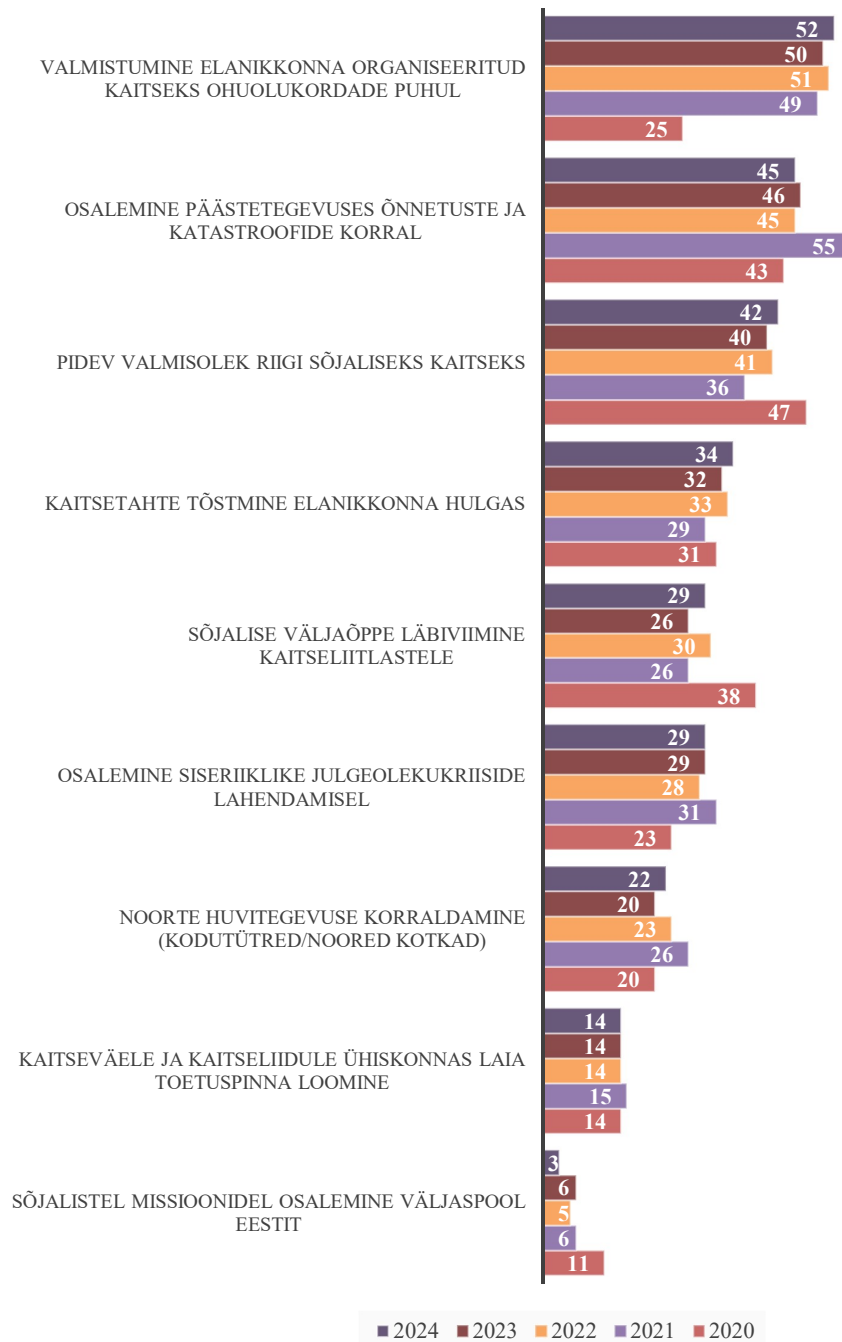
Selgitamaks inimeste arusaama Kaitseliidu tegevuse prioriteetidest, paluti vastajail valida etteantud loetelust kolm ülesannet, mida nad peavad Kaitseliidu tegevuses kõige olulisemaks. Tulemused fikseeriti järjestusena: milline on olulisuselt esimene, teine ja kolmas ülesanne (joonis 45).

Kaitseliidu kõige olulisemateks ülesanneteks peetakse 2024. aastal valmistumist elanikkonna organiseeritud kaitseks ohuolukordade puhul, osalemist päästetegevuses õnnetuste ja katastroofide korral ning pidevat valmisolekut riigi sõjaliseks kaitseks (joonised 45–46).

Joonis 45. Hinnangud Kaitseliidu kolmele peamisele ülesandele 2024 (% , 3 valikut tähtsuse järjekorras, N= kõik vastajad).

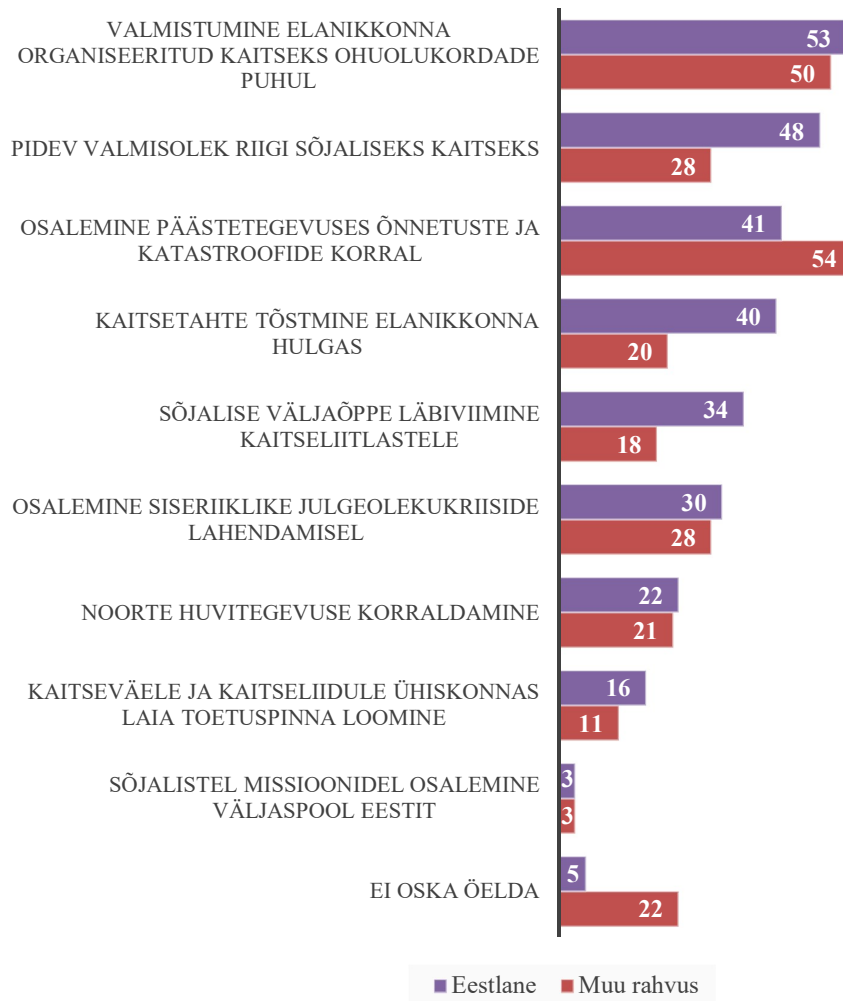
Võrreldes eelneva aastaga ei ole 2024. aastal Kaitseliidu peamistes ülesannetes olulisi muutusi toimunud (joonis 46).

Joonis 46. Hinnangud Kaitseliidu peamistele ülesannetele aastatel 2020–2024 (% , N=kõik vastajad).

Võrreldes eestlaste ja muu rahvuse esindajate arusaamu Kaitseliidu peamistest ülesannetest ilmneb, et eestlaste hinnangul on nendeks oluliselt sagedamini pidev valmisolek riigi sõjaliseks kaitseks, kaitsetahte tõstmine elanikkonna hulgas ning sõjalise väljaõppe läbiviimine kaitseliitlastele (joonis 47).

Muust rahvusest eestimaalased peavad aga Kaitseliidu peamiseks ülesandeks enam osalemist päästetegevuses õnnetuste ja katastroofide korral, samuti puudub neil oluliselt sagedamini antud küsimuses seisukoht (ei oska öelda).

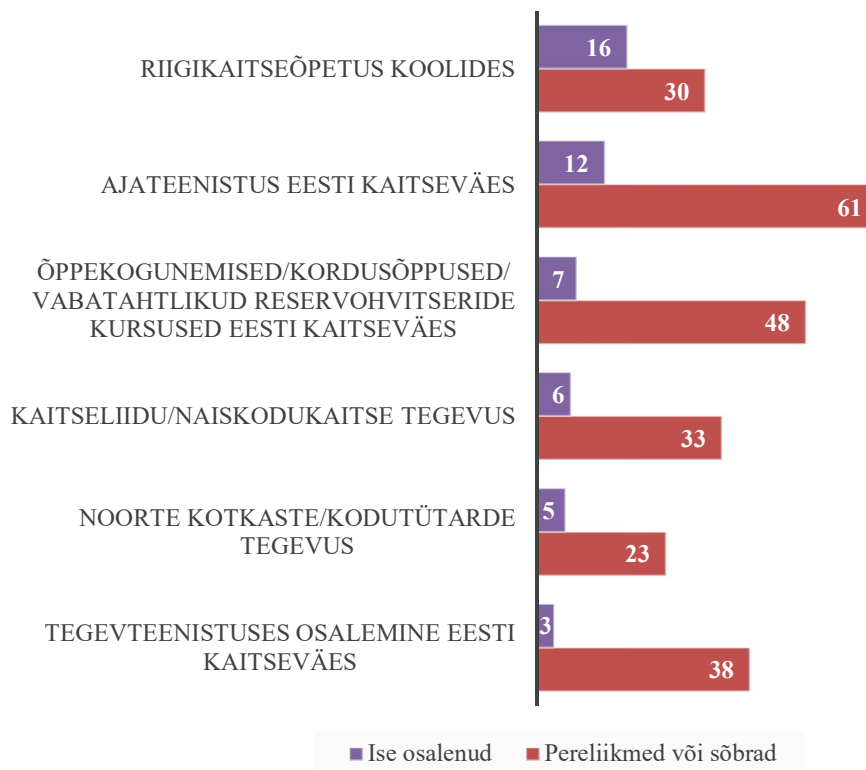
Joonis 47. Hinnangud Kaitseliidu peamistele ülesannetele aastatel rahvuse lõikes 2024 (%; N=kõik vastajad).

7.3 Kokkupuuted riigikaitsete struktuuridega

Eesti elanikelt uuriti ka, millised on nende enda ja nende lähedaste kokkupuuted riigikaitsete struktuuridega.

2024. aastal on Eesti elanikest ajateenistusega kaitseväes pere või sõprade kaudu kokku puutunud 61%, õppekogunemiste, kordusõppuste ja vabatahtlike reservohvitseride kursustega kaitseväes 48%, tegevteenistuses osalemisega kaitseväes 38%, Kaitseleidu ja/või Naiskodukaitse tegevusega 33%, riigikaitseõpetusega 30% ning Noorte Kotkaste ja Kodutütardega 23% (joonis 48).

Isiklikult ollakse kõige sagedamini kokku puutunud riigikaitseõpetusega koolis (16%) ning ajateenistusega kaitseväes (12%).

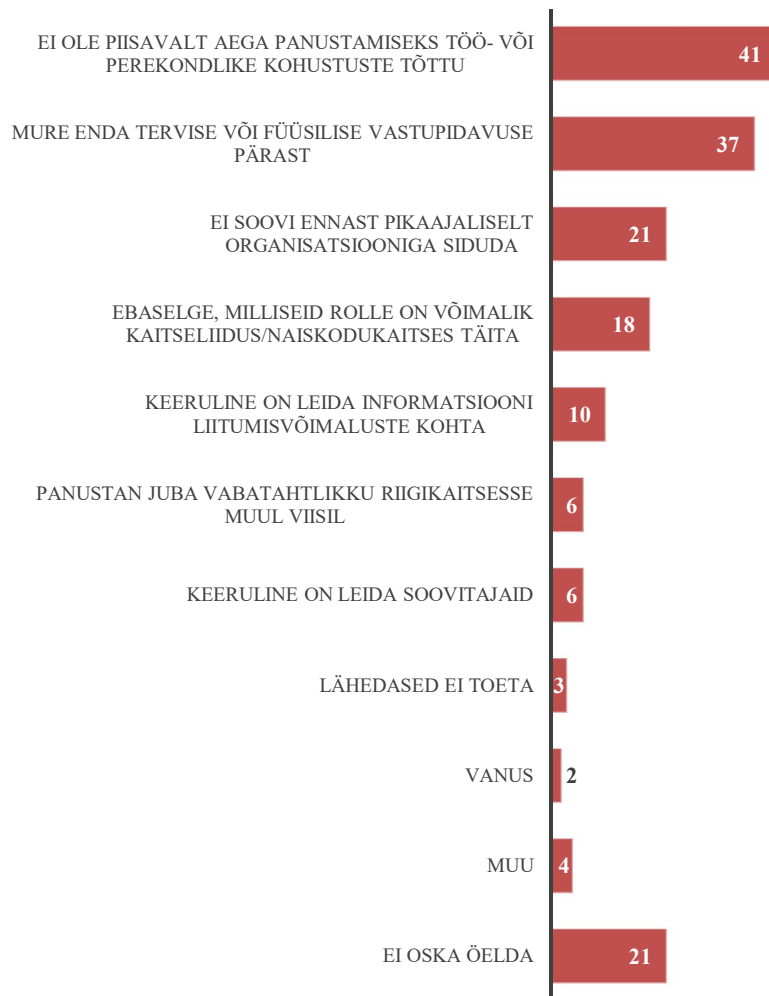
Joonis 48. Kokkupuude riigikaitsete struktuuridega 2024 (%), N= kõik vastajad.

Võrreldes eelneva aastaga ei ole 2024. aastal suuremaid muutusi toimunud. Olulisemaks erinevuseks on isikliku kokkupuute kasv riigikaitseõpetusega koolis (+4%).

7.4 Kaitseliidu ja Naiskodukaitsega liitumise takistused

Kaitseliidu ja Naiskodukaitse tegevuses mitte osalenud eestimaalastelt küsiti, milliseid takistusi nähakse Kaitseliidu või Naiskodukaitsega liitumisel.

Peamiste liitumise takistustena näevad kummagi organisatsiooni töös isiklikult mitte osalenud eelkõige panustamiseks piisava aja puudust töö- või perekondlike kohustuste tõttu ning muret enda tervise või füüsilise vastupidavuse pärast (joonis 49). Teiste olulisemate takistustena toodi lisaks välja ebaselgust, milliseid rolle on võimalik Kaitseliidus/Naiskodukaitstes täita ning soovimatust ennast pikaajaliselt organisatsiooniga siduda.

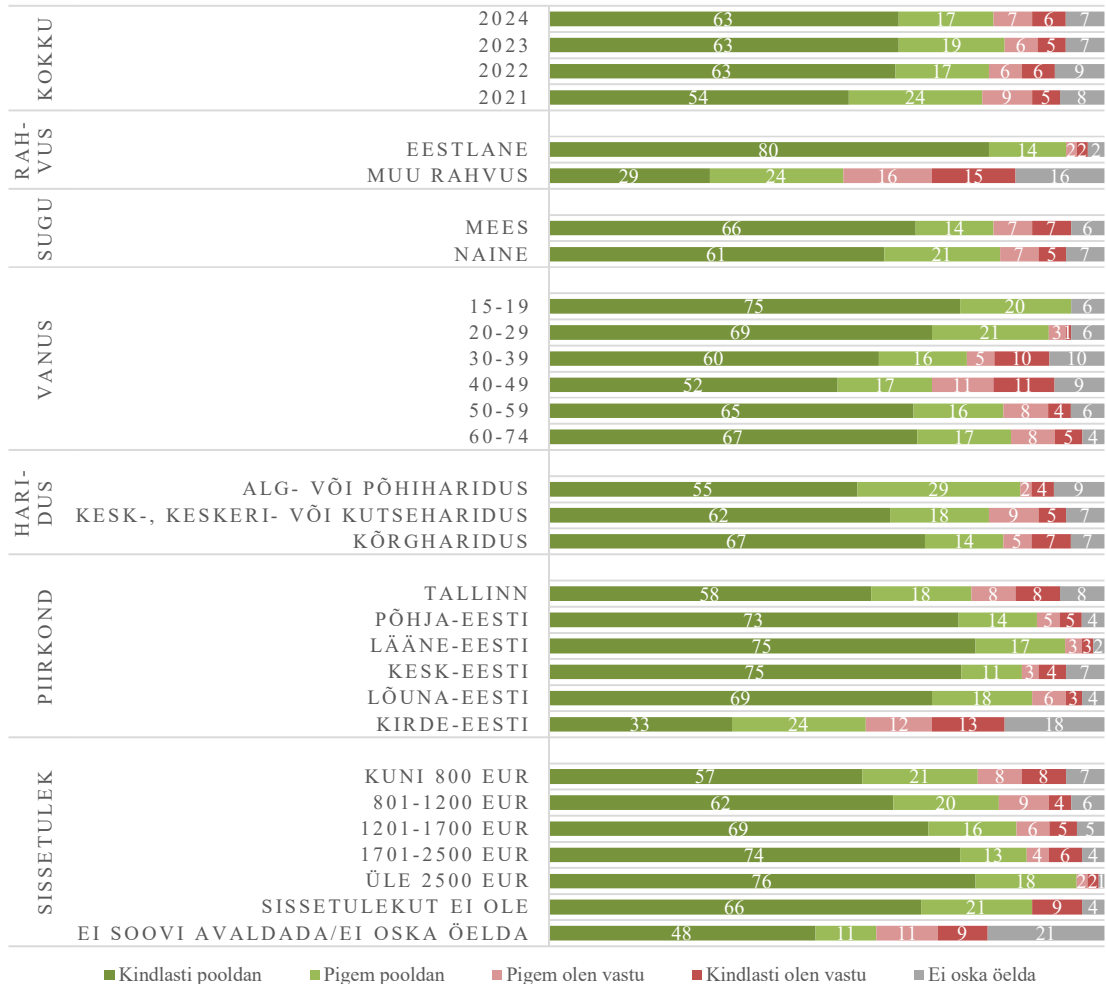

Joonis 49. Naiskodukaitse ja Kaitseliiduga liitumise takistused 2024 (% , N=1130).

8. NATO

8.1 Suhtumine NATO-sse kuulumisse

Aastal 2024 pooldab 80% eestimaalastest Eesti kuulumist NATO-sse, sealjuures on 63% kindlalt poolt ja 17% pigem poolt (joonis 50). Elanikest 13% on aga NATO-sse kuulumise vastu ning 7% ei oska selles küsimuses seisukohta võtta. Võrreldes 2023. aastaga märkimisväärseid muutusi toimunud ei ole.

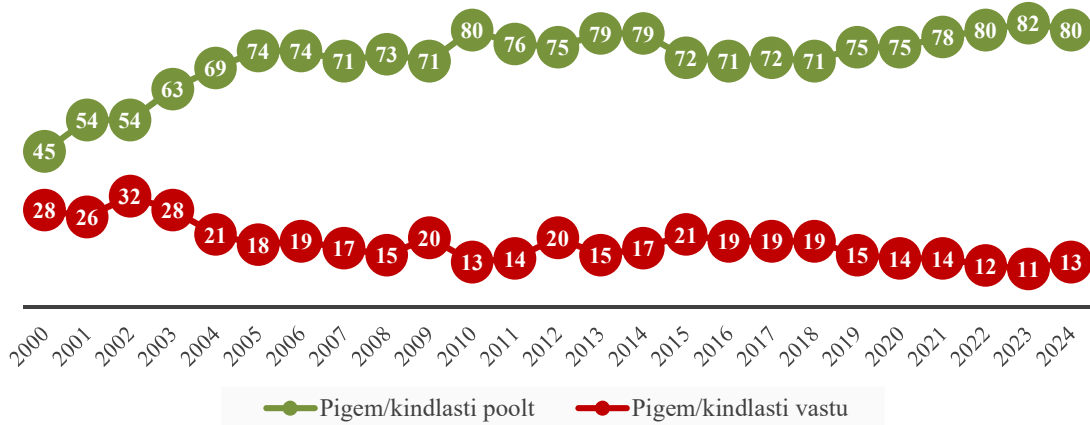

Joonis 50. Hoiakud NATO-sse kuulumise suhtes (%; N=kõik vastajad).

Rahvuse lõikes pooldavad enim NATO-sse kuulumist eestlased (94%) ja oluliselt vähem muu rahvuse esindajad (53%). Kindlalt pooldavad Eesti NATO-sse kuulumist enim mehed (66%), 15–19-aastased (74%), kõrgharidusega (67%), üle 1700-eurose sissetulekuga (74-76%) eestimaalased ning Lääne- (76%) ja Kesk-Eesti elanikud (75%).

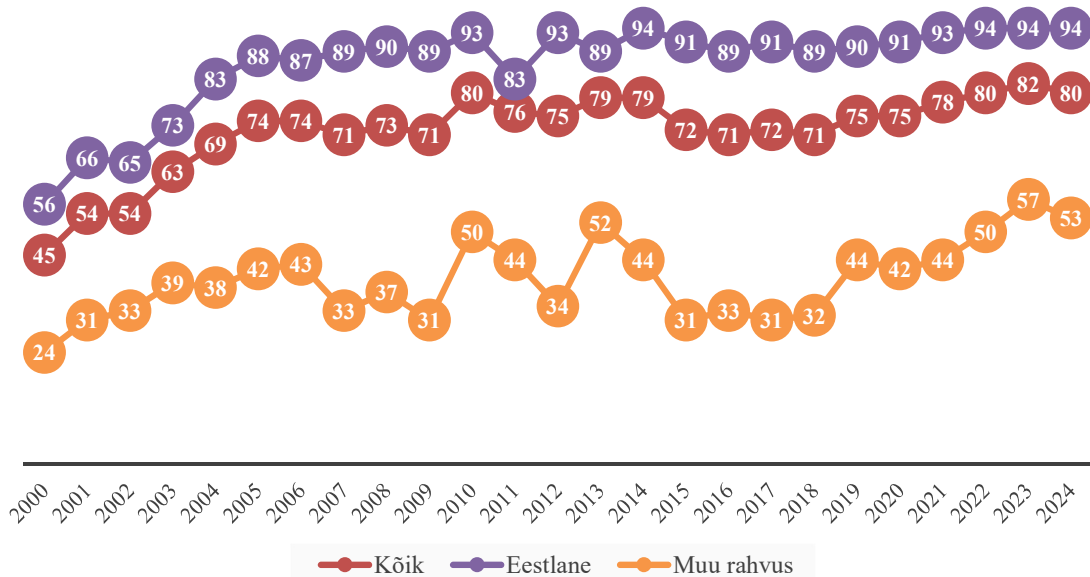
Kõige suurem vastuseis Eesti NATO-sse kuulumisele on lisaks muust rahvusest elanikele (31%) ka 40–49-aastaste (22%) ning Kirde-Eesti elanike hulgas (25%).

Perioodil 2000–2005 jäi elanike osakaal, kes pooldasid kuulumist NATO-sse, alla 70% (joonis 51). Aastatel 2006–2021 oli toetajate osakaal püsivalt üle 70% ning alates aastast 2022 on see olnud vähemalt 80%.

Joonis 51. Hoiakud NATO-ga liitumise/ NATO-sse kuulumise suhtes aastate lõikes (%), N=kõik vastajad).

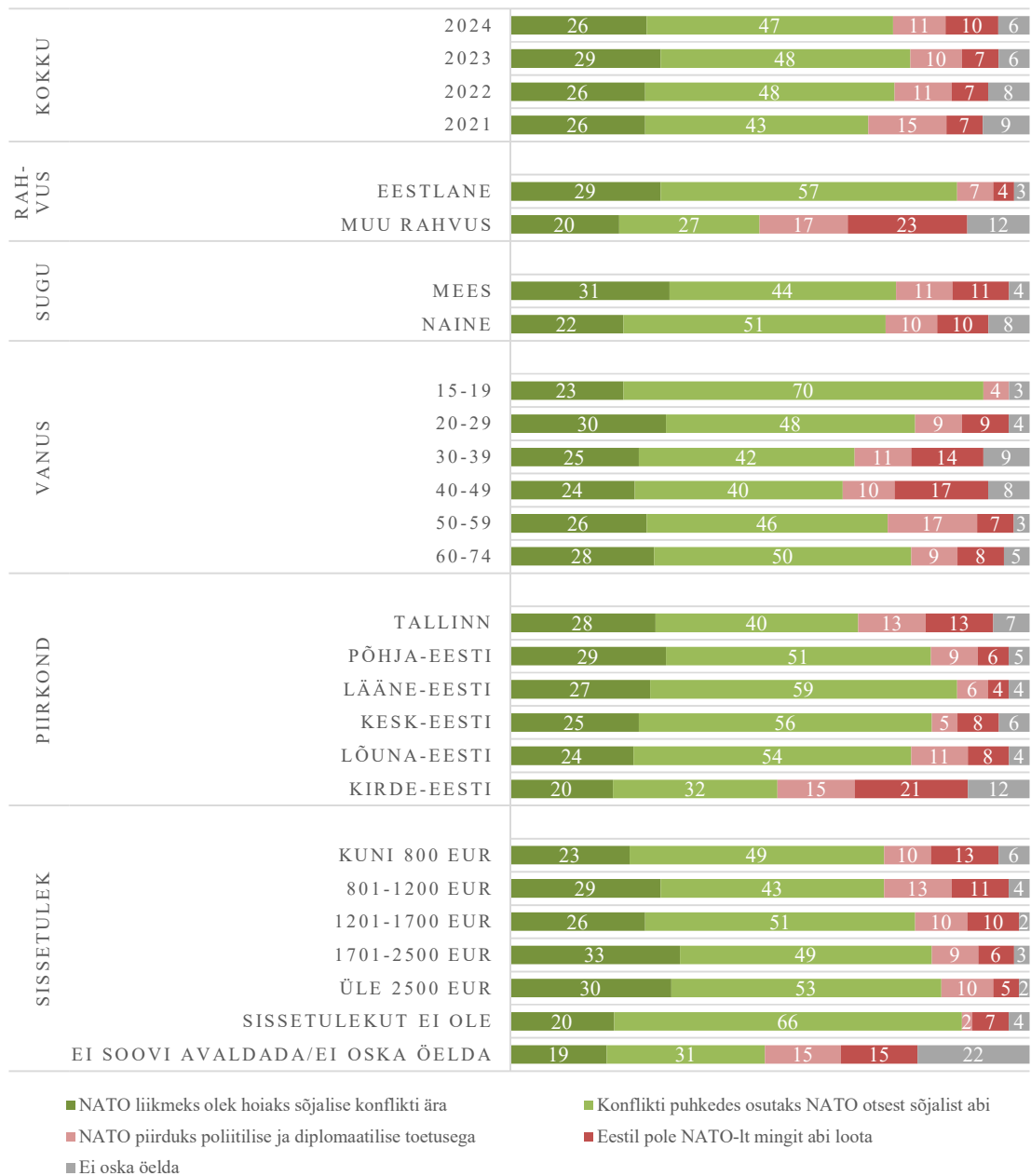
Kõigil uuringuaastatel on NATO-sse kuulumist pooldanud enam eestlased (joonis 52). 2024. aastal pooldab NATO-sse kuulumist 94% eestlastest ja 53% muu rahvuse esindajatest. Kui eestlaste toetus NATO-sse kuulumisele on püsinud eelneva aastaga võrreldes samal tasemel, siis muust rahvusest eestimaalaste seas on pärast mitmeaastast toetuse tõusu toimunud langus (4% võrra).

Joonis 52. Toetus NATO-ga liitumisele/ NATO-sse kuulumisele aastate ja rahvuse lõikes (%), N=kõik vastajad).

8.2 NATO abi Eestile võimaliku ohu korral

2024. aastal arvab ligi neljandik Eesti elanikest, et NATO-sse kuulumine aitab ära hoida sõjalisi konflikte (joonis 53). Pea pooled Eesti elanikest usuvad, et konflikti puhkedes osutaks NATO Eestile otsest sõjalist abi, kümnendik on seisukohal, et NATO piirduks poliitilise ja diplomaatilise toetusega ning samuti 10% elanike hinnangul ei ole Eestil NATO-lt mingisugust abi loota.

Joonis 53. Hinnangud NATO rollile Eesti julgeoleku tagamisel, kui Eestit ähvardab sõjaline oht (% , N=kõik vastajad).

Eestlased on muust rahvusest elanikega võrreldes oluliselt sagedamini seisukohtadel, et NATO-sse kuulumine hoiab ära sõjalise konflikti ning konflikti puhkedes osutaks NATO otsest sõjalist abi. Muu rahvuse esindajad on aga märksa enam veendunud, et sõjalise konflikti puhkedes piirduks NATO vaid poliitilise ja diplomaatilise toetusega ning Eestil pole NATO-lt mingit abi loota.

Mehed usuvad sagedamini, et NATO-sse kuulumine hoiaks sõjalise konflikti ära, naised on aga enam seisukohal, et konflikti puhkedes osutaks NATO otsest sõjalist abi.

Vanusrühmadest on NATO käitumise suhtes kõige positiivsemalt meelestatud noorim, 15–19-aastaste, eagrupp ning sissetuleku jaotuse põhjal üle 1700-eurose netosissetulekuga eestimaalased.

Võrreldes hinnanguid piirkondade lõikes ilmneb, et Kirde-Eesti elanike seas on enim neid, kes arvavad, et NATO toetus piirduks sõjaohu korral vaid diplomaatilise toega või Eestil poleks NATO-lt oodata mingisugust abi.

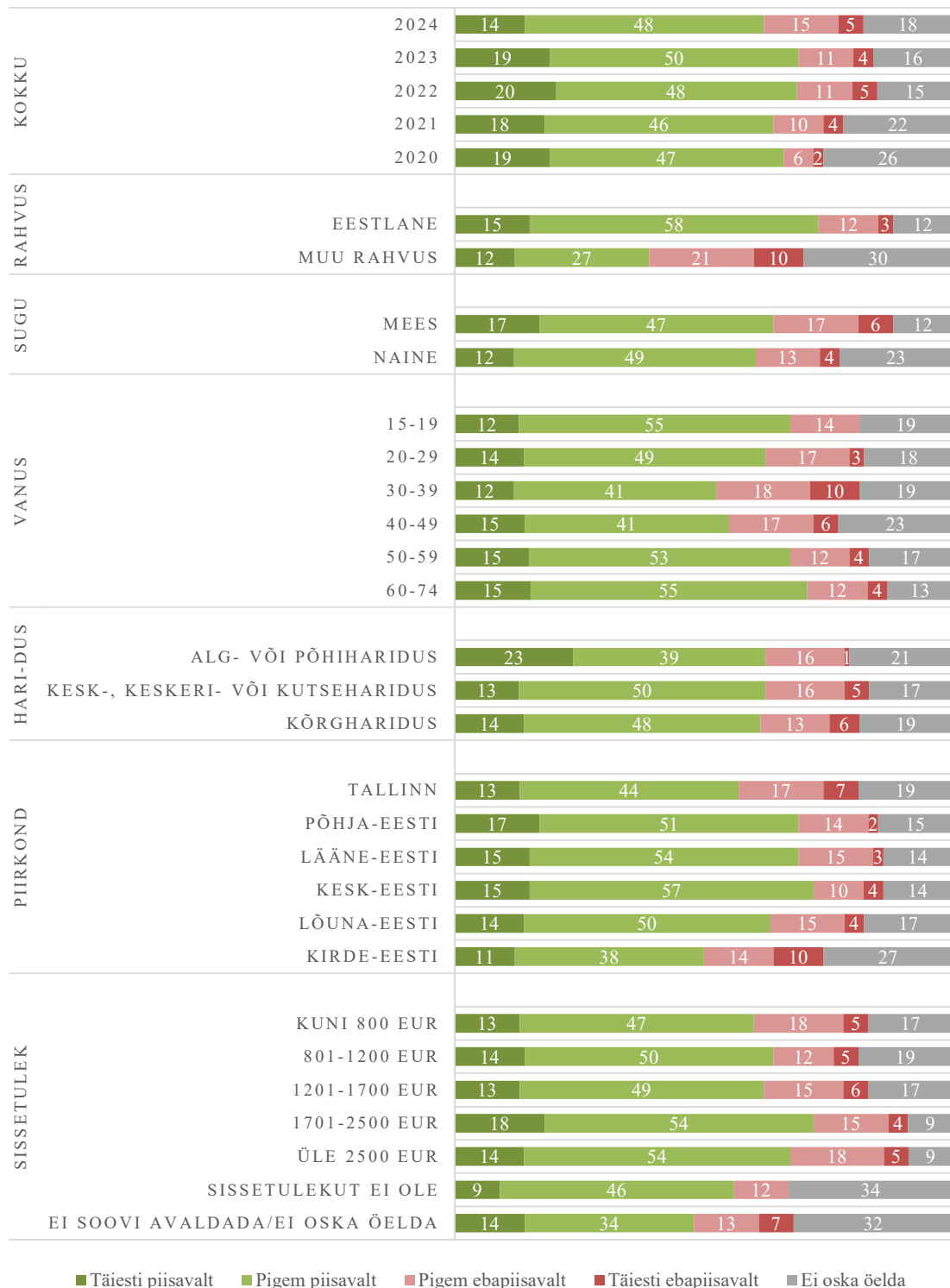
8.3 Hinnangud NATO poolt ette võetud sammudele Eesti julgeoleku tagamiseks

2024. aastal peab 14% eestimaalastest NATO poolt ettevõetud samme Eesti julgeoleku tagamiseks täiesti piisavaks ning ligi pooled pigem piisavaks (joonis 54).

Võrreldes eelneva aastaga on mõnevõrra kahanenud (5% võrra) usk sellesse, et NATO sammud Eesti julgeoleku tagamiseks on olnud täiesti piisavad ning kasvanud nende pigem ebapiisavaks pidamine (4% võrra).

2024. aastal peab eestlastest NATO poolt ettevõetud samme Eesti julgeoleku tagamiseks piisavaks 73%, teistest rahvustest elanikest aga vaid 39%.

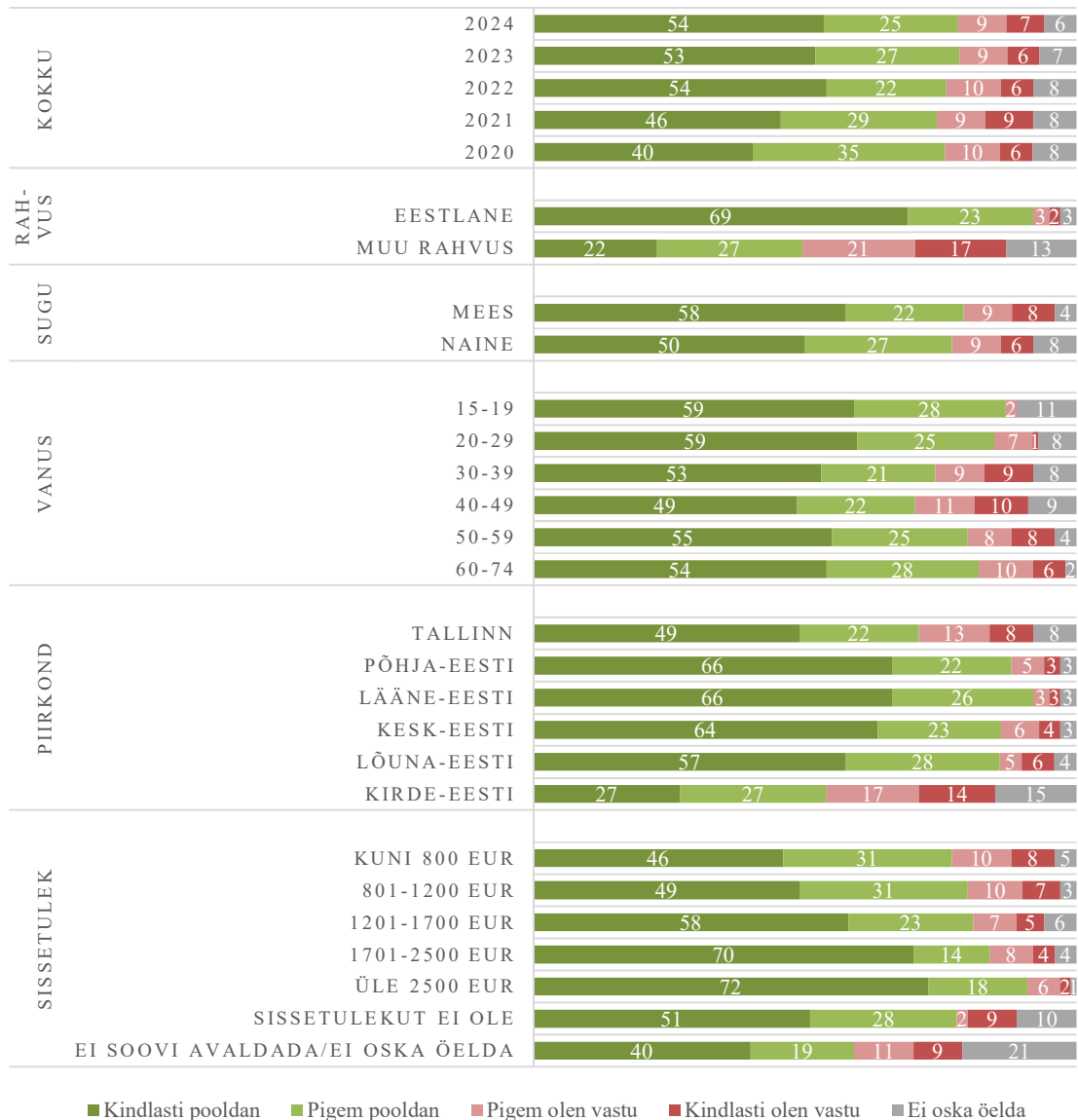
Täiesti piisavaks hindavad NATO panust Eesti julgeoleku tagamisel sagedamini mehed kui naised ning enim alg- või põhiharidusega eestimaalased. Hinnangud NATO panusele tervikuna on kõrgemaid noorimas ja vanimas vanuserühmas, 1701–2500-eurose kuu sissetulekuga elanike seas ning Kesk-Eestis.

■ Täiesti piisavalt
 ■ Pigem piisavalt
 ■ Pigem ebapiisavalt
 ■ Täiesti ebapiisavalt
 ■ Ei oska öelda

Joonis 54. Elanike hinnang NATO panustamisele Eesti julgeoleku tagamisel (% N=kõik vastajad).

Toetus NATO liitlasvägede kohalolekule Eestis on viimase viie aasta jooksul kasvanud – 2024. aastal pooldab seda kindlasti 54% ning 25% on samuti pigem toetaval seisukohal (joonis 55).

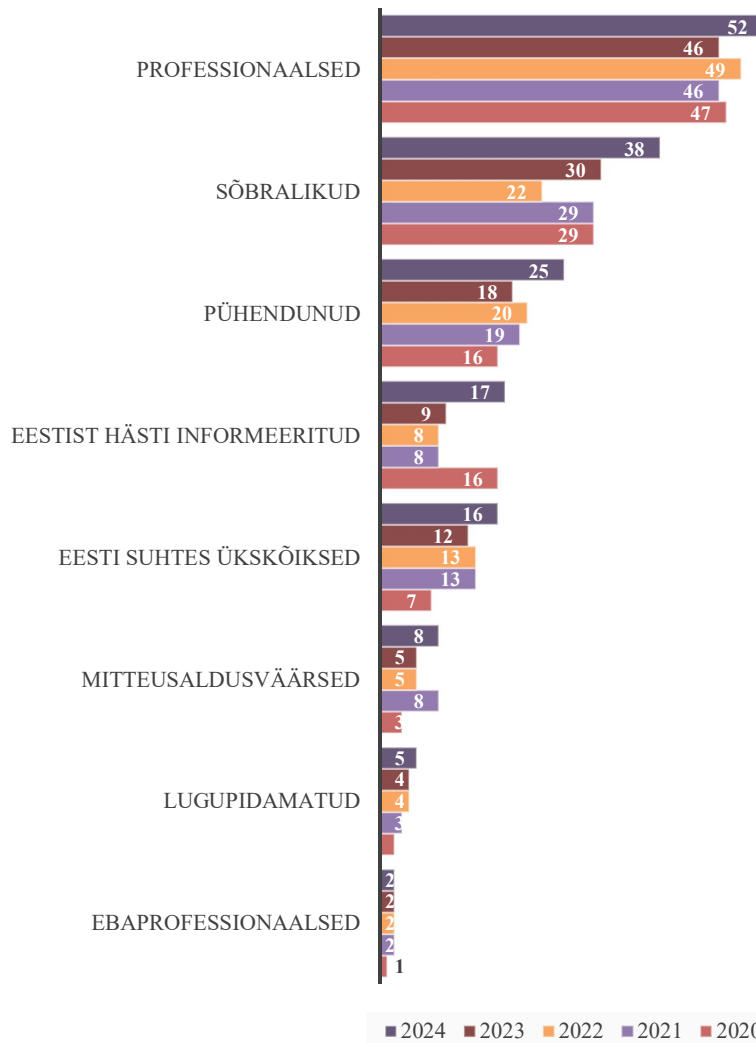
Joonis 55. Elanike suhtumine NATO liitlasvägede kohalolekusse Eestis (% , N=kõik vastajad)

NATO liitlasvägede kohalolekut pooldab 92% eestlastest, muust rahvusest elanikest aga vaid pooled. Kui eestlastest on NATO liitlasvägede kohaoleku vastu 5%, siis muu rahvuse esindajatest 38%.

NATO liitlasvägede kohalolekusse Eestis suhtuvad toetavamalt mehed kui naised, vanusegruppidest on kõige positiivsemalt meelestatud 15–29-aastased ning sissetuleku osas kuus üle 2500 euro teenivad eestimaalased. Piirkondadest eristuvad teistest enim Kirde-Eesti ja Tallinn, mille elanikest on NATO liitlasvägede kohaloleku vastu vastavalt 31% ja 21%.

8.4 Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele

2024. aastal näevad Eesti elanikud NATO lahingugrupi sõdureid jätkuvalt kõige sagedamini professionaalsetena (52%) ning leitakse, et nad on sõbralikud (38%), pühendunud (25%) ja Eestist hästi informeeritud (17%) (joonis 56). Negatiivseid omadussõnu seostatakse NATO lahingugrupi sõduritega oluliselt vähemal määral – 16% peab neid Eesti suhtes ükskõikseteks, 8% mitteusaldusväärseteks, 5% lugupidamatuteks ning 2% ebaprofessionaalseteks.

Joonis 56. Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele 2020-2024 (% , N=kõik vastajad).

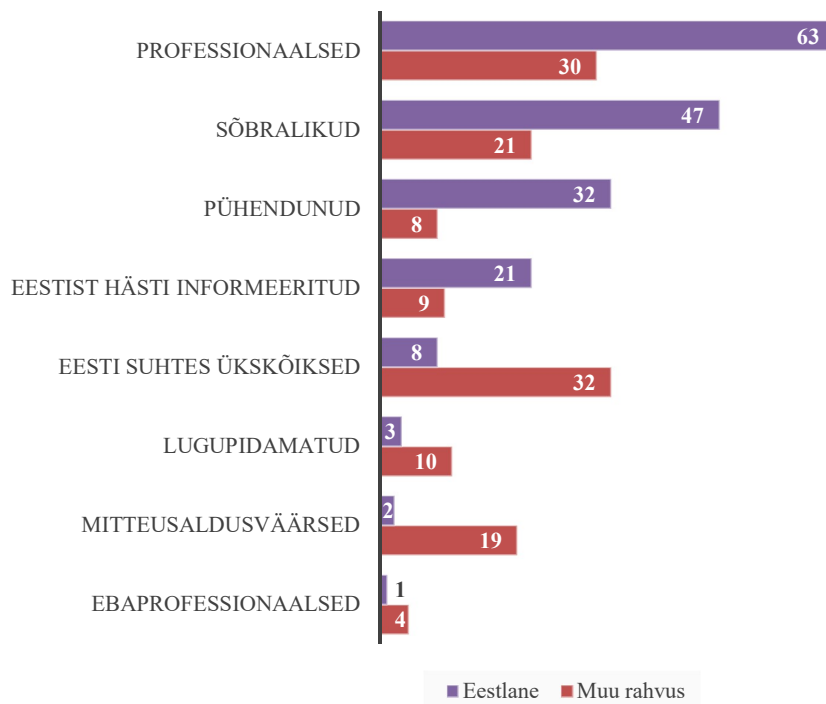
Võrreldes 2023. aastaga seostatakse kõiki uuritud positiivseid omadusi NATO lahingugrupi sõduritega 6–8% võrra sagedamini. Negatiivsete omaduste osas nähakse neid varasemast mõnevõrra enam Eesti suhtes ükskõiksetena (4% võrra)³.

³ Aastaga toimunud muutused on samas vähemalt osaliselt mõjutatud sellest, et kuni 2023. aastani oli ankeedis valikus oluliselt rohkem vastusevariante kui 2024. aastal. Vastajad said aga endiselt valida kuni 3 vastust.

Eestlaste ja muu rahvuse esindajate hinnangud NATO sõdurite kuvandi osas on üsna erinevad. Teistest rahvustest elanikud kirjeldavad NATO liitlasvägesid eestlastest oluliselt harvemini positiivsete ning sagedamini negatiivsete omadussõnadega. Kõige sagedamini näevad teistest rahvustest elanikud NATO liitlasvägede sõdureid Eesti suhtes ükskõiksetena (32%), kuid samas siiski professionaalsetena (30%) (joonis 57).

Eestlased kirjeldavad NATO lahingugrupi sõdureid valdavalt positiivsete omadussõnadega – ligi 2/3 peab neid professionaalseks, pea pooled sõbralikeks, ligi kolmandik pühendunuteks ning viiendik Eestist hästi informeerituks. Negatiivse omadusena toodi enim välja Eesti suhtes ükskõiksust (8%).

Muust rahvusest elanike seas on suhteliselt sagedane ka kindla kuvandi puudumine (29% jättis vastuse andmata), eestlaste seas on neid mõnevõrra vähem (21%).

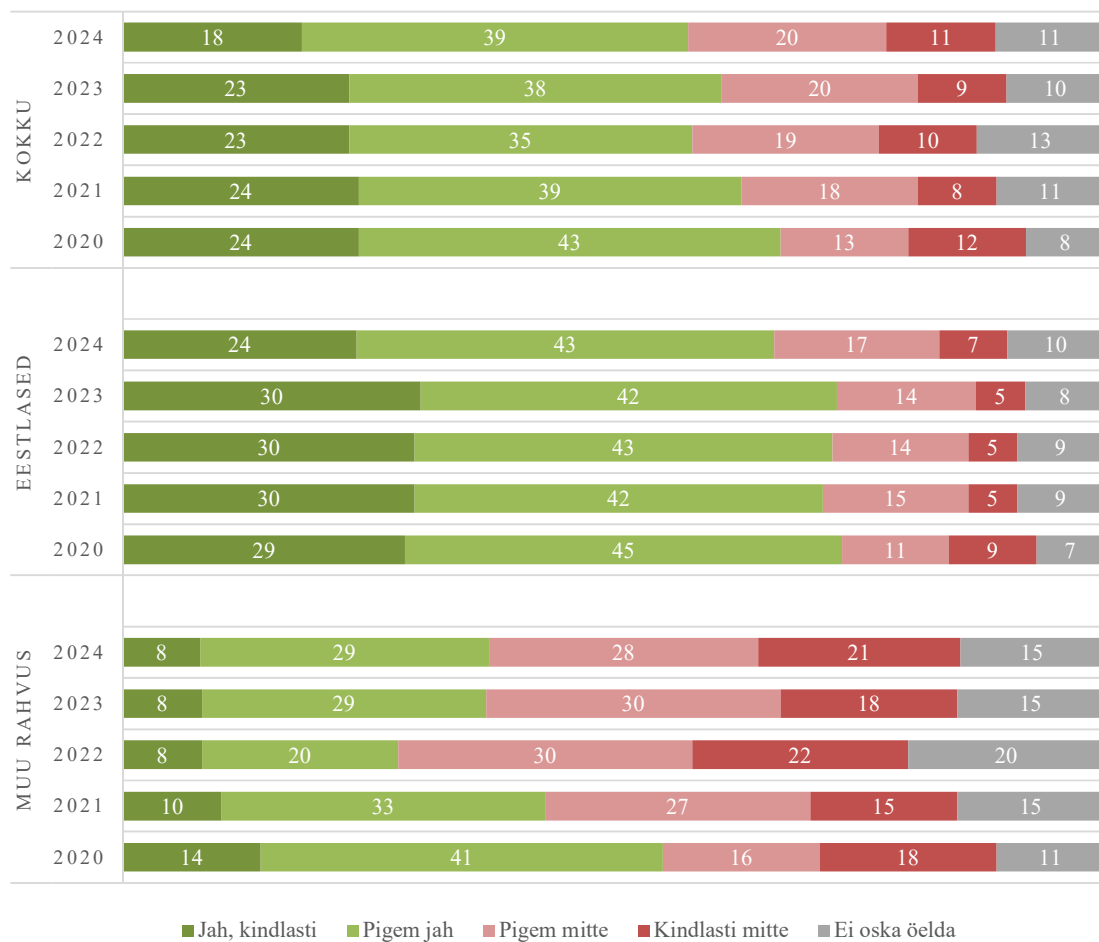
Joonis 57. Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele rahvuse lõikes 2024 (% , N=kõik vastajad).

9. Rahvusvahelised sõjalised operatsioonid

Järgnevalt analüüsitakse elanikkonna hoiakuid rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemise suhtes – kui vajalikuks peetakse Eesti osalemist sellistel operatsioonidel ning mis põhjustel peaks Eesti välismissioonidel osalema.

9.1 Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides

Elanike suhtumine Eesti rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemise vajalikkusesse on 2024. aastal jätkuvalt positiivne – pooldajaid on 57%, vastaseid 31% ning ligi kümnendikul puudub selles osas arvamus (joonis 58). Võrreldes eelneva aastaga on 5% võrra vähenenud rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemist kindlasti toetajate osakaal.

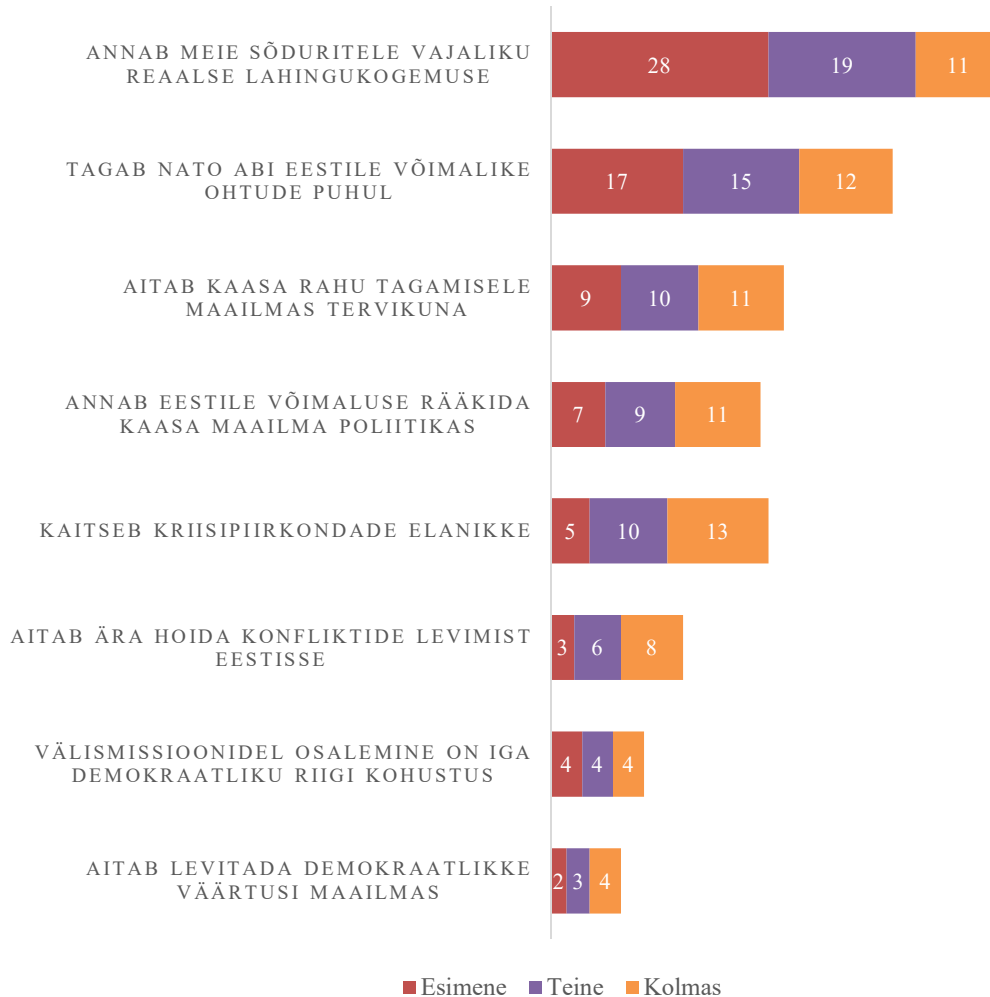
Joonis 58. Hinnang Eesti kaitsejõudude üksuste osalemise vajalikkusele sõjalistes operatsioonides maailma pingekolletes (%; N=kõik vastajad).

Eestlaste seas on toetus rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemisele olnud läbivalt kõrgem kui muust rahvusest elanike seas. 2022. aastal Venemaa sõja eskaleerumisel Ukrainas muutusid muust rahvusest elanikkonna hinnangud oluliselt madalamaks, kuid järgnevatel aastatel on ka nende toetus rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemisele paranenud.

9.2 Rahvusvahelistes operatsioonides osalemise argumendid

Vastajail paluti etteantud nimekirjast valida kolm kõige olulisemat põhjust, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides. Tulemused fikseeriti järjestatuna, st milline on olulisuselt esimene, teine ja kolmas põhjus.

Kõige olulisemate põhjustena, miks osaleda rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides, märgiti, et see annab meie sõduritele reaalse lahingukogemuse ning tagab Eestile võimalike ohtude korral NATO abi (joonis 59).

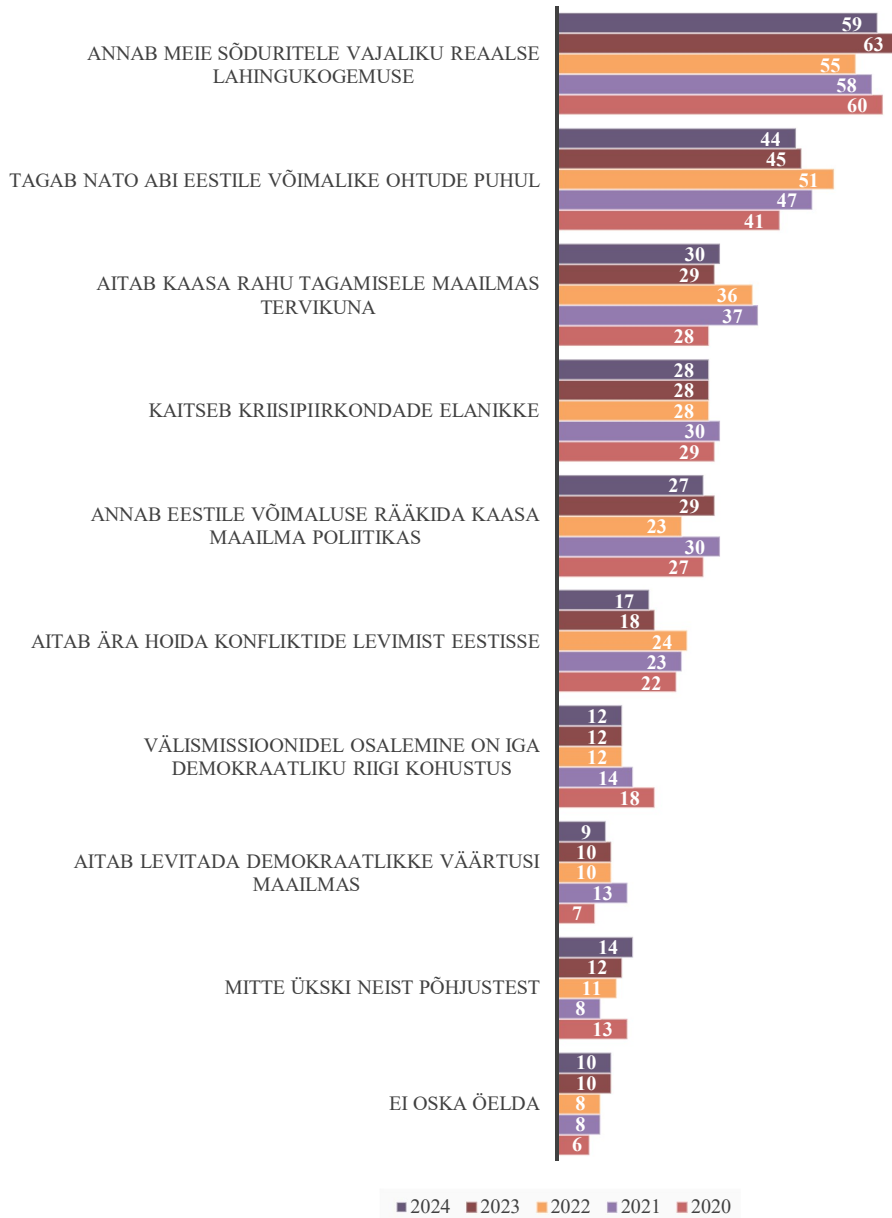

Joonis 59. Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides 2024 (% , 3 valikut tähtsuse järjekorras, N=kõik vastajad).

Viimaste aastatega on elanike hinnangud rahvusvahelistes missioonides osalemise peamistele põhjustele püsinud suhteliselt stabiilsena (joonis 60).

2024. aastal võrreldes eelneva aastaga olulisi muutusi toimunud ei ole. Mõnevõrra vähem (4% võrra) tuuakse esile vaid meie sõduritele vajaliku reaalse lahingukogemuse saamist.

Elanikest 14% hinnangul ei põhjenda rahvusvahelistes missioonides osalemist mitte miski.

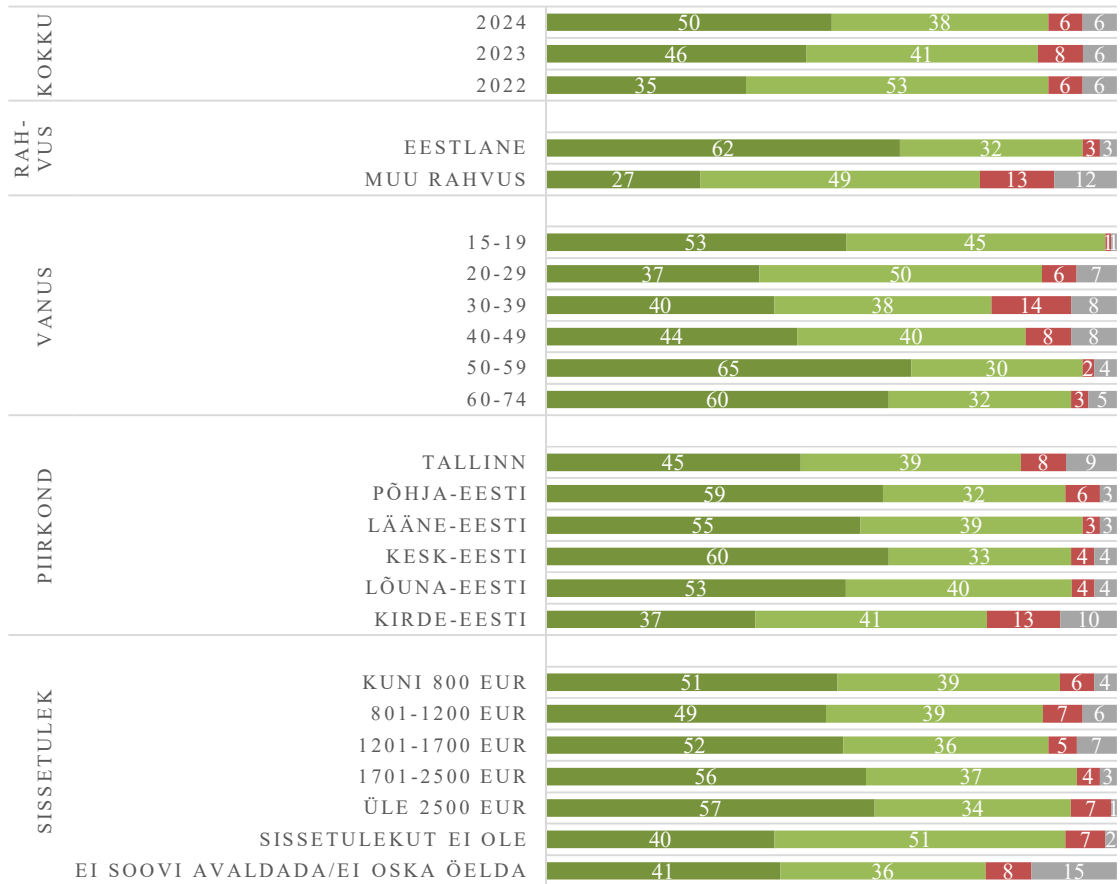

Joonis 60. Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides 2020–2024 (% , N=kõik vastajad).

10. Riigikaitseõpetus koolides

2024. aastal on eestimaalaste suhtumine riigikaitseõpetusse gümnaasiumis toetav – 50% arvates võiks antud õppeaine olla kohustuslik ja 38% hinnangul vabatahtlik, samas kui ebavajalikuks peab seda vaid 6% elanikkonnast (joonis 61).

Alates aastast 2022 on kasvanud iga aastaga nende eestimaalaste osakaal, kes soovivad näha riigikaitseõpetust gümnaasiumi kohustusliku õppeainena.

■ Kohustusliku õppeainena ■ Vabatahtliku õppeainena ■ Õppeaine ei ole vajalik ■ Ei oska öelda

Joonis 61. Suhtumine riigikaitseõpetuse läbiviimise vormi gümnaasiumis (%). N=kõik vastajad).

Kohustusliku õppeainena näevad riigikaitseõpetust gümnaasiumis sagedaimini eestlased (62%), 50–59-aastased (64%) ja kuus üle 1700 euro teenivad (56-57%) eestimaalased ning Kesk- (60%) ja Põhja-Eesti (59%) elanikud.

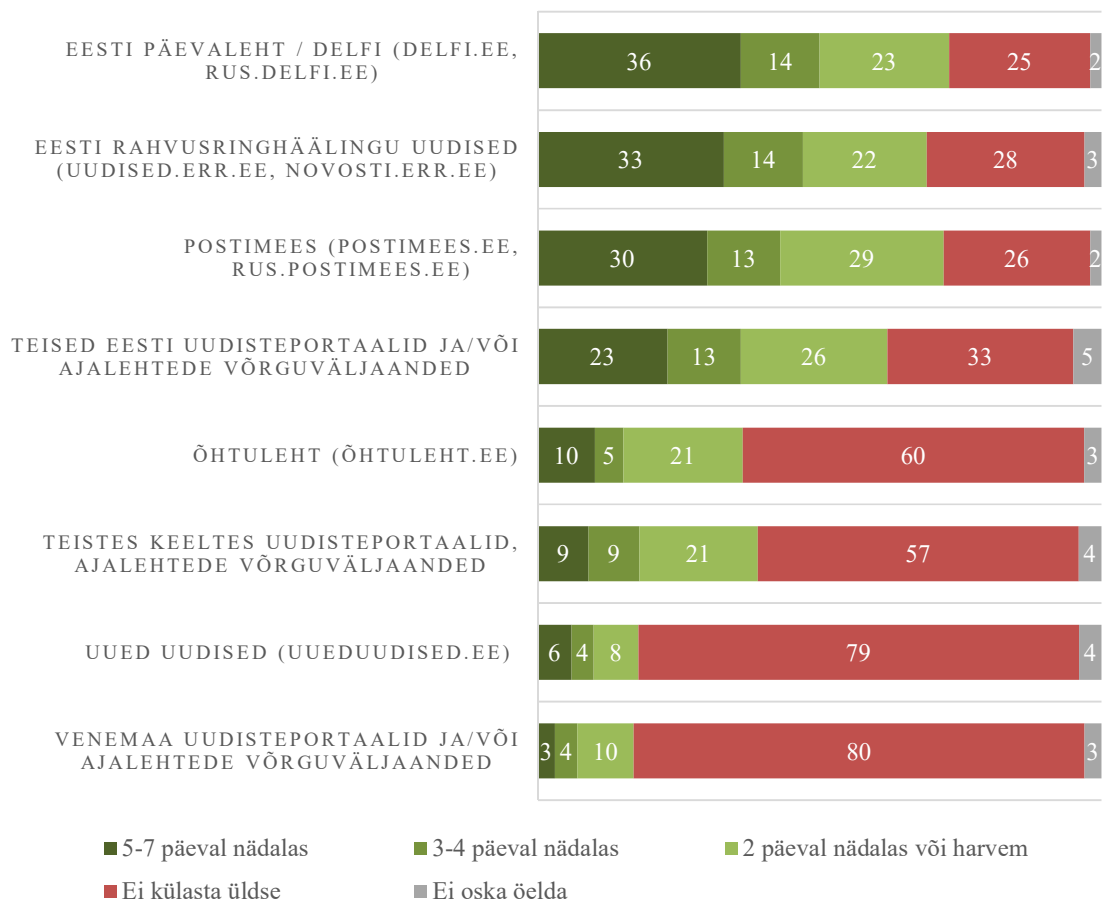
Võrreldes eelneva aastaga on 2024. aastal kasvanud oluliselt gümnaasiumi riigikaitseõpetust kohustusliku õppeainena nägevate noorte (15–19 a 36%-lt 52%-le) ja Kirde-Eesti elanike (25%-lt 37%-le) osatähtsus.

11. Meediatarbimine

Selleks, et hinnata meediatarbimise seost riigikaitse laste hoiakutega, sisaldus küsitlusannekdis ka ulatuslik meediatarbimise plokk. Kaardistati erinevate meediakanalite jälgimise sagedust ning hinnanguid erinevate meediakanalite olulisusele riigikaitse alase teabe saamisel.

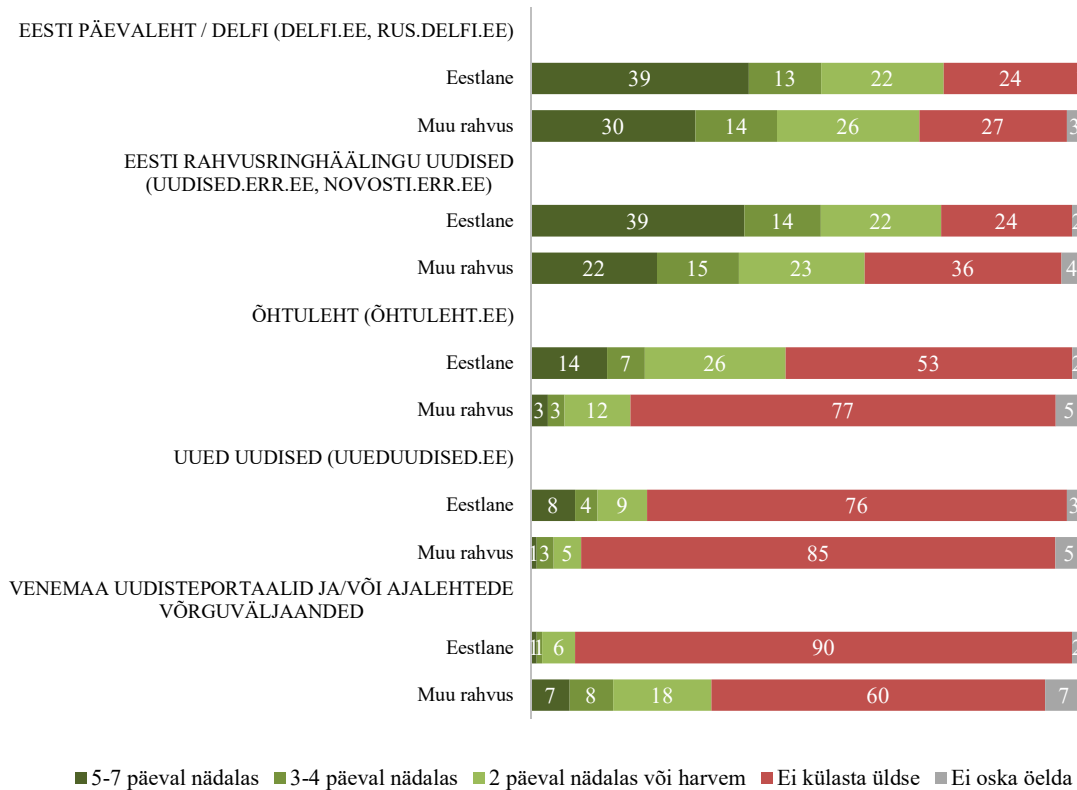
11.1 Infokanalite jälgimine

Eesti uudisteportaalidest on kõige enam jälgijaid Eesti Päevalehel/Delfil (73%), Postimehel (72%) ja Eesti Rahvusringhäälingu uudistel (69%) (joonis 62). Kõige vähem jälgitakse Venemaa uudisteportaalet ja ajalehtede võrguväljaandeid (17%) ning Uued Uudised portaali (18%).

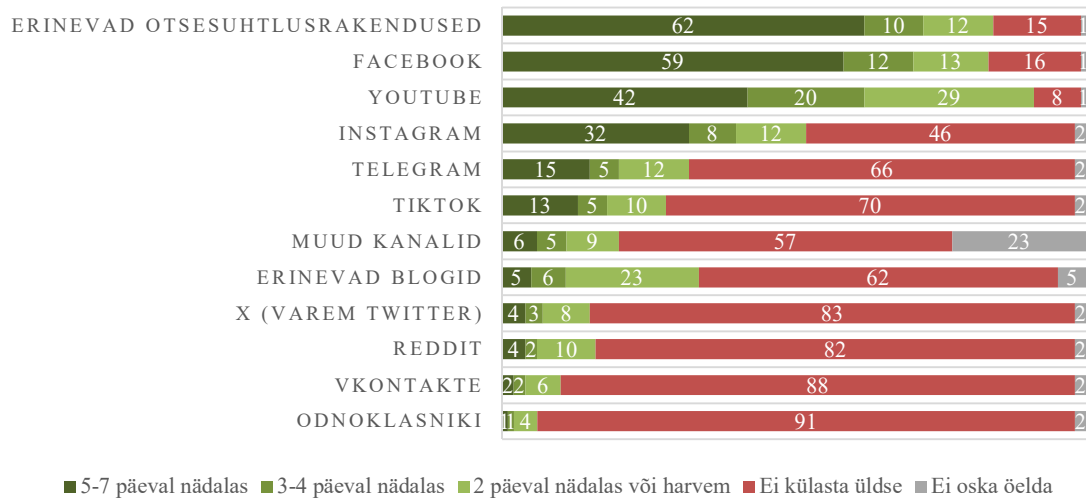
Joonis 62. Uudisteportaalide ja ajalehtede võrguväljaannete jälgimise sagedus 2024 (%
N=kõik vastajad).

Muust rahvusest eestimaalased jälgivad eestlastest vähem Eesti uudisteportaalet ning rohkem Venemaa uudisteportaalet (joonis 63). Vaid Postimehe lugemise sageduses ei olnud rahvuste vahel olulisi erinevusi. Samuti ei erinenud rahvuseti teiste Eesti uudisteportaalide ega teistes keeltes uudisteportaalide jälgimine.

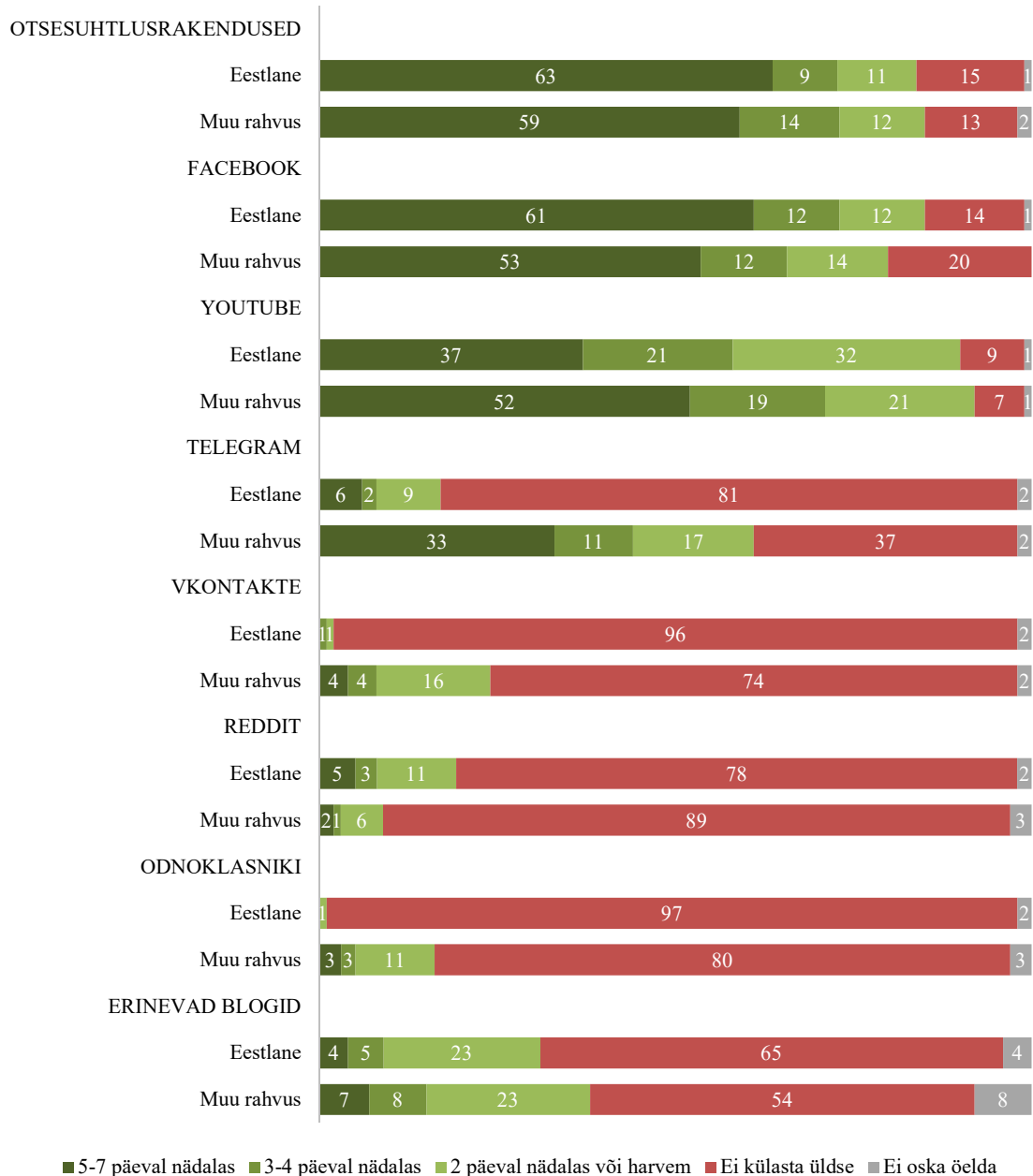
Joonis 63. Uudisteportaalide ja ajalehete võrguväljaannete jälgimise sagedus rahvuste lõikes 2024 (%; N=kõik vastajad).

Sotsiaalmeediakanaleid jägib kokku 95% elanikkonnast. Enim jälgitakse Youtube-i (91%), Facebook-i (84%) ning kasutatakse laialdaselt ka otsesuhtlusrakendusi (84%) (joonis 64). Mõnevõrra vähem kasutatakse Instagram-i (52%), blogisid (34%), Telegrami (32%) ja TikToki (28%). Teisi sotsiaalmeediakanaleid kasutab viiendik või vähem eestimaalasi.

Joonis 64. Sotsiaalmeediakanalite jälgimise sagedus 2024 (%; N=1142).

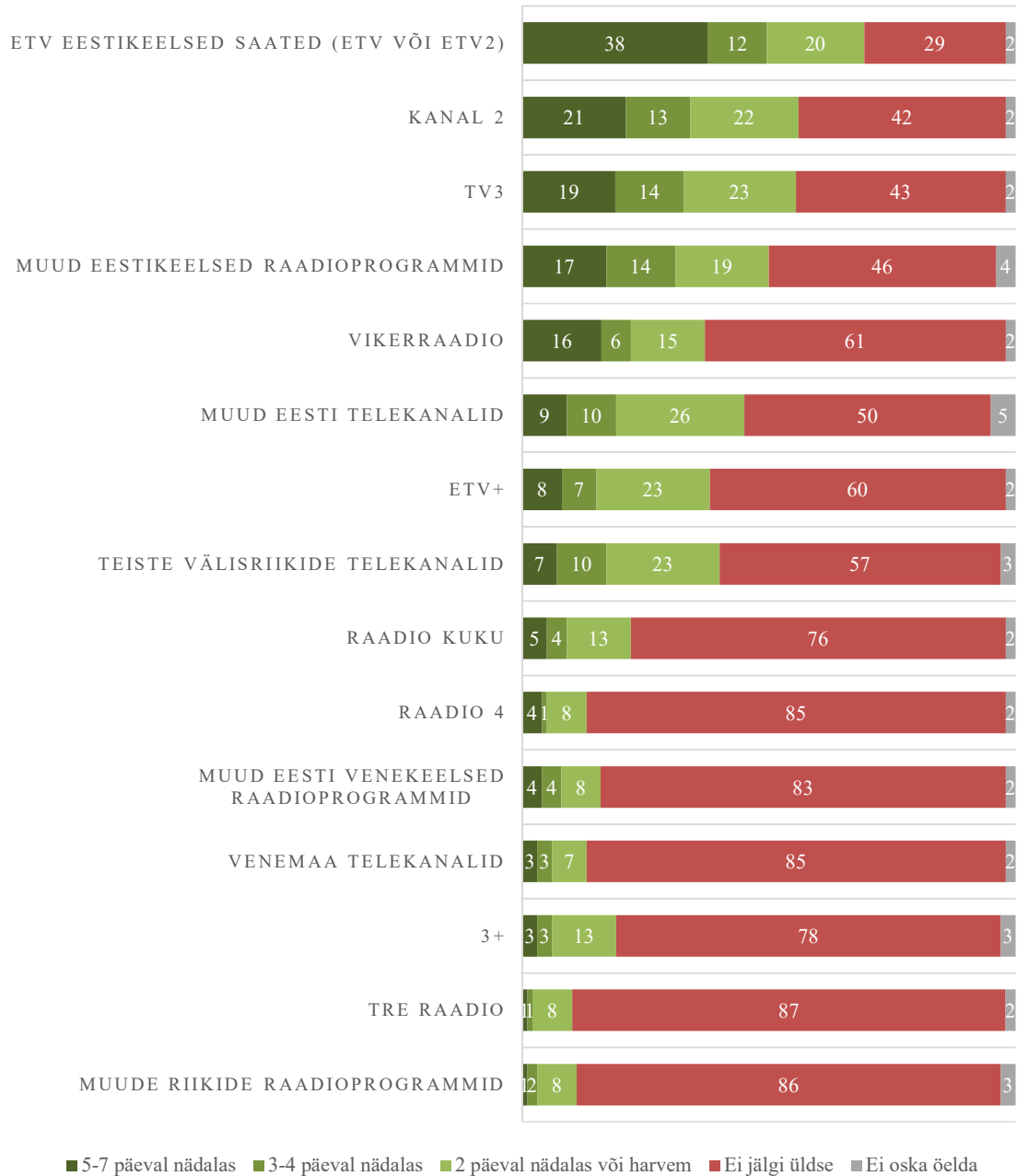
Kõige aktiivsemalt kasutavad nii eestlased kui muust rahvusest elanikud otsesuhtlusrakendusi, Facebooki ja YouTube'i (joonis 65). Muust rahvusest eestimaalaste seas on lisaks populaarne Telegram ning eestlastest enam jälgitakse ka V Kontakte-t, Odnoklasnikit ja erinevaid blogisid. Eestlaste seas on jällegi mõnevõrra populaarsem Reddit.

Joonis 65. Sotsiaalmeediakanalite tarbimise sagedus rahvuste lõikes 2024 (% , N=1142).

Mitte ühtegi sotsiaalmeediakanalit ei kasuta 6% eestlastest ja 2% teistest rahvustest elanikest.

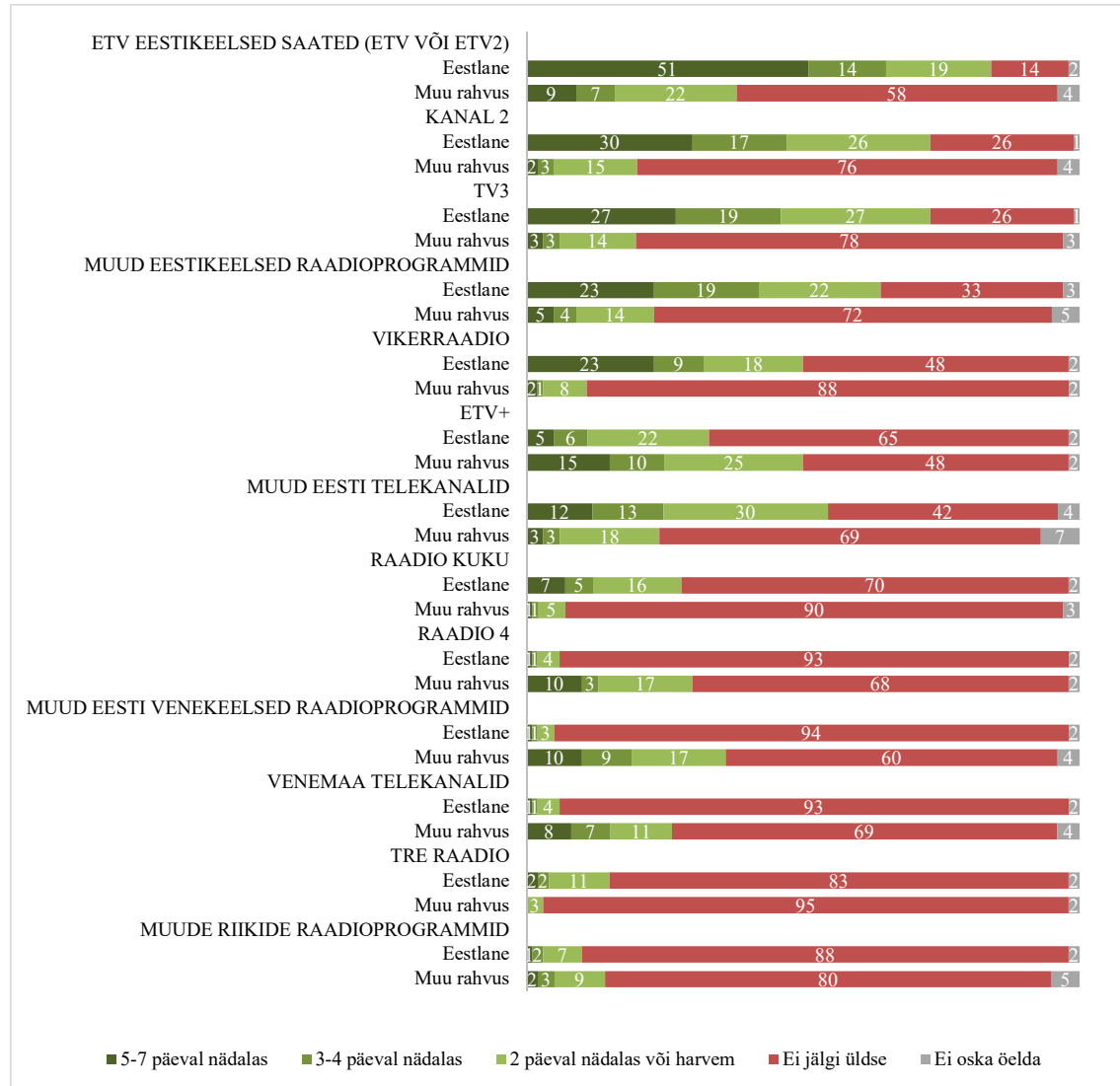
Tele- ja raadiokanalitest jälgivad Eesti elanikud kõige enam ETV eestikeelseid saateid (70%), Kanal 2 (56%) ja TV3 (56%) (joonis 66). Ülejäänud kanaleid jälgivad ligi pooled või vähemad eestimaalased.

Joonis 66. Tele- ja raadiokanalite jälgimise sagedus 2024 (% , N=kõik vastajad).

Eestlased jälgivad peamiselt eestikeelseid kanaleid, teistest rahvustest elanikest ka muukeelseid (joonis 67).

Eestlased jälgivad enim ETV eestikeelseid saateid (84%), Kanal 2 (73%) ja TV3 (73%). Muust rahvusest elanike jaoks on kõige sagedamini jälgitavateks telekanaliteks ETV+ (50%), ETV eestikeelsed saated (38%) ja (muud) venekeelsed raadioprogrammid (36%). Venemaa telekanaleid jälgib 26% muust rahvusest eestimaalastest.

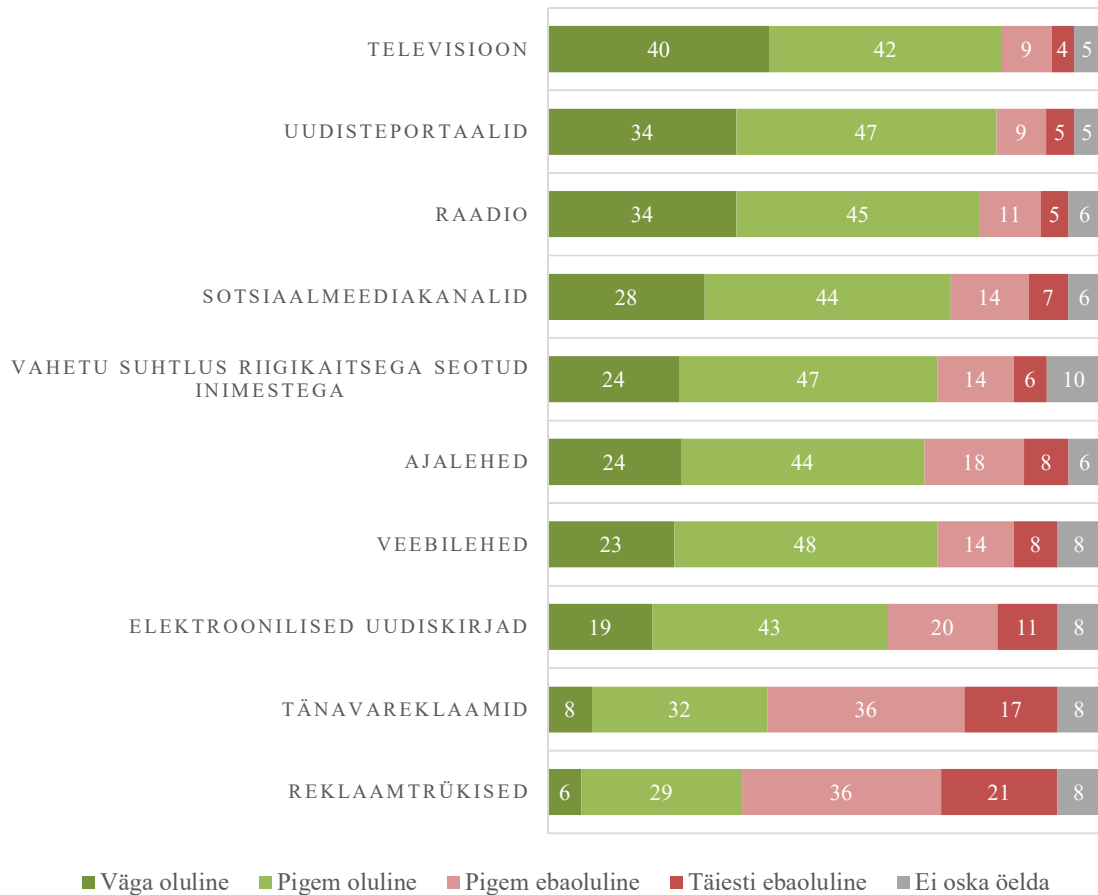
Joonis 67. Tele- ja raadiokanalite jälgimise sagedus rahvuste lõikes 2024 (% , N=kõik vastajad).

11.2 Infokanalite olulisus riigikaitse alase teabe saamisel

Viimase teemana küsiti vastajailt, kui oluliseks peavad nad erinevaid infokanaleid riigikaitse alase teabe saamisel.

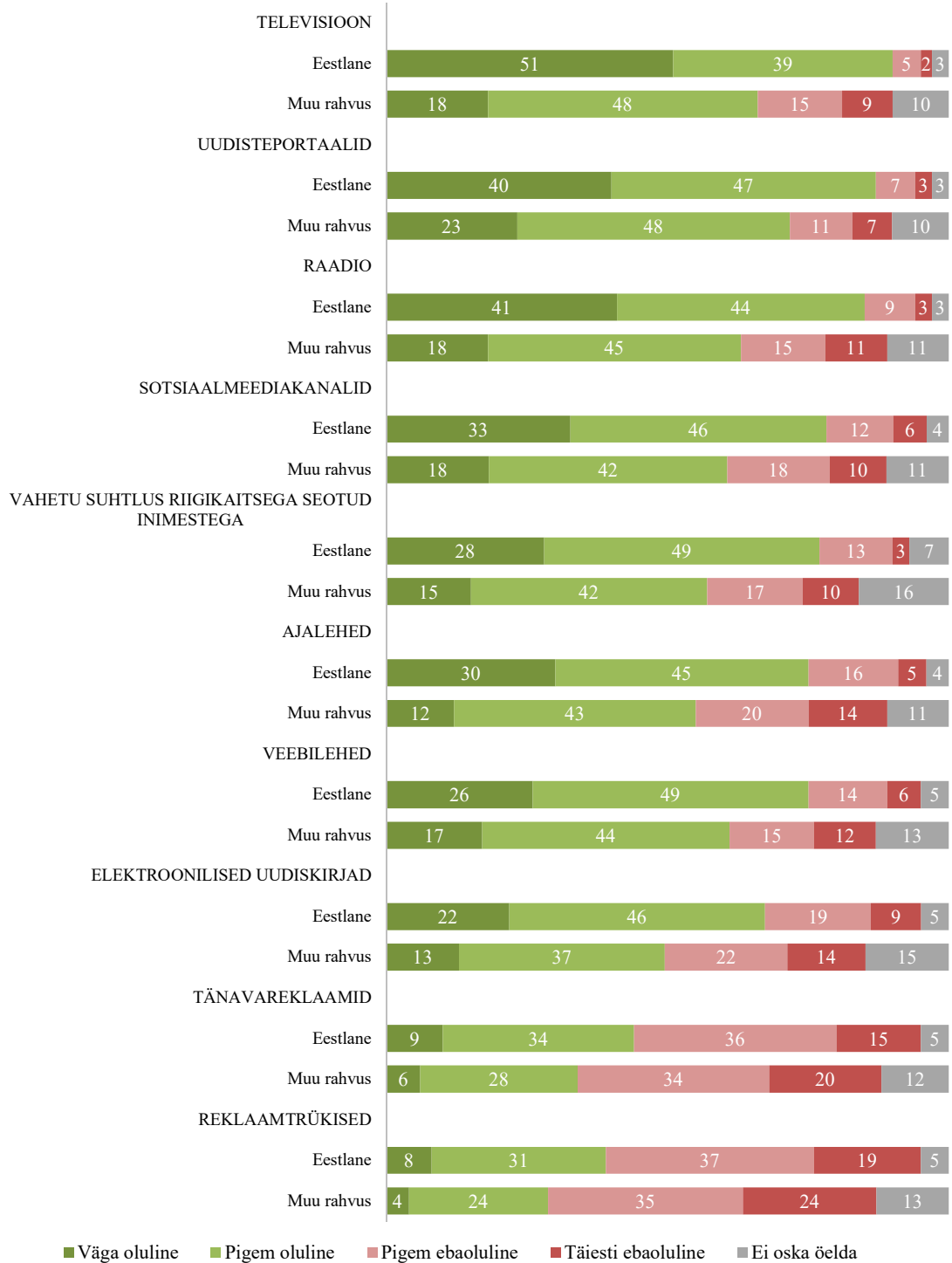
Kõige olulisemateks riigikaitse alase teabe allikateks peetakse televisiooni (väga või pigem oluline 82%), uudisteportaale (81%) ning raadiot (78%) (joonis 68).

Pigem või täiesti ebaolulisteks kanaliteks peetakse jätkuvalt kõige enam reklaamtrükiseid (57%) ning tänavareklaame (53%).

Joonis 68. Hinnangud meediakanalite olulisusele riigikaitse teemalise informatsiooni allikana 2024 (%; N=kõik vastajad).

Eestlased peavad riigikaitse teemalise informatsiooni jagamisel kõiki kanaleid muust rahvusest eestimaalastega võrreldes olulisemaks. Kõige suuremad erinevused on siinkohal televisiooni, raadio, ajalehtede ja riigikaitsega seotud inimestega vahetu suhtluse puhul (joonis 69).

Joonis 69. Hinnangud meediakanalite olulisusele riigikaitse teemalise informatsiooni allikana rahvuse lõikes 2024 (%; N=kõik vastajad).